

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
ZAHRADNICKÁ FAKULTA – ÚSTAV ZAHRADNÍ A KRAJINÁŘSKÉ ARCHITEKTURY

DIPLOMNÍ PROJEKT

SYSTÉM ZELENĚ MĚSTYSE UHELNÁ PŘÍBRAM

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. Dr. Ing. Dana Wilhelmová
Vypracovala: Bc. Irena Smutná

Lednice 2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Bc. Irena Smutná**

Studijní program: Zahradní a krajinářská architektura

Obor: Zahradní a krajinářská architektura

Název tématu: **Diplomní projekt – Systém zeleně městyse Uhelná Příbram**

Rozsah práce: Textová část – 40 stran, fotodokumentace, grafické přílohy dle potřeby

Zásady pro vypracování:

1. Soustředte a prostudujte literaturu, projekty a ostatní prameny k tématu práce a zpracujte obecnou rešerši.
2. V návaznosti na bakalářskou práci aktualizujte, prohlubte a doplňte potřebné analýzy v modelovém území městyse Uhelná Příbram, prostudujte platnou územně plánovací dokumentaci, získané poznatky porovnejte, vyhodnoťte a stanovte východiska pro svůj návrh.
3. Proveďte analýzu několika srovnatelných referenčních příkladů (v ČR i zahraničí) a z výsledku šetření a obecných zásad stanovte východiska pro svůj návrh.
4. Zpracujte návrh spojitého systému zeleně v modelovém území ve vazbě na potenciál okolní krajiny. Zaměřte se prioritně na možnosti a potřeby pěší a cyklistické dopravy.
5. Zobecněte výsledky svého návrhu do roviny teoretických východisek pro řešení problematiky systémů zeleně v sídlech menšího typu.

Seznam odborné literatury:

1. CARMONA, M. a kol. *Public places-urban spaces : the dimensions of urban design*. Boston, MA: Architectural Press, 2002. 312 s. ISBN 978-0-7506-3632-2.
2. FINE, M. *Urban spaces*. México: Atrium Internacional de México, 2002. 191 s. ISBN 84-95692-18-X.
3. GEHL, J. *Život mezi budovami : užívání veřejných prostranství*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0.
4. HAUXNER, M. *Open to the sky: the second phase of the modern breakthrough 1950-1970: building and landscape, spaces and works, city landscape*. [København]: Arkitektens Forlag, 2003. 389 s. ISBN 87-7407-257-9.
5. POKORNÝ, F. – PAVLOVSKÝ, T. – WITTMANN, M. *Systémový pohled na problémy rozvoje současných měst a jejich reflexe ve vývoji urbanismu*. Brno: Fakulta architektury VUT Brno, 2007. 120 s. ISBN 978-80-214-3478-3.
6. ŠILHÁNKOVÁ, V. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu*. 1. vyd. Brno: VUT Brno, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. 146 s. ISBN 80-214-2505-9.
7. WHYTE, W. H. *The social life of small urban spaces*. New York: Project for Public Spaces, 2001. 125 s. ISBN 0-9706324-1-X.

Datum zadání diplomové práce: prosinec 2014

Termín odevzdání diplomové práce: květen 2016

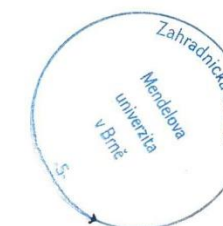
L. S.

Bc. Irena Smutná
Autorka práce

doc. Dr. Ing. Dana Wilhelmová
Vedoucí ústavu

doc. Dr. Ing. Dana Wilhelmová
Vedoucí práce

doc. Ing. Robert Pokluda, Ph.D.
Děkan ZF MENDELU

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem práci Diplomní projekt – Systém zeleně městyse Uhelná Příbram vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Lednici 9. 5. 2017

.....

podpis

Mé upřímné DĚKUJI patří všem, kteří mě doprovázeli během studijní cesty. Podporovali mě morálně, intelektuálně, materiálně, duševně i jinak hodnotově. Jmenovitě netřeba vypisovat, protože dotyční vědí, jaký díl mé nepopsatelné lásky jim za to patří.

S velkým poděkováním, Vaše Irena Smutná.

Obsah

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	5
Seznám vyobrazení v textu.....	5
Seznám tabulek v textu	6
1. ÚVOD	7
2. CÍL PRÁCE.....	7
3. LITERÁRNÍ PŘEHLED.....	8
3.1 SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY.....	8
3.2 VYMEZENÍ STĚŽEJNÍCH POJMŮ.....	8
3.2.2 Sídelní jednotka – sídelní struktura	8
3.2.3 Městys.....	9
3.2.4 Urbanismus.....	9
3.2.5 Veřejný urbánní prostor	9
3.2.6 Vnitřní prostor – jádro – náměstí	10
3.2.7 Život mezi budovami x ve volné krajině	10
3.3 TYPOLOGIE VNÍMÁNÍ a UŽÍVÁNÍ PROSTORU.....	11
3.3.1 Obraz místa, jeho image a hodnoty.....	11
3.3.2 Kompozice a kompoziční principy	12
3.3.3 Systém – funkční propojení	12
3.3.4 Systémy zeleně v sídlech a krajině.....	13
4. MATERIÁL a METODY	14
4.1 ZAMĚŘENÍ PRÁCE.....	14
4.2 LITERÁRNÍ PŘEHLED.....	14
4.3 VÝSLEDKY	14
4.3.1 Analytická část	14
4.3.2 Návrhová část	15
4.3.3 Teoretická východiska.....	15
5. VÝSLEDKY	16
5.1 ANALYTICKÁ ČÁST.....	16
5.1.1 Urbanistická typologie	16
5.1.2 Architektonická typologie.....	20
5.1.3 Celková image.....	21
5.1.4 Typologie aktivit.....	25

5.1.5 Referenční příklady	26
5.1.6 Zobecňující teze	26
5.2 NÁVRHOVÁ ČÁST	27
5.2.1 Od konceptu po návrh	27
5.2.2 Vrstvy návrhu	28
5.3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA	35
6. DISKUSE.....	36
7. ZÁVĚR.....	38
8. SOUHRN	39
RESUME.....	39
9. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ	40
LITERATURA K TÉMATU	40
INTERNETOVÉ ZDROJE	42
PŘÍLOHY	43
PŘÍLOHA 1 Schéma návrhového řešení	43
PŘÍLOHA 2 Moduly výsadby jednostranných remízků.....	43

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Seznám vyobrazení v textu

Literární rešerše

Obr. č. 01 Teoretická schémata systému zeleně (VACEK a kol., 2014, s. 94); str. 13

Analytická část

Obr. č. 02 Česká republika – kraj Vysočina – okres Havlíčkův Brod (autorka dle mapy z <http://www.mapaceskerepubliky.cz/mapa-kraju>; [online]. c2016 [cit. 2016-12-09]); str. 16

Obr. č. 03 Širší vztahy (autorka dle mapy z <http://www.mapy.cz/>); str. 16

Obr. č. 04 Reliéf; katastrální území Uhelné Příbrami (autorka, vytvořeno v programu ArcMap); str. 17

Obr. č. 05 Pedologické prostředí; katastrální území Uhelné Příbrami (autorka dle *Půdní mapa ČR: List 13 - 43 Golčův Jeníkov*. 1:50 000. Praha: Český geologický ústav, 1987 a dle *Geologická mapa ČR: List 13 - 43 Golčův Jeníkov*. 1:50 000. Praha: Český geologický ústav, 1987.); str. 17

Obr. č. 06 Hydrologické procesy; katastrální území Uhelné Příbrami (autorka dle *Hydrogeologická mapa ČR: List 13 - 43 Golčův Jeníkov*. 1:50 000. Praha: Český geologický ústav, 1987); str. 17

Obr. č. 07 Schéma územního plánu Uhelné Příbrami (autorka dle Územního plánu Uhelné Příbrami, dostupný na <http://www.chotebor.cz/uzemni-plan-uhelna-pribram/ds-1270>; [online]. c2016 [cit. 2016-12-10]); str. 18

Obr. č. 08 Stav využití krajiny z konce 19. století (autorka dle mapového listu 4055_4, dostupné z: http://oldmaps.geolab.cz/map_region.pl?z_height=70&lang=cs&z_width=0&z_newwin=0&map_root=3vm&map_region=25); [online]. c2016 [cit. 2016-10-04]); str. 18

Obr. č. 09 Současný stav využití krajiny (autorka dle mapy z <http://www.mapy.cz/>); str. 18

Obr. č. 10 Majetkoprávní vztahy (autorka dle informací, dostupných z: <http://www.ikatastr.cz> – katastrální území: Uhelná Příbram; [online]. c2017 [cit. 2017-18-03]); str. 19

Obr. č. 11 a) Řadové uspořádání domků na návsi, SV pohled – přelom 19. a 20. století (Dostupné z: <http://www.uhelnapribram.cz/fotogalerie/gs-3701/p1=12790>; [online]. c2017 [cit. 2017-18-03]); str. 20

Obr. č. 11 b) Řadové uspořádání domků na návsi, SV pohled – současnost (Dostupné z: <http://www.uhelnapribram.cz/fotogalerie/gs-3701/p1=12790>; [online]. c2017 [cit. 2017-18-03]); str. 20

Obr. č. 12 a) Pohled do Kamenné ulice – přelom 19. a 20. století (Dostupné z: <http://www.uhelnapribram.cz/fotogalerie/gs-3701/p1=12790>; [online]. c2017 [cit. 2017-18-03]); str. 20

Obr. č. 12 b) Pohled do Kamenné ulice – současnost (Dostupné z: <http://www.uhelnapribram.cz/fotogalerie/gs-3701/p1=12790>; [online]. c2017 [cit. 2017-18-03]); str. 20

Obr. č. 13 a) Pohled na ulici směrem ke kostelu ulice – přelom 19. a 20. století (Dostupné z: <http://www.uhelnapribram.cz/fotogalerie/gs-3701/p1=12790>; [online]. c2017 [cit. 2017-18-03]); str. 20

Obr. č. 13 b) Pohled na ulici směrem ke kostelu ulice – současnost (Dostupné z: <http://www.uhelnapribram.cz/fotogalerie/gs-3701/p1=12790>; [online]. c2017 [cit. 2017-18-03]); str. 20

Obr. č. 14 a) Pohled na náves z Kamenné ulice ulice – přelom 19. a 20. století (Dostupné z: <http://www.uhelnapribram.cz/fotogalerie/gs-3701/p1=12790>; [online]. c2017 [cit. 2017-18-03]); str. 20

Obr. č. 14 b) Pohled na náves z Kamenné ulice ulice – současnost (Dostupné z: <http://www.uhelnapribram.cz/fotogalerie/gs-3701/p1=12790>; [online]. c2017 [cit. 2017-18-03]); str. 20

Obr. č. 15 Percepční vyobrazení (autorka na podkladu mapy dostupné z: <http://www.mapy.cz/>); str. 21

Obr. č. 16 Základní plochy zeleně (autorka, na podkladu map z programu ArcMap); str. 22

Obr. č. 17 Stabilní a nestabilní plochy zeleně (autorka, na podkladu map z programu ArcMap); str. 24

Obr. č. 18 Režim návštěvnosti ploch zeleně (autorka, na podkladu map z programu ArcMap); str. 24

Obr. č. 19 Schéma současného zhodnocení vzdáleností (autorka), str. 25

Obr. č. 20 Schéma typologie aktivit - současnost (autorka), str. 25

Obr. č. 21 Městysy kraje Vysočina (Dostupné z: https://www.kr-vysocina.cz/VismoOnline_ActionScripts/Image.ashx?id_org=450008&id_obrazky=32867&datum=30%2E3%2E2012+17%3A14%3A20); [online]. c2017 [cit. 2017-03-05])

Obr. č. 22 Koncept – směřování návrhu (autorka), str. 27

Obr. č. 23 Návrh okruhů pěších tras a cyklotras (autorka, na podkladu map z programu ArcMap); str. 28

Obr. č. 24 Návrh okruhů pěších tras a cyklotras – panoramatické pohledy současného stavu (autorka, na podkladu map z programu ArcMap); str. 29

Obr. č. 25 Cesta od Petrovic u Uhelné Příbramě směrem na Košťany, místo bez výhledu - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 26 V blízkosti Strážného vrchu, místo s výhledem - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 27 Křížek u košťanské cesty, místo s výhledem - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Návrhová část

Obr. č. 28 Otevřená krajina západně od obce, místo s výhledem - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 29 U Čertovy kazatelny, místo bez výhledu - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 30 Louka u obce Jarošov, místo s výhledem - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 31 Pod vrchem Na Kobyle, místo s výhledem - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 32 U kapličky sv. Jana Nepomuckého, místo s výhledem - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 33 Otevřená krajina nad údolím u Strakova, místo s výhledem - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 34 Otevřená jihovýchodně od obce, místo s výhledem - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 35 Silnice mezi Uhelnou Příbrami a Pukšicemi, místo s výhledem - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 36 Silnice mezi Pukšicemi a Jeřišnem, místo bez výhledu - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 37 Otevřená krajina mezi Mléčnou farmou a Pukšicemi, místo s výhledem - panoramatický pohled (autorka), str. 29

Obr. č. 38 Průjezdnosti území (autorka, na podkladu map z programu ArcMap); str. 30

Obr. č. 39 Členění dopravy (autorka, na podkladu map z programu ArcMap); str. 30

Obr. č. 40 Dopravní koncepce – detail severní části a středu obce (autorka, na podkladu map z programu ArcMap); str. 31

Obr. č. 41 Zelené linie (autorka, na podkladu map z programu ArcMap); str. 32

Obr. č. 42 Ptačí pohled nově navržených zelených linií (autorka); str. 33

Obr. č. 43 a) Pohled z cesty od Košťan směrem ke kostelu (autorka); str. 34

Obr. č. 43 b) Pohled z cesty od Košťan směrem ke kostelu – současný stav (autorka); str. 34

Obr. č. 44 a) Pohled na křížek u cesty na Košťany (autorka); str. 34

Obr. č. 44 b) Pohled na křížek u cesty na Košťany – současný stav (autorka); str. 34

Obr. č. 45 a) Panoramatický pohled na prostor mezi poštou, školou a úřadem (autorka); str. 34

Obr. č. 45 b) Panoramatický pohled na prostor mezi poštou, školou a úřadem – současný stav (autorka); str. 34

Seznám tabulek v textu

Tab. č. 01 Hlavní funkce nezastavitelných území – městská zeleň (zpracováno dle ŠIMEK, 2013); Materiál a metody
str. 14

Tab. č. 02 Bodové hodnocení stability funkčních typů městské zeleně (zpracováno dle ŠIMEK, 2013); str. 14

Tab. č. 03 Hlavní funkce nezastavitelných území – krajinná zeleň (zpracováno dle ŠIMEK, 2013); str. 14

Tab. č. 04 Bodové hodnocení stability funkčních typů krajinné zeleně (zpracováno dle ŠIMEK, 2013); str. 14

Tab. č. 05 Označení režimu návštěvnosti a stability (zpracováno dle ŠIMEK, 2013); str. 14 Analytická část

Tab. č. 06 Městská zeleň – hlavní funkce (vyhodnoceno autorkou); str. 23

Tab. č. 07 Městská zeleň – doplňková funkce (vyhodnoceno autorkou); str. 23

Tab. č. 08 Krajinná zeleň – ekologicky stabilní prvky (vyhodnoceno autorkou); str. 23

Tab. č. 09 Krajinná zeleň – plochy pro produkci (vyhodnoceno autorkou); str. 23

Tab. č. 10 Krajinná zeleň – stromořadí (vyhodnoceno autorkou); str. 23

Tab. č. 11 Typologie rozdělení zeleně v intravilánu a extravilánu (zpracováno dle VACEK a kol., 2014); str. 36 Diskuze

1. ÚVOD

problematika

"Jsou města, kde se člověk cítí dobře a města, ze kterých by nejraději utekl. Často neví, proč. Nemá racionální důvod. Fungující metropole vzbuzují úzkost a zanedbaná hnízda, v nichž se zastavil čas, hřejí." (M. Holcová) Právě takovéto zhmotnění pravdy této problematiky slovem je pomyslnou vstupní branou k tématu tohoto diplomního projektu.

urbanista

Urbanisté neustále balancují mezi kontrastními protipóly, řeší otázku hodnot a důležitosti jednotlivých kompozičních prvků, pátrají po genu loci, zkoumají potřeby lidí, utvářejí obraz vývoje budoucnosti. V konečné fázi své činnosti – v návrhu musí vybalancovat správný kompromis, který bude životaschopným v době realizace, po ní i v průběhu různě dlouhého časového horizontu budoucnosti. Urbanista by měl tomu danému prostoru dát houževnatý systém, jenž dokáže aktivně reagovat v pozitivním slova smyslu v prospěch prostoru a potřeby jeho uživatelů. Jinak řečeno, urbanistická tvorba je nejen uměním prostorovým, ale i časovým se svým počátkem, vrcholem a ukončením, respektive odzněním cílených kompozičních akcentů.

systém

Systém zeleně městyse Uhelná Příbram je projekt navazující na bakalářskou práci Proměny urbánních prostorů městských sídel menšího měřítka (městys), kde bylo mimo jiné vysloveno, že „systém je právě tím důležitým termínem, který vystihuje hlavní myšlenku utváření původně volné krajiny člověkem. Je to řád, který je založen na určitém jádru. Jakási forma utvářející se na základě lidských zkušeností a poznatků.“

krajina

Krajina je, trefně řečeno, dynamicky polyfunkčním systémem a je tedy jedním ze stěžejních pojmů, které tato práce řeší. Vývoj krajiny a všech prvků v ní obsažených, je ovlivněn přírodními¹, socioekonomickými² a dalšími probíhajícími krajinnými procesy. Je výrazný rozdíl mezi velkým sídlem a sídlem malého typu v ní, ať už se na ni nahlíží z historického vývoje a rozvoje samotného půdorysu, tak i tím, jaká je návaznost a spojení sídla právě s okolní krajinou. Jaký mají lidé životní cyklus a potřebu relaxace, s čímž vlastně souvisí i otázka, proč mají lidé potřebu migrovat z města na venkov a naopak.

¹ Přírodní procesy: klimatické, zvětrávací, půdotvorné, svahové, eolické, biotické aj.

² Socioekonomické procesy: využití krajiny a krajinných složek, zemědělství aj.

2. CÍL PRÁCE

Cílem diplomové práce bude v první řadě prostudování literatury a ostatních pramenů a projektů souvisejících s tímto tématem. Soustředí se přitom na vymezení a osvětlení stěžejních pojmů, které poslouží jako podklad a jakási vodící linka ke zpracování jednotlivých analýz, ze kterých v konečném výsledku vznikne návrh. Samotná analytická část bude klást důraz především na aktualizaci, prohloubení a doplnění potřebných informací v modelovém území městyse Uhelná Příbram, které bylo i tématem bakalářské práce Proměny urbánních prostorů městských sídel menšího měřítka (městys), též autorky. Získané poznatky bude potřebné ověřit a porovnat s referenčními příklady, kdy se na těchto vyjmenovaných podkladech ověří vytvořené hypotézy. Následuje stanovení východisek pro návrh, a to včetně zaměření se na možnosti a potřeby pěší a cyklistické dopravy. Návrhové řešení bude společně s vazbou na potenciální okolní krajinu, systémovou spojnicí zeleně městyse Uhelná Příbram.

V závěru diplomního projektu budou veškeré výsledky zobrazeny do teoretické roviny východisek pro řešení problematiky systémů zeleně v sídlech menšího typu. Tento projekt se tak stane pomocným nástrojem, jak nahlížet a jak pracovat se sídly menšího měřítka.

postup a cíl
diplomního
projektu

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

zastoupení
literaturou

Diplomní projekt - *Systém zeleně městyse Uhelná Příbram* - je dobře zastoupen literaturou, jež konstruktivně pojednává o jeho dílčích částech hned z několika pohledů a názorů, a to jak z řad odborníků, tak i laické veřejnosti. Jedná se o rozmanitou škálu světových odborných publikací, periodik a sborníků z konferencí zapůjčených nejen z Mendelovy univerzity a ostatních univerzit, ale i z českých centrálních knihoven. Velkým zdrojem informací je samozřejmě také internet, ze kterého se dají čerpat uveřejněné související informace v podobě článků nebo literárních rešerší. V neposlední řadě jsou to osobní znalosti a postoje autorky. Často odkazovanou literaturou je zmiňovaná bakalářská práce stejné autorky (SMUTNÁ, 2014) *Proměny urbáních prostorů městských sídel menšího měřítka (městys)*. Výklad termínů a konkrétních závěrů v ní je nosným pilířem pro tento diplomní projekt. Obsažené informace zde nejsou opakovány, ba naopak jsou rozšířeny o další inspirativní poznatky a nosná pravidla.

stěžejní pojmy

Nejvíce vymezených stěžejních pojmů bezesporu rozepisuje HRŮZA (1977) ve svém tematickém Slovníku soudobého urbanismu. Jak už ale rok vydání napovídá, nelze se o tento výklad zcela opřít. Proto jsou tyto pojmy zde i v protiváze vysvětleny současným pohledem: sídelní jednotka a její kompoziční struktura v podání ŠIPLER, ČELECHOVSKÝ (1983); se zaměřením na urbanismus a urbanistické funkce pak KOUTNÝ (2007) nebo RŮŽIČKA (2006) a BAŠOVÁ (2007) pojednávající o jádru města a městské struktuře. Problematiku veřejného prostoru jako takovou širokospektrálně popisuje ŠILHÁNKOVÁ (2003), která ve své knize osvětluje jeho terminologii, historii i nejrůznější dělení, požadavky aj. Tyto informace zde dále doplňuje ve svých článcích HRUBÁNOVÁ (2007), ale i KONVIČKA (2007), jež pro změnu více pojednává o urbáních prostorech jako takových.

Stěžejním termínem této práce je „zeleň.“ O její historii a celkovém vnímání zelených ploch v obrazu města píše NOVOTNÁ (2010). Jaký bezprostřední vliv zeleň má a jak se tvoří, popisuje pro změnu HRUBÁNOVÁ (2007). Mnohé se na toto téma také vyslovilo na dnech zahradní a krajinářské tvorby v Luhačovicích v roce 2015, kdy kupříkladu RUSCHKOVÁ (2015) vyjmenovává a definuje její funkce nebo ONDRUŠKA (2015) seznamuje posluchače se samotným porozuměním si s rostlinami.

Image místa s jeho hodnotami jednoznačně nejlépe popisuje GEHL (2000) a tolik ceněné hodnoty místa rozděluje i NOVÁK (2015). S tím úzce souvisí kompozice a kompoziční prvky v ní obsažené, o kterých se píše v knihách: HAUXNER (2003), KONVIČKA (2005) a opět i ŠILHÁNKOVÁ (2003). Funkční propojení mezi nimi a celkové systematiky pak zaznamenávají ŠIPLER, ČELECHOVSKÝ (1983) a nemalým názorem přispívá i KOUTNÝ (2007).

3.2 VYMEZENÍ STĚŽEJNÍCH POJMŮ

3.2.1 Lidské sídlo

Prostor, ve kterém lidé žili a žijí, procházel v rámci historie nejrůznějšími proměnami. Jak se tedy uplatňovala zeleň v intravilánu měst? V období od 12. století do konce 15. století města jako taková teprve vznikala, a to jako oázy v řídké osídlené krajině, v lesích na dálkových cestách, kolem ložisek rud nebo na místech významných pro obranu země. Parcela v té době v sobě zahrnovala kromě místa k postavení domu a provozování živnosti či obchodu ve městě i část půdy na předměstí pro zemědělské využití. Pouze v církevních areálech (klášterech) se vyskytovaly cíleně plánované a umístěné plochy zeleně³.

Od 16. století mají města velice silné hospodářské postavení. Řada domů se stává šlechtickými paláci s honosným vnitřním zařízením, reprezentativní dispozicí, s nádvořím, a často i se zahradou. Dochází k přetváření krajiny barokními architekty a urbanisty. Ti vědomě přetvářejí krajinu pomocí dominantních staveb a důkladných fortifikačních zařízení. S tím je spojeno proniknutí nových kompozičních prvků do povědomí i žebříčku hodnot člověka té doby.

19. století bylo velkým průlomem v pojetí městského prostoru. Docházelo k bourání městských opevnění a na jejich místo byly implementovány parky. Dále vznikaly první veřejné plochy – státní parky, lesoparky v blízkosti města, i v určité vzdálenosti od měst. Začala se pomalu uplatňovat rekreace spojená se zábavou i poučením.

Po roce 1945 se ztrácí klasické blokové uspořádání zástavby a s ním i přísné kompoziční zásady městské zeleně. Bohužel je zde snaha o začlenění zeleně do historického jádra města a do nejméně frekventovanějších ulic. Takové plochy určené pro obchodní, společenský, politický a kulturní život města v nesvobodném prostředí ztrácejí smysl, stávají se mrtvými a tuto disproporci se snaží novodobí urbanisté uměle zakrýt především „nepolitickou“ zelení.

Oproti tomu venkovské bydlení zdaleka neprobíhalo v tak pronikavých změnách, jako tomu bylo u bydlení městského. Základ je tvořen rodinným domem – jedná se však o usedlost se zemědělskou malovýrobou. Mnohdy lidé bydleli s hospodářským zvířectvem pohromadě, pod jednou střešou. V dalších vývojových fázích, jak popisují ŠIPLER a ČELECHOVSKÝ⁴, dochází k oddělení domácího zvířectva a lidí. Odděluje se samostatný chlév a samostatná stodola pro zpracování a skladování vypěstovaných plodin. Postupem času se usedlost s přílehlými polnostmi formuje do velmi domyšleného organismu s logickými vnitřními vazbami. Také zde bylo možno vystopovat určitou funkčně svázanou jednoznačnost, která s různými klimatickými, polohovými a sociálními podmínkami nabývá nejrůznějších variant. Je až překvapivé, jak půdorysné řešení venkovských usedlostí v podstatě v celé Evropě charakterizují tytéž znaky. Lze hovořit přímo o typizaci, která má jen své odlišnosti dané buď místem, nebo velikostí objektu.

Takřka revolučním zvratem v charakteru současné vesnice je oddělení bydliště od pracoviště. Mizí chlévy, bourají se stodoly nebo se mění na garáže. Zpravidla se dvůr mění na klidné příjemné zelené atrium plné květin. Bydlení na vesnici tak dostává zcela nové znaky a nabývá kvalit, které většinou městské bydlení může jen stěží nabídnout.

3.2.2 Sídelní jednotka – sídelní struktura

Základní sídelní jednotka je pojem vystihující prostorovou a funkční diferenciaci struktury osídlení, je zavedený především pro účely urbanismu a územního plánování. Sídelní jednotky se dělí na dva typy: urbanistické obvody, které se vyznačují co největší homogenitou a funkčním využitím, a na sídelní lokality, které naopak k funkčnímu využití území nepřihlížejí.

³ (zahradu v rajsském dvoře, zahrada hospodářská, lékárnická i ochranná)

⁴ (ŠIPLER, ČELECHOVSKÝ, 1983, s. 9)

historie
zeleně ve městech

historie
bydlení na venkově

souhrn funkcí

Základní sídelní jednotka, jak se píše v knize *Města jako systémy*⁵, je souhrn funkcí ve společenské oblasti. v první řadě musí ve vztazích vnitřních i vnějších být znatelná optimalita ekonomie společenské interakce a teprve v druhé řadě musí být urbanisticky vyváženým celkem vyznačujícím se rovněž optimalitou ekonomie materiálního oběhu. Je tedy nutné se na moderní sídelní jednotku dívat jako na detašovaný článek širšího celku cílevědomě komponované struktury, a nikoli jako na samostatnou, s okolím nepřilíši spjatou venkovskou obec.

3.2.3 Městys⁶

pojem městys
v legislativě

Právní charakter každé lokality vyjadřovaly jednotlivé stupně klasifikace, které byly platné do roku 1850. Ty se lišily postavením ve správním systému, což se promítalo do rozsahu kompetencí. Nejnižším stupněm byly **vsí** (zpravidla poddanské, zcela výjimečně svobodné). Nad nimi stála **městečka** (Städtchen) a **městysy** (Märken), které byly někdy rozlišovány, jindy ztotožňovány. Konečně nejvyšší kategorií byla **města**⁷. Po roce 1850 jednotlivé obce získaly ve správním systému rovnocenné postavení. Tudíž kategorie město a městys byly degradovány na pouhý právní titul. Oba pojmy se přestaly užívat, avšak nebyly zrušeny.

Během dalších let zaznamenávala tato problematika spousty legislativních zvrátů v rámci nových zákonů a vyhlášek. Podrobněji je to rozepsáno v bakalářské práci: *Proměny urbánních prostorů městských sídel menšího měřítka (městys)*⁸. Důležité je však zmínit, že zásadní průlom přinesla přijatá novela obecního zákona 234/2006 Sb. (účinná od 1.7.2006; v dalším textu jako "nynější novela"), která odstraňuje některé křivdy napáchané minulým režimem a dosavadní polistopadovou legislativou opomíjené. Touto novelou se obnovuje kategorie městys. Titul městys bude přiznán všem obcím, které jej měly před rokem 1954, pokud o navrácení požádají.

3.2.4 Urbanismus

teorie urbanismu

„Úkolem urbanismu a územního plánování je nejen řešení rozvoje měst, ale i ostatního urbánního území a krajiny. Výuka urbanismu je o to složitější, že s měnícími se podmínkami rozvoje měst se mění i rozsah, obsah a kompletace těchto disciplín, jakož i okruh relevantních souvislostí, vazeb a limitních omezení.“⁹

V oblasti naší porevoluční urbanistické teorie, konkrétně v rámci veřejných prostorů, nacházíme zásadní mezery. Teorie urbanismu v duchu funkcionalistického nazírání na město považovala tradiční veřejné prostory města (ulice a náměstí) za cosi přežitého a nepatřičného. Dokonce i z naší odborné terminologie veřejné prostory pomalu mizely, neboť například *Slovník soudobého urbanismu*¹⁰, termín „ulice“ vůbec neobsahuje a „náměstí“ považuje spíše za historický přežitek než za živoucí součást města. Přístup urbanistické teorie se bohužel v našich zemích k problematice veřejných prostorů příliš nezměnil ani po politických a společenských změnách koncem 80. let. Avšak je důležité podotknout, že již v Athénské chartě byly definovány základní urbanistické funkce města: bydlení, práce, rekreace a vše spojující doprava. Tyto zákonitosti přetrvaly a odpovídají i dnešním funkcím města¹¹ a jsou racionálním východiskem

⁵ (ŠIPLER, ČELECHOVSKÝ, 1983)

⁶ Kapitola byla zpracována z literárních pramenů: KÚČA, 2008.

⁷ Města dále členěna na královská, poddanská, případně ještě na komorní, svobodná apod.

⁸ (SMUTNÁ, 2014, kapitola: 4.2.3 Městská sídla malých forem: městys, s. 11)

⁹ (KOUTNÝ, 2007, s. 77)

¹⁰ (HRŮZA, 1977)

¹¹ Současné funkce města: bydlení, občanské vybavení a služby, výroba, rekreace, doprava, technická infrastruktura.

metodického přístupu k pojetí teorie města. Z tohoto se odvíjí samotná urbanistická struktura města, která se dá popsat v základních systémových pojmech: funkční – jedná se o vztahy mezi jednotlivými funkčními prvky vybavení města a jejich vzájemné rozmístění; provozní – jsou to dopravní vztahy mezi aktivitami městského vybavení; prostorová – vyjadřuje prostorové rozmístění bodů městského vybavení, jako jsou body, linie, plochy a objekty.

Obecně přístupným průkopnickým dílem současnosti je kniha Nového *„Architektura a město“*¹², jež se v teoretické rovině zabývá vztahem architektury, urbanismu a života města. Kniha je rozdělena do čtyř samostatných statí. Autoři zde reflektují názory na témata, kterými jsou: počátky a proměny současné urbanistické scény; město jako kulturní fenomén; řeč architektury a nová architektura v historickém prostředí.

Pojem „urbanizace“, jako jeden z elitních charakteristik evropské civilizace a zároveň složitý proces změny venkovského životního stylu na městský, je blíže rozepsán v bakalářské práci: *Proměny urbánních prostorů městských sídel menšího měřítka (městys)*¹³.

urbanizace

3.2.5 Veřejný urbánní prostor

„Veřejné prostory jsou všechny nezastavěné prostory ve městě, které jsou volně (bezplatně) přístupné všem obyvatelům a návštěvníkům města, buď nepřetržitě, nebo s časovým omezením (např. parky zavírané v noci). Základní charakteristikou veřejného prostoru je jeho obyvatelnost spojená s užitností pro obyvatele, tj. musí sloužit obyvatelům města k provozování nejrůznějších činností pohybových (chůze, jízda na kole) a pobytových (sezení, hry),“ říká ŠILHÁNKOVÁ¹⁴.

Public space

Architektky a urbanisty je chápán jako termín „public space.“ Výklad tohoto termínu je jimi vnímán zejména ve smyslu jakéhokoli prostoru, který není privátní, tj. není součástí sféry soukromého života. „Public space“ tak slouží jako místo střetávání a komunikace ve všech jejich rovinách od politicko-právní, přes sféru sociální až k fyzické podstatě tohoto prostoru. S tímto širokým pojetím potom koresponduje i výklad termínu „veřejný prostor“ tak, jak mu rozumí v politologii, sociální a politické geografii, či oblasti komunitní práce. Pojem je zde chápán jako prostorová metafora, která ukazuje něco otevřeného, vymezeného pro vše, co se týká veřejnosti. Dle toho pod termín veřejný prostor spadá vše, co již není soukromou věcí, a na druhé straně, vše co nepřísluší oprávněné ochraně soukromí či státního tajemství. Oproti tomu pro urbanistické pojetí by se lépe hodil ekvivalent anglického termínu „open space“, tedy volně přeloženo „otevřený prostor“ - vyobrazuje¹⁵ veškeré užití prostoru, které není zastavěno budovami a které nahrazuje přírodní prostředí a kterému je věnována pozornost z hlediska jeho výtvarné podoby.

Samotná kvalita urbánního prostředí hovoří o kulturní, duchovní a socio-urbánní dimenzi člověka i společnosti, která toto prostředí vytvořila a dalších, i dnešních generací lidí, kteří toto prostředí dotvářejí, chrání, zvelebují, obývají, navštěvují, a tak mu vtiskávají svou jedinečnou stopu a kulturní vrstvu. Právě díky lidem, jak píše HRUBÁNOVÁ, se teprve naplňuje podstata těchto volných prostranství. Tehdy se stávají prostorem pro společenské aktivity či jen pro pouhé setkávání lidí. Veřejná prostranství center a historických jader často bývají prvními místy, která

lidé
a urbánní prostor

¹² (HALÍK, KRATOCHVÍL, NOVÝ)

¹³ (SMUTNÁ, 2014, kapitola: 4.2.1 Proměna – urbanizace – trvale udržitelný rozvoj, s. 9)

¹⁴ (ŠILHÁNKOVÁ, 2003, s. 9)

¹⁵ například: parky, hřiště, hřbitovy apod.

lidé navštíví a která tedy často bývají i místy jejich prvních dojmů. Úroveň, upravenost a čistota veřejných prostorů pak reprezentuje celé město. Důležitou úlohu hrají tyto prostory také při samotné orientaci ve městě.¹⁶ Krásně to shrnula E. GREGOROVÁ „*Veřejné prostory města vypovídají pravdivěji než zápisy v kronikách o způsobu život a, o hodnotách obyvatel té které doby.*“

typy
veřejných prostorů

Existují základní typy veřejných prostorů: **ulice** (včetně uličních typů jako nábřeží, pasáž aj.); **náměstí** (také jinak nazývaných náves a tržiště); **zeleň** (park, městské zahrady, lesoparky, příměstské rekreační lesy); **nákupní centra** a **jednotlivé komunikace**. Tyto typy se pak dělí podle jednotlivých kritérií, jaké ŠILHÁNKOVÁ popisuje ve své knize¹⁷: **význam** (lokální, místní, okrskový, celoměstský, regionální, nadregionální – národní); **funkce** (společenské/slavnostní/reprezentativní, obchodní, shromažďovací/rozptylové, dopravní, rekreační, oddechové, obytné); **dopravní zátěž** (pěší zóna, městská ulice¹⁸, městská třída, dopravní koridor); **poloha vůči terénu** (na, nad, pod); **zastřešení** (volné, kryté).

3.2.6 Vnitřní prostor – jádro – náměstí

jádro sídla

Vlastnosti jádra, vnitřního města, priority a kvalitní atributy se váží na konkrétní osnovu daného města, na jeho geografické danosti, na klimatické podmínky a historickou strukturu.

Kvalita prostoru a podoby náměstí závisí na jeho jednotlivých hodnotách, které výborně vystihla BAŠOVÁ: „*náměstí je součástí kvalitní vnitroměstské struktury, má jedinečnou osnovu, vysokou orientační sílu, živost a atraktivitu. Jeho prostor by měl pobízet k pohybu a aktivitám, ale také k oddychu, relaxaci a setkávání.*“¹⁹ Náměstí by mělo být jakousi scénou, mající dominanty, které už z dálky přitahují jednotlivé účastníky, jež chtějí zažít vše zblízka. Tato pro ně otevřená scéna je pevným opěrným bodem, ke kterému urbánní struktura graduje a ke kterému se město hierarchicky zhušťuje. Je to jedinečný nezávislý a hlavně plnohodnotný multifunkční prostor, jakýsi soběstačný útvar a samotné vyvrcholení urbánní struktury městského organismu. Přítomnost lidí je zde vázaná na možnosti jejich realizace, jejich komunikování, práce, oddechu a kulturně-duchovního naplnění.

3.2.7 Život mezi budovami x ve volné krajině

městská a
příměstská krajina

V současné době je stále více užíván termín „městská a příměstská krajina“. KONVIČKA tento termín popisuje tak, že „*přírodní prostředí města začíná v současném civilizačním období hrát stále větší významnější roli a to jak pro zdravé a proporcionální město – respektující trvale udržitelný rozvoj, tak i jako prostor pro uplatnění řady urbanistických funkcí. O tento významný městský fenomén bychom se proto měli zajímat komplexně a v urbanistických souvislostech. Středem zájmu by neměla být jen kvantita a případné rozmístění a funkčnost zelených ploch, ale i úroveň vybavení ve vztahu k narůstajícím potřebám obyvatelstva.*“²⁰ Je to velký myšlenkový zvrát, oproti historii, kdy se zelené plochy cíleně nezakládaly, protože „*pro středověké myšlení byla dnešní rekreace projevem lenosti a hříchu a tehdy v řídce osídlené zemi se cítil ve městech zbavených vegetace, a tím vydělených z původních nepropustných hvozdů, bezpečněji,*“²¹ jak říká NOVOTNÁ. Pravdou však zůstává, že příroda může působit ve službách lidských potřeb jedině tehdy,

¹⁶ (HRUBANOVÁ, 2007, s. 20-21)

¹⁷ (ŠILHÁNKOVÁ, 2003, s. 16-25)

¹⁸ městská ulice: městská ulice v obchodně společenském prostředí, městská ulice v obytném prostředí

¹⁹ (BAŠOVÁ, 2007, s. 4-11)

²⁰ (KONVIČKA, 2005, s. 66-73.)

²¹ (NOVOTNÁ, 2010, s. 2)

budou-li respektována určitá pravidla hry mezi potřebami civilizovaného člověka a ostatními složkami homospféry. Tato pravidla mohou být stanovena jen tehdy, poznáme-li přírodní zákonitosti v plné jejich šíři, píše ŠIPLER, ČELECHOVSKÝ.²²

Definice veřejné zeleně podle portálu Wikipedie říká, že „*je to soubor všech volně rostoucích a veřejně přístupných zelených rostlin. Jedná se o důležitý architektonický a krajinný prvek a s velmi významnými ekologickými funkcemi.*“ Ty mimo jiné spočívají v zachytávání prachu, tlumení hluku, poskytování stínu, úpravě vzdušné vlhkosti prostředí aj. Z estetického hlediska pak zeleň působí jak v celku, tak v detailu.

veřejná zeleň

Významnou rolí zeleně je její uplatnění jako kompozičního prvku při utváření nejen městského interiéru. Její důležitost krásně výstižně popsala HRUBANOVÁ: „*Zeleň jako skladebný prvek urbánního prostředí se podílí na místní danosti prostředí a jedinečném vzhledu jednotlivých měst. Zeleň tedy například respektuje geografické podmínky, přírodní útvary a vodní toky. Zeleň také patří neodmyslitelně k architektuře. Dotváří městské prostory a vytváří vhodný přechodový článek mezi starou a novou zástavbou. Působí jako neutrální pozadí budov, uměleckých děl, fontán, ale také naopak v dominantním postavení, jako barevné solitéry anebo jako běžný doprovod architektury a technických děl. Význam je také při působení zeleně jako clony negativních pohledů anebo soustředění pozornosti žádoucím směrem. Ve spojení s vodou pak působí osvěžujícím dojmem. Vzrostlá zeleň tak působí jako jeden z funkčně kompozičních prvků. Podporuje prostorovou orientaci a dává architektuře měřítko.*“²³ Z toho vyplývá, že zeleň měla a vždy bude mít bezprostřední vliv na chování člověka a také jeho výkonnost, proto by ji lidé neměli brát pouze jako jakousi „divadelní“ kulisu anebo jako zbytečný prvek vyplňující „zbytkový prostor,“ jenž nemůže posloužit žádné jiné funkci.

zeleň jako
kompoziční prvek

V rámci urbanistického celku se zeleň dá formálně členit na veřejnou, vyhrazenou, soukromou, zeleň zvláštního účelu, zeleň hospodářskou a krajinnou, jak dělí HRUBANOVÁ. Její další vývoj ale striktně formulován není. Jedná se o živý kompoziční prvek, který je proměnlivým jak v krátkodobém, tak v dlouhodobém časovém horizontu. Během jednoho roku se může několikrát změnit, na rozdíl od jiných navrhovaných materiálů ztvárňovaných architektem. Důležité je pouze vybrat vhodný druh do určitých podmínek prostředí, aby byla zachována dlouhodobá funkčnost.²⁴

dělení zeleně

Město jako zcela svébytný organismus vyžaduje specifický přístup k řešení problematiky ÚSES. Člověkem výrazně pozmeněné a prostorově omezené ekosystémy komplikují vymezování jednotlivých prvků ÚSES a jejich vazeb. Snaha veřejné správy využívat nejjednodušších prostředků pro tyto záměry, jak říká HERZÁNOVÁ²⁵, se často nekryje s reálnými požadavky. Vymezování systému zeleně ve městech by mělo mít racionální základ, plochy by měly být vymezovány na základě jejich vhodnosti, a nikoli z toho důvodu, že zůstaly jaksi "nevyužity." Je zřejmé, že právě v urbánním prostoru je vzhledem k množství požadovaných funkcí nutné pracovat s kompromisem.

problematika ÚSES

²² (ŠIPLER, ČELECHOVSKÝ, 1983)

²³ (HRUBANOVÁ, 2007, s. 23.)

²⁴ Důležité je však vyvarovat se užití cizích expanzivních druhů, které mají svým reprodukčním potenciálem tendenci vytlačovat druhy původní a domácích.

²⁵ (HERZÁNOVÁ, 2007, s. 19)

živá hmota „*Krása a harmonie rostlin je nevyčerpatelným zdrojem inspirace. Vnímání krásu a pochopit ji je ale náročným darem. Vnímání krásy je třeba se učit, protože ona má nejen mnoho podob, ale také mnoho převleků. Platí to zejména pro použití prvků, které podléhají společenským vlivům.*“ Těmito slovy popisuje podstatu živé hmoty P. ONDRUŠKA při zamýšlení se nad usilováním o pospolitost a celkovou rolí obyvatel v životě obce.

teorie marxismu V dnešní době se teprve dají patřičně docenit průlomové myšlenky Karla Marxe. Ten se jimi zabýval v době, kdy panovalo nejen jednostranné okouzlení technikou, ale zároveň i hrůza z ní. Tyto úvahy jsou syntézou tří směrů evropského myšlení, na něž navazoval: německé klasické filosofie, francouzského utopického socialismu (Charles Fourier) a anglické klasické ekonomie (zejména David Ricardo a J. S. Mill). Již tehdy věděl, jaké nebezpečí hrozí lidskému organismu, ale i celkovému formování života jednotlivců i společnosti. Dá se tedy říci, že tato filosofie je do určité míry scientistická a nazývána jako „vědecký socialismus,“ ale už v té době vyobrazila situaci, kterou v současné době naše společnost zažívá. Centrálním konceptem jeho filosofie je jím postupně formulované pojetí dějin - Engelsem později označované jako historický materialismus. Marx se pokoušel vyslovit obecné zásady budoucího vývoje, kdy uváděl, že hlavním agentem výroby bude bezpředmětná lidská síla, která bude mít za následek proměnu výrobního procesu z prostého výrobního procesu na vědecký proces, jenž bude podřizovat přírodní síly svým záměrům a nechá je působit ve službách lidských potřeb. To vede k tomu, že živelně se rozvíjející technika bude mít devastační důsledky v přírodním prostředí, v městských aglomeracích apod.

aktivity ve veřejném prostoru Nejdůležitějším prvkem každého prostoru a zároveň propojujícím článkem, ať již mezi budovami nebo ve volné krajině, je „život,“ neboli jakékoli aktivity vyvíjené a provozované lidmi v nich. Například ve veřejném prostoru dělí GEHL aktivity podle jejich společenského charakteru do tří kategorií na nezbytné, volitelné a společenské.²⁶ **Nezbytnými aktivitami**²⁷ jsou takové činnosti, které zajišťují každodenní fungování člověka ve městě. **Volitelné aktivity**²⁸ jsou provozovány tehdy, když je prostředí vybídne k činnosti, která, i když jim zrovna nemusí přinášet konkrétní užitek, je příjemná. **Společenské aktivity**²⁹ je vše, co závisí na přítomnosti jiných lidí okolo nás. Tato kategorie vyplývá z předešlých dvou, protože nezbytné a volitelné aktivity zajistí, že lidé jsou ve stejném čase přítomni na stejném místě.

²⁶ (GEHL, 2000, s. 202)

²⁷ (činnosti spojené s chůzí - vedení dětí do školy, chůze do práce, obstarávání denních nákupů)

²⁸ (činnosti jako je slunění, pozorování, procházky aj.)

²⁹ (široká škála aktivit od hraní si dětí, zdravení a konverzace až po velké množství pasivních kontaktů, které jsou důležité především pro osamělé lidi, kteří jinou možnost kontaktů postrádají)

3.3 TYPOLOGIE VNÍMÁNÍ a UŽÍVÁNÍ PROSTORU

3.3.1 Obraz místa, jeho image a hodnoty

Každé umělecké dílo, včetně děl zahradních a krajinářských architektů, mělo na svém počátku myšlenku, která byla posléze zhmotněna do výkresu, tedy do určitého obrazu oné představy/vize. Identita rozsáhlého prostoru i malé lokality je vždy velmi konkrétně vymezená svými urbánně-architektonickými charakteristikami a poznačená vrstvením dějů, scén a událostí, které se na daném místě odehrály.

Vyždření místní originality, specifičnosti, tj. respektování „genia loci“ – to jsou termíny, kterými se označuje identifikace prostoru. Na prostorovou identifikaci se objevují dva zásadně se lišící názory, které popisuje KONVIČKA.³⁰ Na jedné straně jde podle něj o tzv. „architektonický urbanismus“ preferující svobodu tvorby, s minimálními zásahy urbanistických regulativů³¹. Takto koncipované návrhy i realizace jsou typické převážně individualisticky pojatou architekturou s minimálními vazbami na okolní zástavbu, bez prostorové koordinace a respektování urbanisticko-historického kontextu. Na druhé straně v případě tzv. „kontextuálního urbanismu,“ v zájmu vyšší „vizualizace“ exponovaných městských prostor je podporovaná koordinovaná, cílená činnost vedoucí k formování kvalitního urbánního a krajinného prostředí. Cílem koordinovaného přístupu je vytipovat hlavní obsahové a kompoziční prvky, postup, časový harmonogram i zodpovědnost. Uvědomělá, jednotně nazíraná prostorová harmonie celku, od detailu, přes zónu, sídlo až po region dává předpoklad vzniku charakteristického identického prostředí. S tím souvisí celkové prostorové plánování jako strategický management. JAŠŠO³² říká, že území musí kromě klasických, kvantifikovatelných a tzv. "tvrdých" faktorů stále více brát v úvahu faktory "měkké", vymezující se tradičnější klasifikací. Jde většinou o jevy a procesy vznikající synergickým efektem působení vícerých proměnných, pocházejících z různých zdrojů. Teritoriální identita, významně ovlivňující a spoluformující všechny společenské procesy probíhající v sídle nebo v území, k takovýmto fenoménům jednoznačně patří. Identita města jako fenomén vznikající akumulací mnohohvrstevných a dlouhodobých společenských procesů je v této souvislosti nejvíce v centru pozornosti. Navzdory její těžko uchopitelné podstatě je jasné, že má nejen svůj kulturně-historický a společenský průmět, ale i významnou prostorovo-plánovací a marketingovou dimenzi.

Pokud se v jakýchkoli kulturních památkách, tedy i památkách zahradního umění, nacházejí hodnoty, je důležité si je uchovat, zasloužit se o jejich udržitelnost. Zmíněné a tolik ceněné hodnoty rozděluje NOVÁK takto:

orientace – znaky a hodnotové systémy zakódované v kulturních památkách pomáhají vytvářet obraz domova a vztah k němu, orientovat se v současném světě a komunitě jeho časového vývoje; zatímco hodnoty níže uvedené využije spíše člověk poučený, je tato hodnota důležitá pro širokou veřejnost;

informace – kulturní památky vytvářejí dokumentační a informační databáze pro rozličné umělecké, vědecké a technické obory, poskytují informace víceméně nezkrácené interpretací generačními nebo osobnostními vlivy, takže každé generaci umožňují zaujmout k historickým skutečnostem vlastní postoj;

motivace a inspirace – kulturní památky tvoří vzory, standardy a výzvy pro soudobé umění, architekturu a techniku; Kolikrát v historii se inspirovala tvorba minulostí? Kolikrát se kupříkladu civilizace vrátila k umění antického? Namátkově: karolínská renesance, románské umění, renesance, klasicismus, novorenesance;

ekonomika – památky a jejich soubory jsou součástí hospodářského bohatství a zdrojem jeho růstu, jak dokládá příklad ekonomicky rozvinutých zemí (Itálie, Francie, Velká Británie). Příspěvky na obnovu kulturních památek mohou díky multiplikačnímu efektu, který způsobují, hrát významnou roli v ekonomickém oživení prostředí.³³

³⁰ (KONVIČKA, 2005, s. 68)

³¹ Například: omezující výšku zástavby, měřítko, výraz a členění objektu atd.

³² (JAŠŠO, 2007, s. 35)

³³ (NOVÁK, 2015, s. 63-66)

hodnoty obrazu

identifikace
prostoru

hodnoty území

V 19. století dochází k progresu, kdy se se svou dobrovolnou činností obyvatelstvo výrazně podílí na tvorbě zeleně. Pocit osvojení si a navození vztahu k určité věci zaručuje její dlouhověkost. v současné době se v některých sídlech můžeme setkat s bezkonceptností a zanedbaností urbánních prostor. Je to ve velké většině problém související s mentalitou národa, kdy chybí úcta ke kulturnímu dědictví, vytratila se národní hrdost, chybí kultivovanost a dokonce i vkus. Vše to pravděpodobně pramení z nízkého historického povědomí a nedostatečných všeobecných estetických znalostí.

3.3.2 Kompozice a kompoziční principy

V průběhu historie se vizuální principy uspořádání prostoru lišily a postupně měnily. Od novověku začínal mít prostor formální stránky: změřitelnost, uspořádanost i výtvarný řád. Baroko bylo velkorysé v ohledu architektonickém. Nedocházelo k přebudování starších prostorů do nových forem, ale rovnou se vytvářely celé nové soustavy. Klasicistní tvorba přinesla práci s pohledovými osami i komponování sérií veřejných prostor. Výrazné změny pak přineslo 19. století, a to ve způsobu užívání a s tím spojeným formováním veřejných prostorů. Docházelo k hledání způsobu řešení a nových forem uspořádání města spolu s novými pohledy. Naopak v naší republice do konce 80. let 20. století byla celá společnost, včetně urbanistické teorie, za železnou oponou. Nové myšlenky a teoretické práce pronikaly pouze sporadicky. Zveřejňované informace byly cenzurovány, a tak se rozsáhlejší prezentace dostalo pouze vybraným dílům, která byla k západnímu urbanismu kritická.

HAUXNER³⁴ popisuje ve své knize,³⁵ že i ona sama navrhovala spořádané přímočaré projekty, kde každá navržená rostlina měla své jasné místo. Vše působilo striktně a geometricky. K přirozenému dojmu to mělo daleko. Postupem času si teprve osvojila kontrolovaný architektonický estetický jazyk, který respektuje přirozenost prostoru. Tímto přístupem vzbuzovala zvědavost a motivaci k učení se nejen u svých studentů.

Termínem kompozice jsou výtvarně vyjádřeny ekonomicko-sociální, funkční, estetické i technické podmínky. Jednotlivé kompoziční prvky pak lze dělit: „**prvky statické**, ke kterým řadíme umělé a přírodní prostředí a dále **prvky dynamické**, které představují lidi s jejich činnostmi a dopravními prostředky.“³⁶ Utváření a uspořádání urbánního prostředí by se mělo dít pomocí kompozičních principů, jako jsou: proporce, rytmické a metrické řazení, gradace, měřítko, kontrast a nuance, symetrie a asymetrie, eurytmie³⁷, dominantna (point de vue), průhled, výhled a efekt siluety, respektive panoramatu.

Novými požadavky na veřejné prostranství jsou: obyvatelnost, participace a trvalá udržitelnost, jak popisuje ŠILHÁNKOVÁ.³⁸ **Obyvatelnost** daného prostoru se pozná tak, že se v něm dají vykonávat různé lidské aktivity a činnosti. Při samotném navrhování se tak musí brát zřetel na ekologické a přírodní podmínky. Prostor je obyvatelný tehdy, pokud má dobrou dostupnost, je přehledný, má lidské měřítko, obsahuje vybavení pro aktivity a vytváří příjemné klima. Dalším požadavkem je schopnost **participace**. Participativní plánování má jasně stanovené náležitosti

³⁴ Malene Hauxner: zahradní architekt, pedagog a profesor teorie, bezkonkurenční analytik zahradní architektury v rámci průlomu a následné proměny moderny.

³⁵ (HAUXNER, 2003, s. 9)

³⁶ (KONVIČKA, 2005, s. 69)

³⁷ Vyváženost; podrobení se jednotlivých částí celku jednomu společnému výtvarnému záměru.

³⁸ (ŠILHÁNKOVÁ, 2003, s. 90-110)

a obsah postupu. Na prvním místě je počáteční zjištění problémů, jakási sonda v komunitě. Následuje společné stanovení cílů a získání potřebných informací k dosažení cílů, posléze tvorba jednotlivých návrhů dlouhodobého projektu nebo plánu. Realizace plánu nebo projektu je předposledním bodem a tím posledním je vyhodnocení plánu nebo projektu. **Trvalá udržitelnost** má sadu těchto indikátorů: spokojenost občanů s místním společenstvím; místní příspěvek globálním klimatickým změnám; mobilita a místní přeprava cestujících; dostupnost místních veřejných prostranství a služeb; kvalita místního ovzduší; cesty do a ze školy; udržitelné řízení místní samosprávy a místního podnikání; hluk; udržitelné využívání půdy; výrobky propagující udržitelnost. Novodobí urbanisté a architekti by si měli brát poučení z historických příkladů. Ukázkový obrazem je athénská agora. „Byla střediskem života obyvatel metropole i venkova. Konaly se tu trhy, bylo tu hlavní nákupní středisko všeho možného zboží, ale pořádala se tu také shromáždění a schůzky politického rázu. Zatímco Akropolis byla sídlem bohů a reprezentovala athénskou obec, agora byla srdcem jejího života. Zastávala funkci našich kaváren, hospod a kulturních domů, klubů, ale i života. Dovídali se tu novinky, vyměňovali si tu názory, hledali se, občas i popírali, a to vše před očima všech ostatních.“³⁹

Z hlediska použití zeleně v kompozici je nutné se vyvarovat systémových chyb, které shrnula NOVOTNÁ⁴⁰: osazování vysoké zeleně na náměstí před uliční čáry, čímž se vytváří kulisa „sportovního hřiště,“ a tím neguje základní městotvorný prvek, neboť náměstí jako prostor je definováno právě budovami, které ho obklopují; zakládání „parků“ na náměstích a tím nerušení jejich funkce obchodní a shromažďovací; použití nevhodného rostlinného materiálu, především jehličnanů a exotických dřevin; myšlenka tzv. přenosné zeleně, či kombinace jejího formálního vzhledu se zelení vysokou.

3.3.3 Systém – funkční propojení

Pojem „systém“ je účelově vymezenou množinou prvků a množinou vazeb mezi nimi, jež společně určují vlastnosti celku. Jako samotné „prvky“ jsou definovány ty části systému, které jsou dále nedělitelné, mají tedy charakter černých schránek. Prvky se seskupují do větších celků, subsystémů s určitou uzavřeností vztahů a zpravidla i s dílčí cílovou orientací.

Dosud byla vytvořena řada teoretických systémových koncepcí zabývajících se městem, jak ale řekl KOUTNÝ⁴¹, tak stále neexistuje všeobecně uznávaná komplexní systémová teorie pojetí města. ŠILHÁNKOVÁ však uvádí systémovou klasifikaci veřejných prostorů. Z širšího pohledu rozděluje a jednotlivě popisuje, že **celoměstský systém** ve městě je tvořen především centrem, jako střediskem života města a jeho hlavními tepnami. Oproti tomu **okrskový systém**⁴² navazuje na celoměstský systém veřejných prostorů a dále jej rozvíjí na úrovni života určité městské části. Ostatními veřejnými prostory je tvořen **lokální systém**. Z detailnějšího pohledu vypichuje pojmy: uzly⁴³; koridory a spojnice⁴⁴; bariéry⁴⁵ a plochy s potenciálem veřejného prostoru⁴⁶.

³⁹ BOUZEK, J. - ONDŘEJOVÁ, I.: *Periklovo Řecko*

⁴⁰ (NOVOTNÁ, 2010, s. 24.)

⁴¹ (KOUTNÝ, 2007, s. 79)

⁴² Okrskový systém je na úrovni městské čtvrti nebo části.

⁴³ Za uzly jsou považovány ty veřejné prostory, v nichž převládají pobytové aktivity.

⁴⁴ Koridory a spojnice jsou prostory, u nichž je důraz kladen na pobytové činnosti, tj. ulice, ostatní pěší, cyklistické a smíšené trasy.

K posílení prostorové a estetické kvality měst je vždy nutné používat analytické i návrhové metody, které jasně definují identifikační prvky⁴⁷ urbanistické struktury.

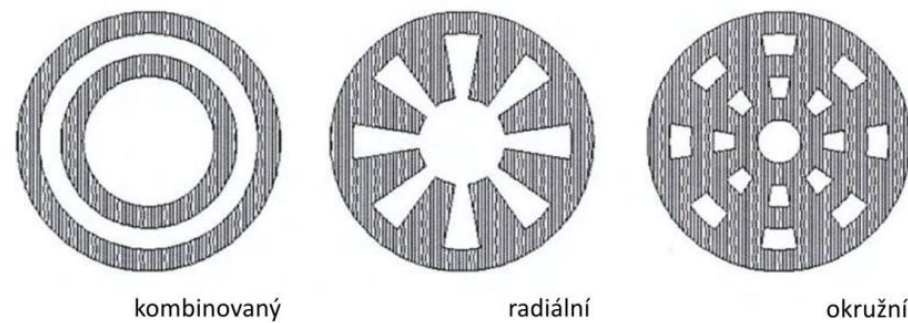
3.3.4 Systémy zeleně v sídlech a krajině⁴⁸

systém zeleně

Podle charakteristiky sídelního typu už od dávné historie záviselo uspořádání systému zeleně. V případě městyse je uváděn stejný popis, jaký je přikládán sídelnímu typu vesnic⁴⁹. Jedná se o vytváření pod vlivem principů „lidového krajinářství“, čímž je například umístování širokokorunných stromů v centrálních prostorech návsi či kostelů nebo soliterních stromů poblíž usedlostí a hospodářských objektů. Časté bylo i vytváření souměrných kompozic, jako vysadit dva až čtyři stromy kolem významné stavby nebo drobné architektury. Zemědělské usedlosti původně byly s okolním prostředím krajiny provázány záhumenním hospodářstvím⁵⁰, což ukazuje převažující hospodářské využití zahrady, oproti současnému, kdy je samotné využití potlačeno ve prospěch okrasné funkce. V dřívějších dobách tak volný přechod do krajiny zprostředkovávaly sady a záhumenky. O něco novějšími úpravami veřejných prostor bylo nešťastné využívání exotických a jehličnatých druhů k výsadbě, které působily v daném prostředí cizí. Důležité je však říci, že vesnice, vždy měla silný vztah k navazující krajině, jež uspokojuje základní potřeby rekreace obyvatel. Do krajiny mohou z vesnice nenásilně vystupovat stromořadí a aleje.

struktura systému

Struktura systému zeleně sídla je závislá na velikosti sídla, a zároveň se kvalitativně liší v závislosti na tom, o jaký druh zeleně se jedná.⁵¹ Existují teoretická schémata systému zeleně města, (obr. č. 01) která jsou příkladem umělého systému zeleně. Uspořádání zeleně v sídle je ovlivněno dvěma druhy faktorů. Prvním jsou přírodní⁵², rozhodující významným způsobem na formování struktury. Dochází k rozvoji původních druhů. Druhým jsou faktory civilizační,⁵³ ovlivňující rozložení jednotlivých ploch zeleně.

Obr. č. 01 Teoretická schémata systému zeleně

Systémy zeleně v zemědělské krajině mohou též disponovat prvky rekreační zeleně. Na vnímání krajiny podléhající zcela zemědělskému využití má vliv působení terénu. Kopce přirozeně přitahují pozornost, jsou tedy nejčastějším cílovým místem s možností rozhledu do krajiny, a odkud mohou gradovat cesty do krajiny. Naopak údolí jsou spojena s vodními toky a s vegetací. V neposlední řadě roviny propojují jednotlivé prvky kopců a údolí.

Samotná zemědělská činnost v krajině výrazně převažuje. V průběhu roku však dochází k různému působení odlišných zemědělských plodin, jakými jsou třeba **ozimy** a stejně tak i **jařiny**, které při vzcházení vytvářejí v krajině rastr. Dalšími jsou **okopaniny**, vytvářející kontrast s převažujícími zoranými plochami. Naopak **olejnin** a **technické plodiny** svého působení dosahují svojí odlišností a působením květů. **Jeteloviny** se v krajině projevují celoročně a oproti tomu **letní směsky a zelené hnojení** přináší zelený efekt v době, kdy jsou ostatní plochy zcela bez vegetace.

⁴⁵ Jsou dva typy bariér: stabilizované (uzavřené - nepropustné areály; polootevřené - částečně propustné areály) a nestabilní (s potenciálem k otevření - bývalé průmyslové areály určené k přeměně na kulturně - společenská a obchodní centra; bez potenciálu k otevření - určené k revitalizaci na původní funkci).

⁴⁶ Mluvíme o místech s potenciálem okrskově významného veřejného prostoru nebo o místech s potenciálem místně významného prostoru.

⁴⁷ Identifikační prvky: soubory, trasy, rozhraní, uzly a orientační body.

⁴⁸ Zpracováno podle VACEK, O. a kolektiv, 2014.

⁴⁹ Základní typy vesnic: okrouhlíce, ulicovka, návesní typ, raabizační vesnice, lánová rozptýlená ves, nepravidelná shluková ves z rozptýlených dvorců nebo kopanic – dle Prof. J. SÝKORY.

⁵⁰ Záhumenní hospodářství je využívání menších pozemků za domem pro osobní účely hospodaření vlastníka.

⁵¹ Podrobněji rozepsáno v kapitole: 4.3.1 Analytická část.

⁵² Přírodní faktory: klimatické, geologické a hydrogeologické faktory.

⁵³ Civilizační faktory: hospodářský a technický rozvoj společnosti, systém osídlení, tradice a zvyky obyvatel.

4. MATERIÁL a METODY

4.1 ZAMĚŘENÍ PRÁCE

cíl práce

Pro práci byla vytvořena osnova jednotlivých dílčích cílů, které vedou k vytvoření systému zeleně dané lokality. Prvním bodem osnovy bude literární přehled, na který plynule naváže část výsledky, obsahující analytickou a návrhovou část. Vše bude v závěru zakončeno výpisem teoretických východisek této řešené problematiky.

4.2 LITERÁRNÍ PŘEHLED

literární rešerše

Celý diplomní projekt *Systém zeleně městyse Uhelná Příbram* plynule navazuje na bakalářskou práci *Proměny urbánních prostorů městských sídel menšího měřítka (městys)*. Literární rešerše v bakalářské práci rozebírá pojmy: proměna, urbanizace, trvale udržitelný rozvoj a i jednotlivá pravidla plánovačů. Dokonce termíny jako městská sídla a urbánní prostory studuje a rozebírá i ve větší legislativní hloubce.

Směr pohledu na současnou řešenou problematiku v diplomním projektu bude vycházet z výše vypsanych a bude tak hledat prameny v záběru od historie lidského sídla až po funkční propojení a celkovou systematiku života mezi budovami versus životem ve volné krajině. Budou v ní obsaženy informace týkající se historie urbanismu, veřejných urbánních prostor, včetně rozepsaných jednotlivých kompozičních prvků.

4.3 VÝSLEDKY

Kapitola výsledky v sobě bude, pro lepší srozumitelnost, zahrnovat několik dílčích sekcí: analytická, návrhová část a jejich východiska.

4.3.1 Analytická část

analýzy

V první řadě půjde tedy o analytickou část, obsahující soubory ucelených podkladových informací z architektonické a urbanistické typologie, typologie aktivit, celkové image i poznatky o referenčních příkladech. Z velké části půjde o podklady čerpané z díla zpracovaného toutéž autorkou: *Strategický plán krajiny městyse Uhelná Příbram* (SMUTNÁ, 2016). Zahrnutý budou i výsledky z publikace SMUTNÁ 2016. V textech zmíněných pramenů je podrobně popsána postupná metodika k jednotlivě získaným hodnotám, včetně postupu práce. O poznatky z těchto publikací se bude autorka opírat, provazovat je navzájem s dalšími nově získanými informacemi. Zároveň budou zkonfrontovány s jejím osobním názorem a pohledem na problematiku.

Podkapitola řešící problematiku urbanistické typologie primárně popíše a vymezí řešené území. Ke zpracování analýz širšího záběru (přírodní podmínky a percepční mapa) bude vymezená hranice analyzovaného území, vedená po reálné hranici katastrálního území. Pro další analýzy (majetkoprávní vztahy a hodnocení ploch zeleně) bude záběr vyobrazené mapy maximálně přiblížen na půdorys městyse a jeho blízkého okolí.

Typologie architektonická popíše v textové části tvarosloví budov a jeho proměn v čase a fotodokumentací zjištění demonstuje. Podkladové informace budou čerpány především z publikace SMUTNÁ, 2014, na kterou autorka nejen v těchto analýzách navazuje.

Popsat obraz místa bude hlavním cílem podkapitoly s názvem Celková image. Mimo jiné se zde autorka opět opře o informace SMUTNÁ, 2014 (participativní plánování) a zároveň o SMUTNÁ, 2016 (percepční mapa). Zhodnoceny zde také nově budou základní plochy zeleně, podle metodiky ŠIMEK. 20031, jejichž hodnocení rozlišuje hlavní funkce nezastavitelných území takto: městská zezeň, krajinná zezeň, stromořadí, zemědělsky obhospodařovaná půda, plochy plnící funkci lesa a významné kompoziční detaily.

1. Městská zezeň

Tab. č. 01 Hlavní funkce nezastavitelných území – městská zezeň

Městská zezeň s hlavní funkcí		Městská zezeň s doplňkovou funkcí ⁵⁴	
P	park	ZB	zezeň obytných souborů
U	parkově upravená plocha	ZK	zezeň školních a kulturních areálů
O	ostatní zezeň	ZZ	zezeň zdravotnických zařízení
R	rekreační zezeň	ZS	zezeň sportovních areálů
T	ochranná zezeň	ZD	zezeň dopravních staveb
N	nábřeží velkých řek	ZC	zezeň ostatní občanské vybavenosti
H	hřbitovy	ZV	zezeň vodotečí a vodních ploch
		ST	stromořadí

Tab. č. 02 Bodové hodnocení stability funkčních typů městské zeleně

Vhodnost druhového složení vegetace	
1	vyhovuje charakteru funkčního typu a stanovištním podmínkám
2	vyhovuje ne zcela charakteru funkčního typu, neohrožuje stabilitu plochy, ale vyžaduje úpravu (částečná výměna druhů, obohacení druhové skladby)
3	nevyhovuje charakteru funkčního typu nebo stanovištním podmínkám, zásadním způsobem ohrožuje stabilitu plochy, většinou chybí v porostní struktuře kosterní druhy dřevin
Prostorová struktura vegetačních prvků	
1	odpovídá funkčnímu typu
2	odpovídá ne zcela funkčnímu typu – je nutno zasáhnout do stratifikace porostu, částečně změnit skladbu vegetačních prvků nebo prostor např. odclonit otevřít, prosvětlit
3	prostorovou strukturu je třeba znovu vytvořit, stávající struktura je zcela nevhodná
Pěstební a zdravotní stav dřevin	
1	je vyhovující, zaručeně dlouhodobou existencí funkčního typu na lokalitě
2	u části vegetačních na ploše je nutný zásah, pěstební stav mírně zanedbaný – nutné dílčí pěstební opatření – např.: zmlazení, probírky
3	u většin vegetačních prvků, které jsou nositeli prostorové stability, je nutný aktuální zásah (jednorázová nebo postupný)
Doplňky a vybavenost	
1	vyhovují – jsou v dobrém a dostatečném stavu
2	nedostatečné nebo přestávají plnit svoji funkci, je potřebná postupná obnova
3	schází nebo neplní svoji funkci (jsou v rozpadu), neodpovídají charakteru funkčního typu
NN	není a není nutná

⁵⁴ Základní plochy s dominancí funkce zastavitelného území (bydlení, doprava, vybavenost), kdy vegetační prvky tuto funkci doprovází.

2. Krajinná zeleň

Tab. č. 03 Hlavní funkce nezastavitelných území – krajinná zeleň

Ekologicky stabilní prvky	KM	mokřad a prameniště
	KV	vyvinutá niva, litoral
	KY	květnaté louky
	KZ	lesní klimaxová společenstva
Plochy zeleně s rekreací	KR	plochy zeleně s rekreací v přírodním prostředí
Prostorotvorné prvky	KN	vegetace pohledově exponovaných potočních niv
	KI	plochy integrovaných krajinných stop
Prvky pro biotechnickou stabilizaci	KE	vegetace svahů (eroze, sesuvy, strže, sutě)
	KA	vegetace plošin (retardace, akumulace)
Lada a prvky ve vývoji	KX	subxerofytní lada
	KU	urbánní lada
Plochy pro produkci	KS	extenzivní staré sady
	KL	porosty mimo lesní půdní fond
	KO	intenzivní sady

Tab. č. 04 Bodové hodnocení stability funkčních typů krajinné zeleně

Vhodnost druhového složení vegetace (DS)		
H1	1	vyhovuje charakteru funkčního typu a stanovištním podmínkám
	2	vyhovuje ne zcela charakteru funkčního typu, neohrožuje stabilitu plochy, ale vyžaduje úpravu (částečná výměna druhů, obohacení druhové skladby)
	3	nevyhovuje charakteru funkčního typu nebo stanovištním podmínkám, zásadním způsobem ohrožuje stabilitu plochy, většinou chybí v porostní struktuře kosterní druhy dřevin
Prostorová struktura vegetačních prvků (PS)		
H2	1	odpovídá funkčnímu typu
	2	odpovídá ne zcela funkčnímu typu – je nutno zasáhnout do stratifikace porostu, částečně změnit skladbu vegetačních prvků nebo prostor např. odclonit otevřít, prosvětlit
	3	prostorovou strukturu je třeba znovu vytvořit, stávající struktura je zcela nevhodná
Pěstební a zdravotní stav dřevin (PZS)		
H3	1	je vyhovující, zaručeně dlouhodobou existencí funkčního typu na lokalitě
	2	u části vegetačních na ploše je nutný zásah, pěstební stav mírně zanedbaný – nutné dílčí pěstební opatření – např.: zmlazení, probírky
	3	u většin vegetačních prvků, které jsou nositeli prostorové stability, je nutný aktuální zásah (jednorázová nebo postupný)

Tab. č. 05 Označení režimu návštěvnosti a stability

Režim návštěvnosti (přístupnost)		Stabilita	
P	veřejnosti přístupná plocha bez omezení	S	stabilní
O	časově omezený přístup na plochu	N	nestabilní
V	vyhrazená plocha		

Nově zde bude použita technologie sběru dat, z hlediska typologie aktivit, inspirovaná William H. WHYTEM. Jedná se o tři techniky terénního sběru informací: První je **sčítání pohybu pěších**⁵⁵, kde se do sčítacích formulářů zaznamenávají počty lidí, kteří projdou sledovaným územím. Technika zkoumá jednak počet lidí nacházejících se na stanoveném místě (sčítáním se zjišťuje "zahuštěnost" prostoru lidmi) a vedle toho i konflikty mezi chodci a vozidly. Sčítání umožňuje pochopit vztahy mezi chodci a vozidly, a to zvláště v místech, kde se chodci snaží přejít komunikaci, i když k tomu nejsou podmínky. **Mapování chování**⁵⁶ je druhou technikou terénního sběru informací, při které výzkumník na základě vlastního pozorování značí údaje o chování lidí do připravených formulářů. Zkoumají se zde za prvé činnosti lidí ve veřejných prostorech - jakými lidskými činnostmi tento prostor žije a jaké podmínky potřebuje k tomu, aby tyto činnosti mohly být dále rozvíjeny, za druhé využívané a nevyužívané části veřejného prostoru - která místa ve zkoumaném prostoru patří mezi přitažlivá a lidmi navštěvovaná, a která naopak jsou prázdná a neoblíbená. Třetí technikou je **sledování pohybu**,⁵⁷ kdy se zaznamenávají dráhy chodců - směr a cílová místa jejich pohybu, zvyky; včetně toho, zda jsou dané zvyklosti nahodilé nebo jsou soustředěny do jedné oblasti.

Také se provede šetření konkrétních referenčních příkladů, jež budou vybrány na základě podobnosti v rovině kulturní, historické a demografické. Závěrem všech těchto analýz bude sepsána zobecnující teze v podobě jasně definovaných vodítek pro návrh.

4.3.2 Návrhová část

Na předchozí část bude plynule navazovat část návrhová, která bude mít za úkol vytvořit návrh spojitého systému zeleně v modelovém území ve vazbě na potenciál okolní krajiny. Důraz zde bude kladen na potřeby a jednotlivé možnosti pěší a cyklistické dopravy. Zpracování bude postupovat od představení konceptu, přes jeho jednotlivé vrstvy až po konečné schéma návrhového řešení. Vše bude prezentováno jednoduchou jasně čitelnou grafickou formou s upřesňujícími informacemi a příslušnými legendami. Zároveň bude výsledné řešení ve všech jeho částech rozepsáno v příloženém textu.

4.3.3 Teoretická východiska

Závěrem výsledků budou shrnuty do té doby získané poznatky, postřehy a informace z předchozích částí a budou zobecněny do teoretických východisek, jež v budoucnu poslouží jako všeobecný návod pro řešení problematiky systémů zeleně v sídlech menšího typu.

⁵⁵ (anglický název: counting)

⁵⁶ (anglický název: behaviour mapping)

⁵⁷ (anglický název: tracking)

návrh

návod

5. VÝSLEDKY

5.1 ANALYTICKÁ ČÁST

5.1.1 Urbanistická typologie

5.1.1.1 Popis a vymezení území⁵⁸

popis území

První písemná zmínka o dnešním městyse Uhelná Příbram pochází z roku 1352, kdy zde mělo sídlo uhliřské tovaryšstvo, které dováželo uhlí do Kutné Hory. Obec se původně jmenovala Příbram, přívlastek uhelná vznikl na základě toho, že v 15. a 16. století se obyvatelé obce živili pálením dřevěného uhlí. V roce 1469 zde prý na návsi pod lípou u zájezdni hospody společně obědvali králové Matyáš Korvín a Jiří z Poděbrad, když se vraceli z jednání v Úhrově. Již v 15. století je zmiňována jako městečko. Až do 17. století patřila Příbram ke žlebskému panství, v 18. století byl majitelem obce svobodný pan Ignác Kajetán Dubský. V roce 1745 koupil obec hrabě Josef Karel z Rosany. Po vymření rodiny z Rosany (1751) patřila obec Dobřenským z Dobřenic. 11. května 1795 obdržela obec majestát, kterým byla povýšena na městyse s výročními trhy.

Obr. č. 02

vymezení území

Uhelná Příbram spadá do katastrálního území městyse Uhelná Příbram,⁵⁹ jež se rozkládá na rozhraní bývalých okresů Havlíčkův Brod a Chrudim.⁶⁰ V současné době je začleněna do kraje Vysočina - nachází se v jeho nejsevernějším cípu - 9 km severozápadně od Chotěboře. Tento katastr se dělí na tři části: Uhelná Příbram, Petrovice u Uhelné Příbramě a Uhelná Příbram-Pukšice. Ke zpracování diplomního projektu byl vybrán katastr kolem městyse Uhelná Příbram.

⁵⁸ Podrobnější informace jsou uvedeny textu SMUTNÁ 2014, s. 30-34 – v kapitole 5.1.3.3 Uhelná Příbram, kde je popsána historie, vývoj půdorysu, současný stav, proměny v časovém horizontu, širší vztahy a systém sídelní struktury, včetně dalších odkazů.

⁵⁹ Celková plocha katastrálního území městyse Uhelná Příbram je 21,81 km² – řešené území je o rozloze 13,1km².

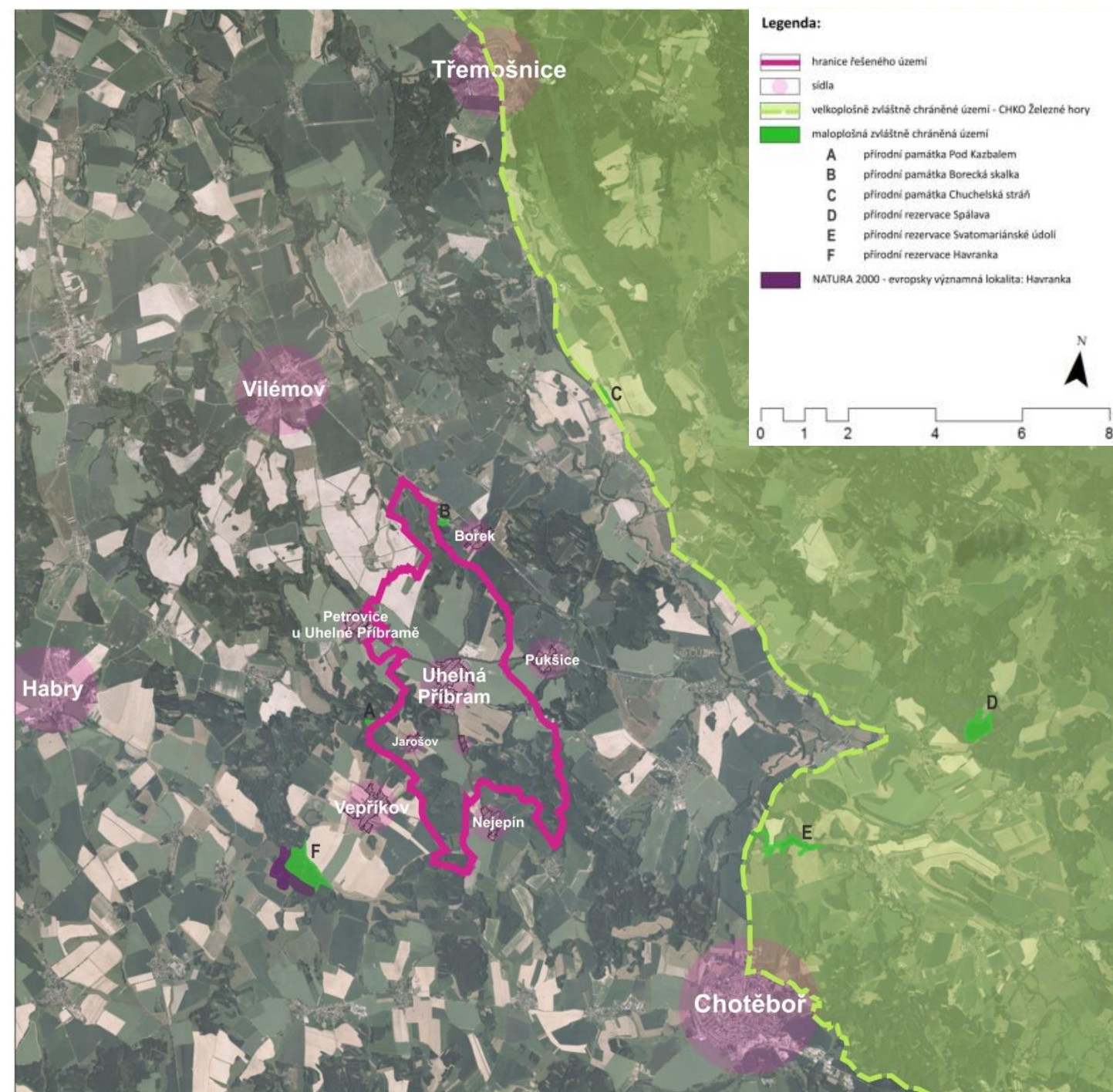
⁶⁰ V letech 1850–1960 patřila do okresu Chotěboř, od roku 1961 byla součástí okresu Havlíčkův Brod.

5.1.1.2 Širší vztahy

Řešená lokalita náleží do území Železných hor, jejichž reliéf je tvořen severozápadním výběžkem Českomoravské vrchoviny. Na severu se pozvolna sklánějí k Polabské nížině, na jihozápadě se výrazným hřebenem, který kopíruje malebný tok řeky Doubravy, zvedají nad Čáslavskou kotlinu. Jejich celková rozloha činí 580km² a nejvyšším vrcholem tohoto pohoří je Vestec o nadmořské výšce 668m. Dle přisouzeného názvu se jim říká „hory,“ ale ve skutečnosti mají ráz vrchoviny až pahorkatiny. Zároveň jsou z určité části legislativně evidovány jako velkoplošné zvláště chráněné území (obr. č. 03). Na níže umístěném schématu, jsou mimo jiné i zakreslená nejbližší ležící maloplošná chráněná území a plochy NATURA 2000.

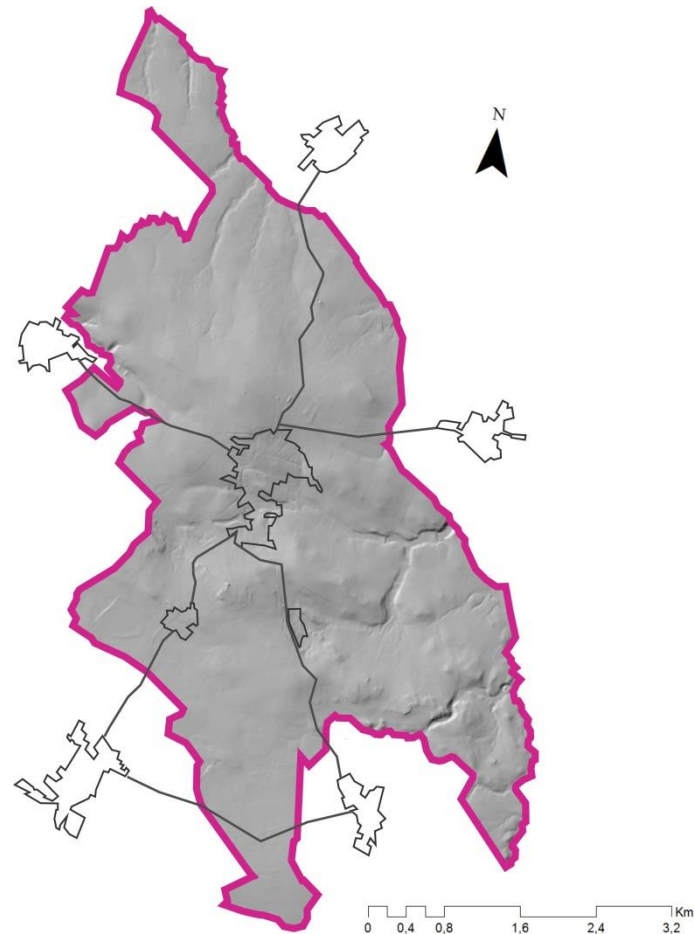
širší vztahy

Městyse Uhelná Příbram má ve své správě ještě čtyři menší sídla, kterými jsou: Petrovice u Uhelné Příbramě, Pukšice, Jarošov a Přísečno. Obcí s rozšířenou působností a s širší občanskou vybaveností je devět kilometrů vzdálená Chotěboř.

Obr. č. 03 Širší vztahy

5.1.1.3 Přírodní podmínky⁶¹

Obr. č. 04 Reliéf

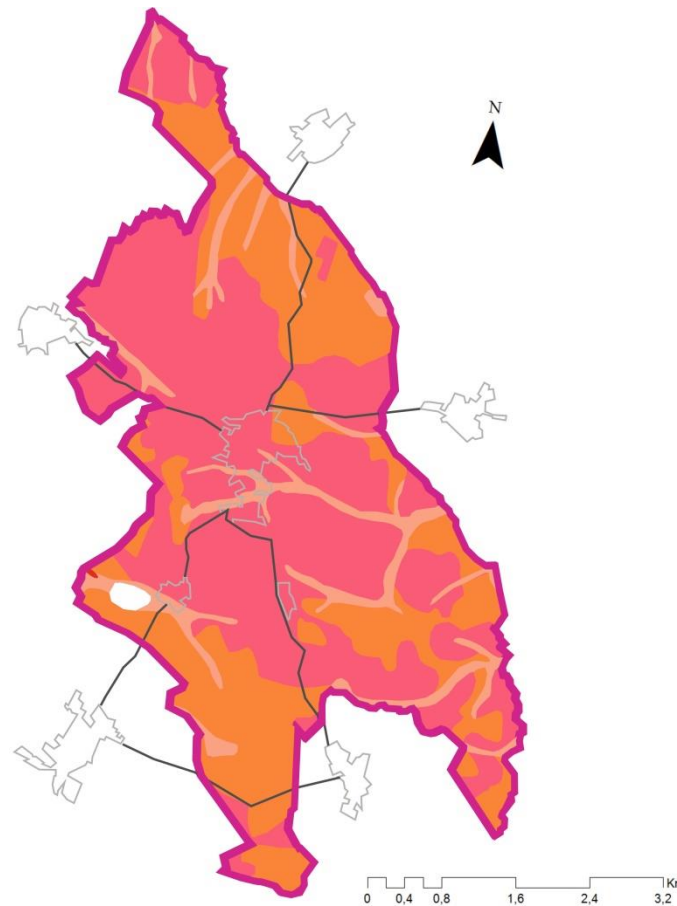
Katastrální území Uhelné Příbrami je z hlediska **reliéfu** homogenního charakteru, jenž je zvlněný pouze ve svém středovém pásu, kde **sklonitost terénu** dosahuje hodnot nad šest stupňů. K dalším výrazným projevům terénu nedochází a sklonitost se pohybuje do šesti stupňů. Území má zároveň dva významné výškové body: prvním, a zároveň nejvyšším, je vrch Na Kobyle 535m n. m. se skalním útvarem, připomínajícím "egyptskou sfingu," ležící v lese jménem Kubík, a druhým je Strážný vrch 511m n. m., na kterém je umístěn telefonní vysílač a budova vodojemu.

Podle **geomorfologického členění** se území nachází na okraji Hornosázavské pahorkatiny (geomorfologický celek I₂ C-2). v podrobnějším členění se jedná o: *provincii* Česká Vysočina - *subprovincii* Česko-moravská - *oblast* Českomoravská vrchovina – *celek* Hornosázavská pahorkatina - *podcelek* a) Havlíčkobrodská pahorkatina; b) Kutnohorská plošina - *okresek* a) Chotěbořská pahorkatina; b) Golčojeníkovská pahorkatina.

⁶¹ Převzato z: SMUTNÁ, 2016; upraveno autorkou

Na základě **regionálně-geologického průzkumu** spadá území k jednotce moldanubika. Oblast kolem městyse Uhelná Příbram je převážně budována krystalickými horninami staršího paleozoika, které z petrografického hlediska reprezentují biotické a silimanitocko-biotické paruly, dvojslídne ortoruly, svory a svorové ruly. Pouze v určitých protáhlých segmentech je zde i kvarterní prostředí zastoupeno fluvialními náplavami a sedimenty.

Největší zastoupení v **pedologickém prostředí** v řešeném území má kambizem. Jedná se o hluboké hnědé půdy na migmatech, na kterých převážně rostou listnaté lesy a dochází na nich k procesům humifikace. Významnými plochami jsou i hydromorfní horniny a to buď gleje,⁶² nebo pseudogleje⁶³. Sice v malé ploše, ale na území se vyskytují i nivní půdy, konkrétně fluvizemě.”

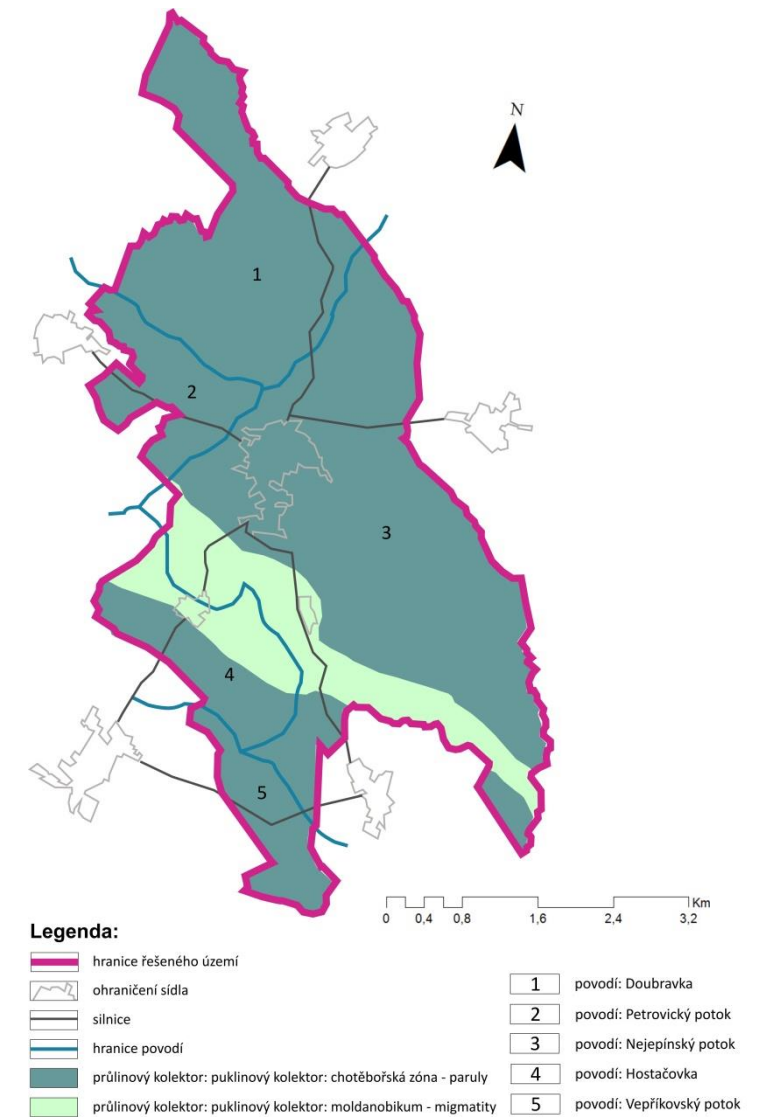

Legenda:
 hranice řešeného území
 ohraničení sídla
 silnice
 hranice řešeného území
 pseudogleje
 gleje
 kambizem
 fluvizem

Obr. č. 05 Pedologické prostředí

⁶² Gleje jsou vázány na terénní deprese, nivy, s vysokou hladinou podzemní vody.
⁶³ u pseudoglejí u dochází k periodickému střídání vlhka a sucha.

Ze zkoumání **hydrologických procesů** vyplynulo, že celé katastrální území je v průlinovém puklinovém kolektoru. Jedná se o oblast hydrologického rajónu 653 Kutnohorské krystalinikum a Železné hory. Propustnost závisí především na charakteru zvětralin⁶⁴ a na hustotě, rozevření a výplni puklin.

Legenda:
 hranice řešeného území
 ohraničení sídla
 silnice
 hranice povodí
 průlinový kolektor: puklinový kolektor: chotěbořská zóna - paruly
 průlinový kolektor: puklinový kolektor: moldanobikum - migmatity
 1 povodí: Doubravka
 2 povodí: Petrovický potok
 3 povodí: Nejepínský potok
 4 povodí: Hostačovka
 5 povodí: Vepříkovský potok

Obr. č. 06 Hydrologické procesy

Infiltrační oblastí je prakticky celá plocha rajónu. K proudění⁶⁵ podzemní vody dochází ve zvětralinovém pláště a pásnu přípovrchového rozpojení. Hladina bývá povětšinou volná a v nevelké hloubce pod terénem, v závislosti na morfologii a propustnosti hornin. V území se nacházejí pásma hygienické ochrany vodních zdrojů (II.a a II.b) SV a JZ obce.

⁶⁴ Zvětralinu na vyvřelinách a ortorulách jsou písčitéjší, v oblastech metamorfovaných sedimentů převládá jílová složka.

⁶⁵ Proudění je víceméně lokální a k odvodnění dochází obvykle v úrovních místních erozních bází pozvolnými výrony do povrchových toků, zprostředkovanými nejčastěji deluviálními a fluvialními sedimenty.

Klimatické podmínky ukazují, že území se řadí do mírně teplé oblasti o průměrné roční teplotě od 7-8 °C a ročních srážkových úhrnech dosahujících 600-850mm.⁶⁶ Sněhová pokrývka zde leží 50-100 dní v roce s maximální průměrnou výškou 20-50cm a počet ledových dnů je 40-50. V rámci Železných hor teplota klesá asi 0,6 °C na 100 výškových metrů a průměrný roční úhrn srážek stoupá asi o 50mm na 100 výškových metrů – v praxi ale tyto hodnoty závisejí na mnoha dalších okolnostech, zejména na reliéfu a ročním období.

Podle **biogeografické difenenciace ČR** spadá řešená plocha do: *geobiomu* - opadavé listnaté lesy; *provincie* - středoevropských listnatých lesů; *podprovincie* – hercynská; *bioregionu* – Havlíčkobrodský.

Celkem tři **typy biochor** se rozkládají na vymezeném území. Z nich největší je 4BS, dále pak v severním cípu území 3BS a jižní okraj je v zastoupení 4RS. Jedná se tedy z hlediska půdního o kyselé metamorfity. Jako georeliéf zde převažují rozřezané plošiny a plošiny. Zároveň zde jsou zastoupeny 2 vegetační stupně, a to bukový a dubobukový.

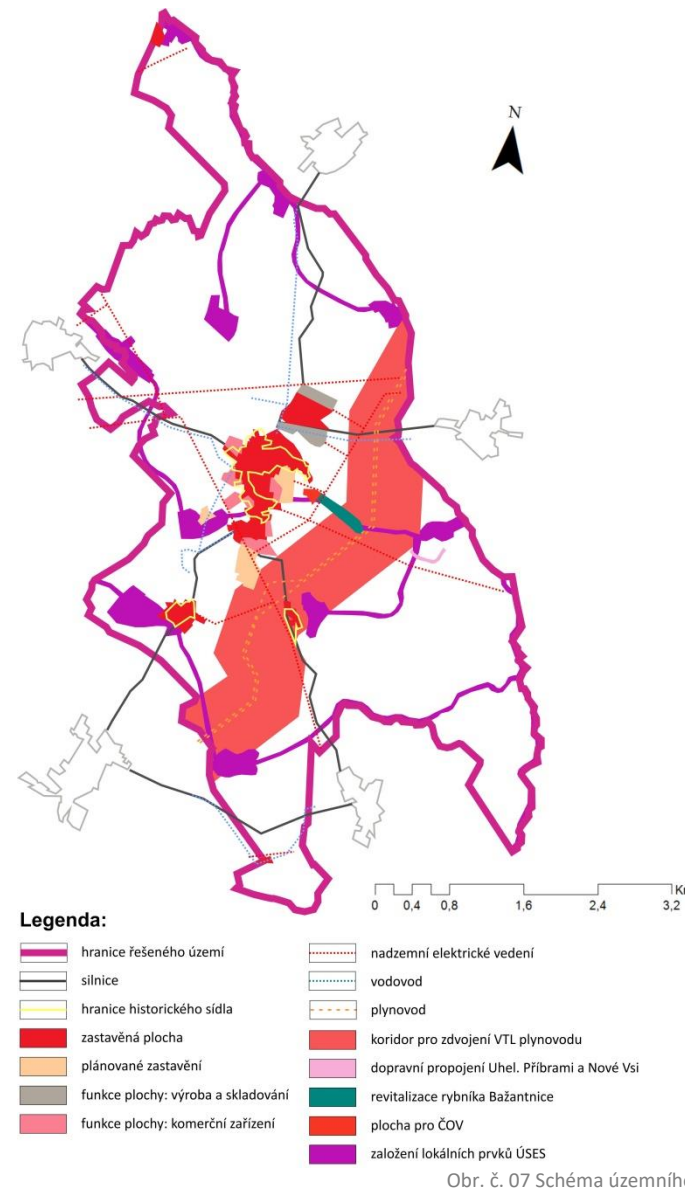
Katastrální území městyse Uhelná Příbram spadá do **krajinného rázu** Vysočina, a to konkrétně do Chotěbořsko-Golčojeníkovské oblasti krajinného rázu. Toto území je ovlivněno východočeským regionem zaujímajícím plošší krajinu protáhlého tvaru s lesy a výrazně zorněnými plochami mezi městy Chotěboř a Golčův Jeníkov. Ten se projevuje pro něj typickými historickými a přírodními charakteristikami a kulturními znaky, které jsou pro tuto lokalitu jedinečné.

1.2.3 Současné využití území

V rámci politiky územního rozvoje České republiky se řešené území nachází mimo rozvojové oblasti a **rozvojové osy**.

Obec Uhelná Příbram je obcí s hlavní **obytnou funkcí** a rovněž významnou **zemědělsko-výrobní funkcí**. Obytná funkce je v území zastoupena minimálně ve formě chalupářství a bydlení lze charakterizovat jako venkovské. Podíl občanského vybavení a výrobních aktivit je přiměřený velikosti obce, postupně lze očekávat pouze mírné rozšíření. Mezi významnou a téměř jedinou výrobní aktivitu v území patří **zemědělská výroba**, kterou provozuje v současné době firma Agrofert. Konkrétně se v Uhelné Příbrami jedná o Mléčnou farmu.

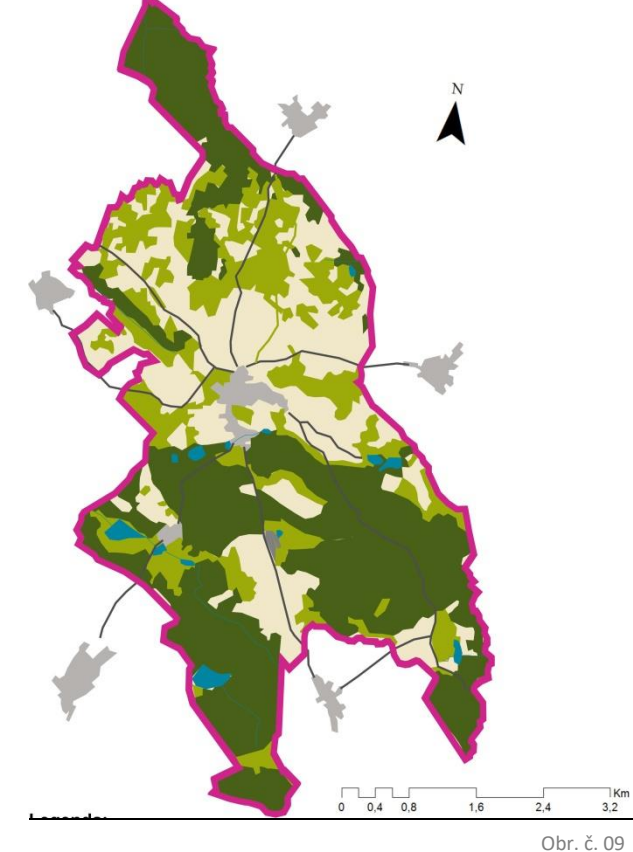
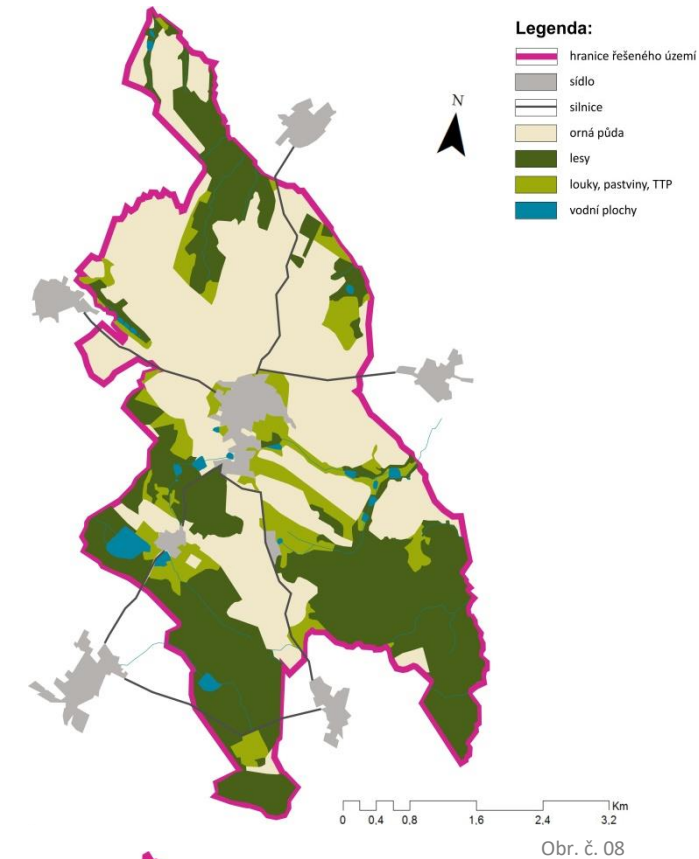
⁶⁶ Hodnoty měřeny ve srážkoměrné stanici Běstvína-Pařížov

Zjednodušené schéma územního plánu městyse Uhelná Příbram schváleného 04/2012 ukazuje následně popsané. Zásobování **pitnou vodou** je zajištěno z veřejného vodovodu⁶⁷, provozovaného VaK Havlíčkův Brod, a.s. Ve střední části řešeného území prochází **plynovod**. **Chráněná ložisková** území: CHLÚ č. 02900000, Uhelná Příbram, surovina stavební kámen, organizace M-SILNICE, a.s. Pardubice. **Zastavitelná území** jsou rozvržena do třech hlavních ploch. První se nachází v jižní části, kde by mělo dojít k prodloužení půdorysu městyse v rámci rozšíření o rekreační lázeňskou oblast. Druhá a třetí vymezená plocha je plánovaná pro zástavbu rodinnými domky.

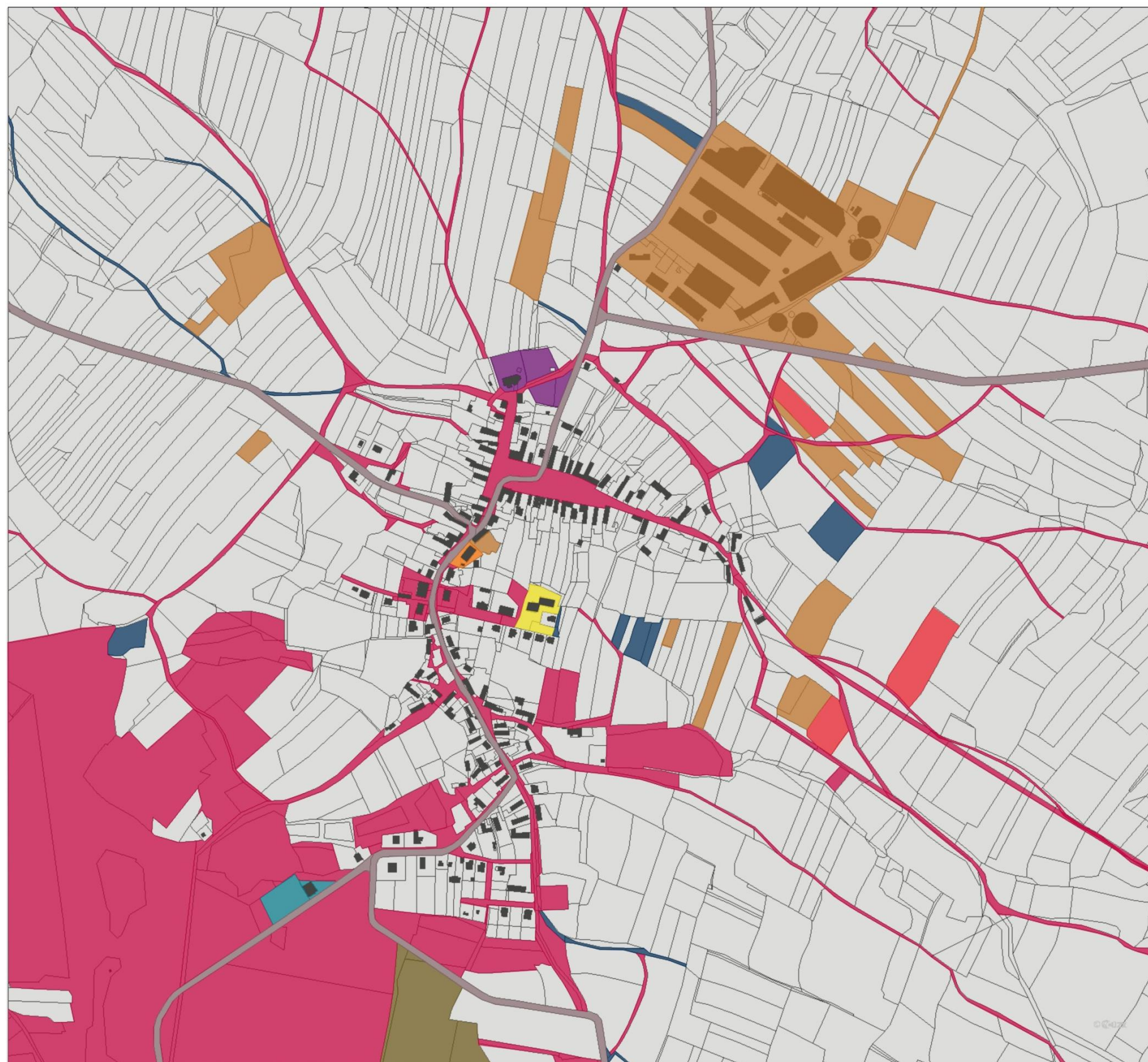
⁶⁷ Vodovod s vlastním zdrojem pitné vody, jedná se o jímací zářezy jižně od obce v lese.

Porovnání současného využití krajiny s historickým (stav konce 19. století) ukazuje, že v současnosti ve velké míře převažují orné plochy, které byly vytvořeny především na úkor bohaté mozaiky pastvin a luk a lesních porostů.

sekundární
krajinná struktura

5.1.1.4 Majetkoprávní vztahy⁶⁸

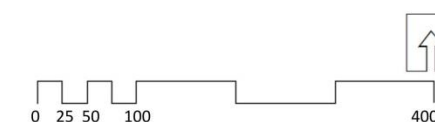
Majetkoprávní vztahy v městysi Uhelná Příbram a jeho přilehlém okolí ukazují, že majoritními majiteli pozemků, jak je vidět na přiložené mapě, jsou soukromí vlastníci (převážně osoby trvale žijící v obci). Plochy soukromého vlastnictví jsou soukromé zahrady s rodinnými domy. Kromě nich jsou další pozemky v krajině, které jsou jejich majiteli pronajímány akciové společnosti ZS Vilémov k zemědělskému využití a tvoří tak dohromady velkoplošné orné plochy s monokulturami.

Výraznou převahu vlastnických práv zde má i samotný Městys Uhelná Příbram, jemuž náleží především pozemky a cesty ve středu obce. Lesní porosty zaujmají výraznou pospolitou většinu pozemků obce. Zajímavostí je, že pozemky liniového charakteru, rozbíhající se od obce paprčitě, demonstrují, jakým způsobem zde byla v historii trasována cestní síť v krajině.

vlastnická práva

Legenda:

- soukromé vlastnictví
- Městys Uhelná Příbram
- Krajská správa a údržba silnic Vysočiny
- Státní pozemkový fond
- ZS Vilémov a.s.
- Římskokatolická farnost Uhelná Příbram
- COOP družstvo Havlíčkův Brod
- Tělovýchovná jednota Sokol Uhelná Příbram
- Republikové centrum vzdělání s.r.o.
- IMOBA a.s.
- Centrum pro děti a mládež SLUNEČNICE

Obr. č. 10 Majetkoprávní vztahy

⁶⁸ Výsledky v mapě Majetkoprávní vztahy jsou podloženy informacemi z KATASTRÁLNÍ MAPY, 2017

5.1.2 Architektonická typologie

Obec historicky prošla několika významnými etapami, které ji výrazně ovlivnily i na scéně architektonické. Nejmohutnější rozmach nastal v období po roce 1200, kdy z hlediska objevů nedalekých stříbrných ložisek kutnohorských a jiných, byla potřeba dřevěného uhlí, jež sloužilo v mnoha odvětvích ke zpracování kovů (kováři, zvonáři, zlatníci aj.). Protože obec bohatla, výstavba rodinných domků a usedlostí v obci narůstala a její půdorys se tak výrazně rozšiřoval. Dokonce je doloženo, že tehdejší farní kostel a fara dle registru desátků papežských z let 1352-1405 patřily k těm bohatším vesnickým farám děkanátu časlavského. Tehdy došlo ke gotické přestavbě kostela do velikosti nynější.

Takovýto blahobyt neustále narůstal a to až do dob husitských válek. Tehdy tento region výrazně sympatizoval s protestantskou církví a během válek, které toto období přineslo, došlo k výraznému prořidnutí uhlířských usedlostí. Za krále Jiřího z Poděbrad díky udělení Zlatého privilegia uhlířů⁶⁹ nastal opětovný nárůst. Ten byl opět přerušen třicetiletou válkou, kdy dokonce došlo i k téměř devastačnímu vypálení městyse, a to roku 1637 švédskými vojsky.

Opětovný výraznější nárůst je datován od roku 1752, kdy městečko Uhelná Příbram náleželo Dobřenským z Dobřenic. Ti nechali v druhé polovině 18. století přestavět kostel sv. Michaela Archanděla v barokním stylu, včetně vedle stojící fary s mansardovou střechou. Postaven byl i nový zájezdní hostinec na návsi.

Z období klasicismu se do dnešní doby dochovaly nejstarší chalupy čp. 105 a 110 s jednoduchým dekorem fasády. Od 19. století se započalo s výstavbou významných budov ve středu městyse, jako například roku 1878 to byla budovy školy, dále poštovní úřad s rodinnými byty z roku 1924, v roce 1960 budova úřadu nebo na okraji obce budova Sokolovny z roku 1938. Celková dispozice a velikost domů zůstala stejná až do dnešních dob, pouze prošla výraznou proměnou fasád v 70. letech 20. století, kdy se pozměnil druh venkovní omítky (brizolit), jak je vidět na porovnávacích snímcích níže.

Obr. č. 11 a)

Obr. č. 11 b)

▲ řadové uspořádání domků na návsi, SV pohled

Obr. č. 12 a)

Obr. č. 12 b)

▲ pohled do Kamenné ulice

Obr. č. 13 a)

Obr. č. 13 b)

▲ pohled na ulici směrem ke kostelu

Obr. č. 14 a)

Obr. č. 14 b)

▲ pohled na náves z Kamenné ulice

Při zkoumání historické proměny půdorysu obce⁷⁰, od dob I. vojenského mapování (Josefské, 1764-1783) až po současnost, je viditelné, že hlavní budovy⁷¹ městyse zůstaly po celý čas na svém místě. Dispozice Uhelné Příbrami se rozvíjela primárně kolem hlavního středu, kterým bylo náměstí. Při III. vojenském mapování (Františko-josefské, 1877-1880) je viditelné rozšíření liniového charakteru směrem na jih. Od 19. století až po současnost se obec rozšiřuje rovnoměrně ve všech směrech výstavbou rodinných domků se zahradami. Nejvýraznější a zároveň nejvíce negativní dominantou obce je velkokapacitní kravín na severu od obce, který byl do dnešní podoby přestavěn v roce 2014.

tvarosloví
architektury

⁶⁹ Kutná Hora s královskou mincovnou nutně potřebovala kvalitní hnědé uhlí. Samotní uhlíři pak byli obdařeni například právem volit, nemuseli platit daně, mohli nosit zbraň atd.

⁷⁰ Více informací v publikaci: SMUTNÁ, 2014

⁷¹ Hlavní budovy Uhelné Příbrami: kostel s farou, škola, úřad, pošta, Sokolovna.

5.1.3 Celková image⁷²

obraz místa

Středem katastrálního území již od dávné historie prochází spojitá rybníční soustava, která je pozitivně působícím článkem území a jedním z výrazných kulturních znaků zároveň. Jediným prvkem negativně působícím (jasně viditelným již v mapovém půdorysu) je areál Mléčné farmy, který nezapadá svojí vizuální podobou jak do krajinného rázu, tak do širokého okolí. Navíc své okolí znečišťuje světelným smogem, zápachem, hlukem i pohybem vysokotonážních vozidel.

přírodní hodnoty

Památně chráněné stromy se v obci a jejím okolí nenacházejí, avšak můžeme vidět vzrostlé stromy, které jsou nejen spojeny s historickým příběhem či pověstí nebo jsou vysazeny u sakrálních staveb ve volné krajině. Pozitivně působící prvky v území jsou liniové výsadby vegetace podél cest, z nichž je vidět i daleko do krajiny.

participativní plánování

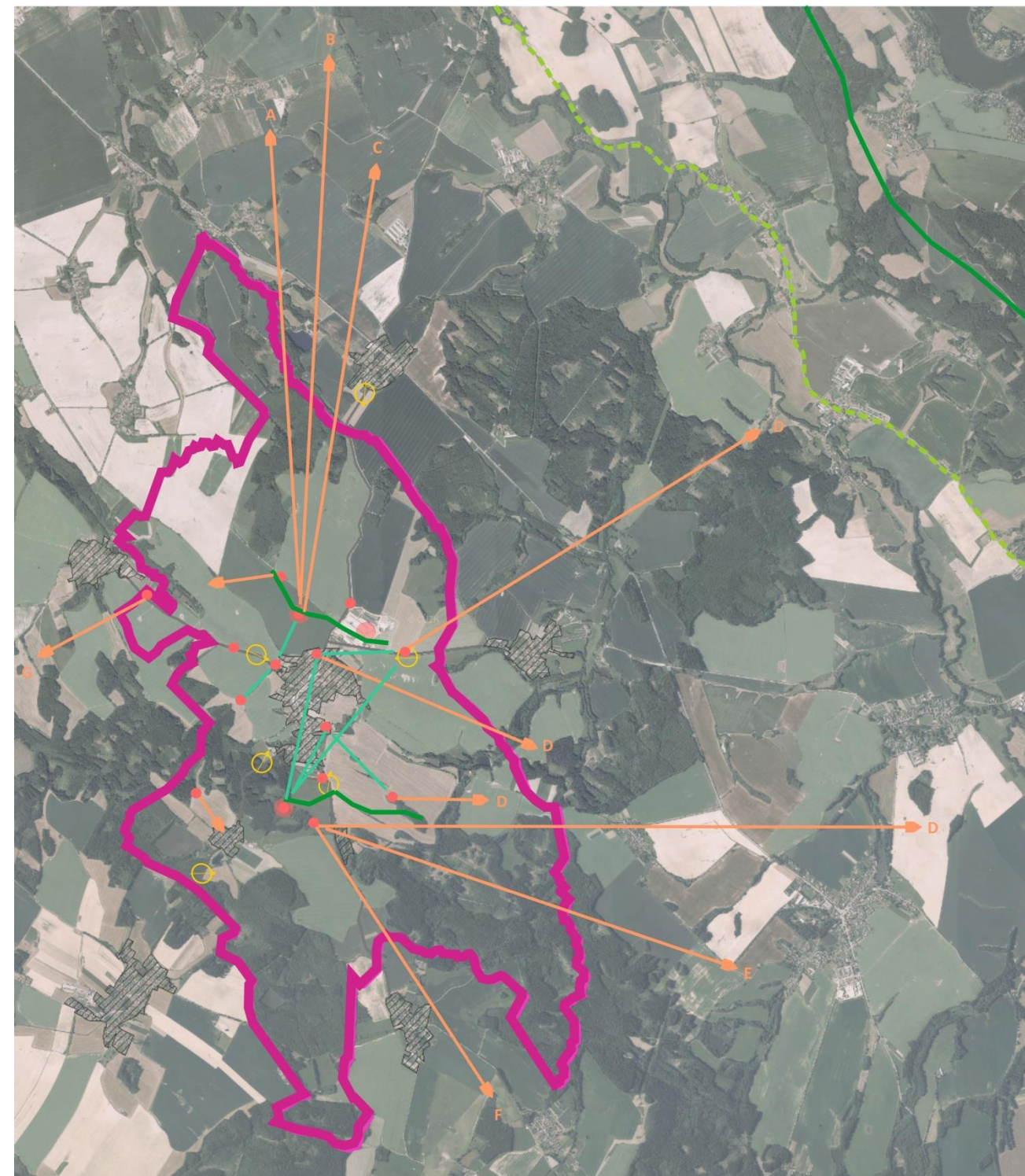
Do podrobného zmapování současného stavu byli začleněni nejen samotní obyvatelé, ale i širší veřejnost obce, a to pomocí participativního modelu plánování. Byly provedeny analýzy, při nichž byly respondentům kladeny dotazy o extravilánu i intravilánu obce. Ze zjištěných informací byly vybrány ty nejčastější, potažmo nejdůležitější a zpracovány do jasně čitelných schémat⁷³ s fotografiemi daných míst, doplněných o piktogramy, které jasně poukazovaly na pozitivní a negativní výslednice výzkumu. Vyplývá z nich, že v extravilánu obce je návštěvníky pozitivně hodnoceno to, že je území prostupné především pro pěší. A zároveň, že je zde možnost jízdy na kole. Přítomnost vegetace je také kladným bodem. Naopak negativní ohlasy jsou na ta místa, která jsou z důvodu špatného technického stavu na kole nesjíždá. Také by na některých místech respondenti uvítali, kdyby zde nebyl tak velký automobilový provoz. Na intravilán obce měli dotazovaní zcela jiný sumář požadavků. Jejich postřehy na daná místa v intravilánu byly víceméně zaměřené na to, jak a kde se mohou scházet a potkávat, kde naopak mají klid sami pro sebe, kde se mohou sportovně či kulturně vyžít, jak je místo vybavené mobiliářem a defac-to, jaké má určité místo další možnosti nabídky nad běžný rámec. Nejlépe například hodnotili ta místa, kde jsou rozmanité výhledy, kde se mohou zastavit a v klidu rozjímat, zda je to dané místo s historickým otiskem atd. Naopak nejčastější negativní ohlasy byly na nedostatečné vybavení mobiliářem.

percepční vyobrazení

Následuje percepční vyobrazení (obr. č. 15), která je grafickým zpracováním reálného 3D prostoru do 2D podoby. Mapa ukazuje, jak je ve skutečnosti prostorová dispozice obce dokreslená vzdáleným zátíším hor, jež nenásilnou přirozenou formou celkovou kompozici uzavírají. To vše díky jednotlivým místům výhledů, průhledů, pohledovým horizontům aj. Zaznačeny jsou v mapě také pomyslné vstupní brány z okolní krajiny směrem na městyš Uhelná Příbram.

⁷² Obraz analyzovaného místa je podrobně popsán a blíže specifikován v publikaci SMUTNÁ, 2014. Mimo jiné jsou v ní obsažena panoramatická zobrazení, image obce, podoba a proměny prostranství v časovém horizontu, včetně sídelních struktur.

⁷³ Vyobrazení hodnot analýz je ve SMUTNÁ, 2014 – kapitoly: Analýzy funkcí center a analýzy funkcí koridorů.

Legenda:

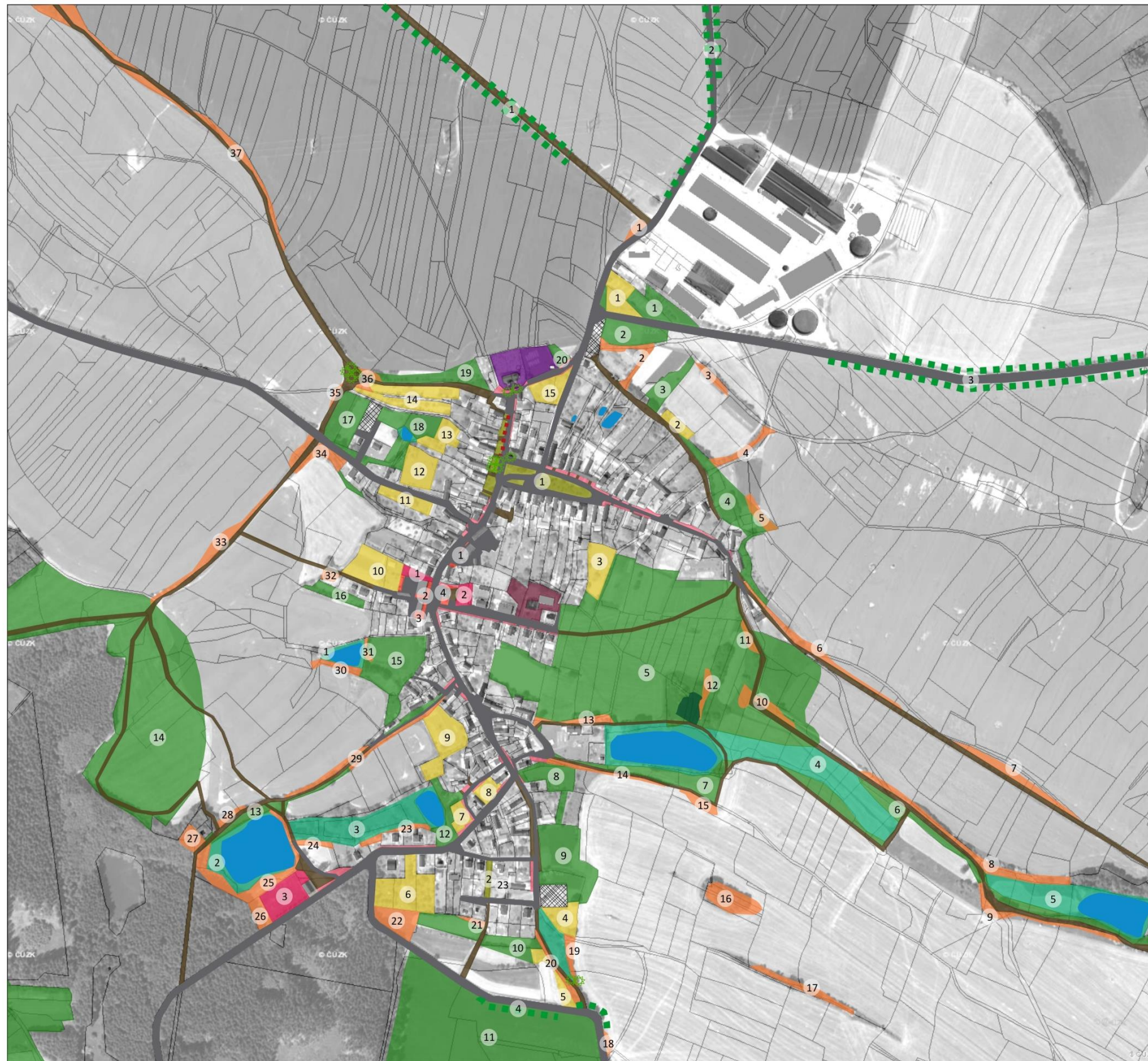
hranice řešeného území	výhledy	průhledy
plocha sídla	A Ralská pahorkatina - Bezděz (604m n. n.)	pohledové horizonty
silnice	B Jizerské hory - Ještěd (1012m n. m.)	vstupní brány
hranice CHKO Železné hory	C Krkonoše	
dominy - přírodní, urbánní	D CHKO Železné hory	
místa výhledů	E CHKO Žďárské vrchy	
	F město Chotěboř	
	G městyš Habry	

Obr. č. 15 Percepční vyobrazení

Přiložená mapa⁷⁴ graficky znázorňuje systém zeleně tohoto sídla. Zeleň je zde rozdělena do tří základních okruhů: městská zeleň, krajinná zeleň a stromořadí. Jednotlivé okruhy mají odlišné své další rozdělení barevně a navíc popsané nejen patřičným názvem, ale i příslušnou zkratkou. Pro samotné zhodnocení současného stavu jsou navíc vybrané plochy opatřeny odkazujícím číslem, které

hodnocení systém
u ploch zeleně

je zároveň zapsáno tabulkách (tab. č.: 06, 07, 08, 09, 10), v níž jsou podrobně rozepsány jednotlivé zjištěné hodnoty. Celkové výsledky pak ukazují, zda jsou řešené plochy zeleně v nezastavitelném území stabilní či nestabilní, jak nám ukazuje obrázek na následující straně (obr. č. 19).

Legenda:

- nepevněná cesta
- zpevněná cesta (asfalt, žulové kostky)
- plocha staveniště
- vodní plocha

MĚSTSKÁ ZELEŇ:

I. hlavní funkce:

- U - parkově upravená plocha
- O - ostatní zeleň
- H - hřbitovy

II. doplňková funkce:

- ZK - zeleň kulturních zařízení
- ZS - zeleň sportovních areálů
- ZC - zeleň občanské vybavenosti
- ST - stromořadí

KRAJINNÁ ZELEŇ:

ekologicky stabilní prvky:

- KV - vyvinutá niva, litoral
- KY - květnaté louky
- KZ - lesní klimaxové společenstvo

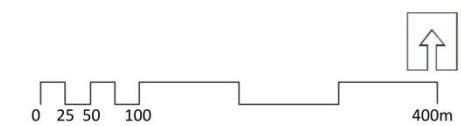
plochy pro produkci:

- KO - intenzivní sady
- KL - porosty mimo lesní půdní fond

STROMOŘADÍ:

- stromořadí

- památný strom (*Tilia cordata*)

Obr. č. 16 Základní plochy zeleně

⁷⁴ Zpracováno podle metodiky ŠIMEK, 2001

Hodnocení základních ploch městské zeleně:

Tab. č. 06 Městská zeleň – hlavní funkce

BODOVÉ HODNOCENÍ STABILITY FUNKČNÍCH PRVKŮ																
PLOCHY				vhodnost druhového složení vegetace			prostorová struktura vegetačních prvků			pěstební a zdravotní stav dřevin			doplňky a vybavenost			
název	značka	číslo	stabilita	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	NN
náves	U	1	N			X		X			X			X		
parkové upravený průchod	U	2	N			X			X			X			X	
trav. pásy kolem zpev. cest	O	S		X			X			X						X
hřbitov	H	N			X				X		X				X	

Tab. č. 07 Městská zeleň – doplňková funkce

BODOVÉ HODNOCENÍ STABILITY FUNKČNÍCH PRVKŮ																
PLOCHY				vhodnost druhového složení vegetace			prostorová struktura vegetačních prvků			pěstební a zdravotní stav dřevin			doplňky a vybavenost			
název	značka	číslo	stabilita	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	NN
areál centra Slunečnice	ZK	S		X				X								X
sportoviště v areálu ZŠ a MŠ	ZS	1	N		X			X			X					X
dětské herní hřiště	ZS	2	S	X			X			X				X		
hřbitov areál Sokolovny	ZS	3	N		X			X			X			X		
obchodní dům COOP	ZC	1	N		X				X		X			X		
ZŠ a MŠ	ZC	2	S		X			X			X				X	
pošta	ZC	3	S	X				X			X				X	
úřad městyse	ZC	4	S		X			X			X			X		
stromořadí	ST	S		X			X				X					X

Hodnocení základních ploch krajinné zeleně zeleně:

Tab. č. 08 Krajinná zeleň – ekologicky stabilní prvky

BODOVÉ HODNOCENÍ STABILITY FUNKČNÍCH PRVKŮ																	
PLOCHY				vhodnost druhového složení			prostorová struktura			pěstební a zdravotní stav							
název	značka	číslo	stabilita	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3		
vyvinutá niva, litoral	KV	1	S		X			X		X							
		2	N			X			X					X			
		3	N			X			X						X		
		4	S		X			X			X						
		5	S		X				X						X		
květnaté louky	KY	1	N			X			X							X	
		2	N				X			X						X	
		3	N			X				X						X	
		4	S		X			X							X		
		5	S			X		X							X		
		6	N			X			X						X		
		7	S		X				X						X		
		8	S			X			X						X		
		9	S			X			X						X		
		10	S			X			X						X		
		11	S			X			X			X					
		12	S		X				X						X		
		13	N			X				X					X		
		14	S		X				X						X		
		15	S		X				X		X						
16	S		X				X			X							
17	N			X				X							X		
18	S		X				X						X				
19	S		X				X						X				
20	N			X				X							X		
lesní klimaxové společenstvo	KZ		N			X			X				X				

Tab. č. 09 Krajinná zeleň – plochy pro produkci

BODOVÉ HODNOCENÍ STABILITY FUNKČNÍCH PRVKŮ																
PLOCHY				vhodnost druhového složení			prostorová struktura			pěstební a zdravotní stav						
název	značka	číslo	stabilita	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
intenzivní sady	KO	1	N			X						X		X		
		2	S			X				X				X		
		3	S			X			X						X	
		4	S		X					X					X	
		5	N			X					X					X
		6	S		X						X				X	
		7	S		X					X					X	
		8	S		X					X					X	
		9	S		X					X					X	
		10	S		X					X				X		
		11	S			X				X					X	
		12	N			X					X				X	
		13	S		X						X				X	
		14	N			X						X				X
		15	S		X						X					X
poorosty mimo lesní půdní fond	KL	1	N			X						X		X		
		2	N					X			X					X
		3	N					X			X					X
		4	N					X				X				X
		5	S		X						X				X	
		6	N			X					X				X	
		7	N			X						X			X	
		8	S			X					X				X	
		9	N					X			X					X
		10	N					X			X					X
		11	N					X			X					X
		12	N					X			X					X
		13	N					X			X					X
		14	S		X						X				X	
		15	N					X			X					X
		16	S				X				X				X	
		17	S		X						X				X	
		18	N				X					X				X
		19	S				X				X				X	
		20	S		X							X			X	
		21	S		X							X			X	
		22	N						X			X				X
23	N						X			X			X			
24	N						X				X			X		
25	N				X					X				X		
26	N					X					X			X		
27	N				X						X			X		
28	S		X						X				X			
29	S			X					X				X			
30	S		X						X				X			
31	S			X						X			X			
32	S		X						X				X			
33	N					X				X				X		
34	S		X							X			X			
35	S		X							X			X			
36	N					X				X			X			
37	N					X				X			X			

Tab. č. 10 Krajinná zeleň - stromořadí

BODOVÉ HODNOCENÍ STABILITY FUNKČNÍCH PRVKŮ																
PLOCHY				vhodnost druhového složení			prostorová struktura			pěstební a zdravotní stav						
název	značka	číslo	stabilita	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	
stromořadí		1	N			X							X			X
		2	N					X					X			X
		3	S		X					X					X	
		4	N		X						X				X	

Kategorie městské zeleně je v mapovaném území zastoupena zelení s hlavní funkcí⁷⁵ a doplňkovou funkcí. Krajinná zeleň má pro změnu tyto zástupce: ekologicky stabilní prvky⁷⁶ a plochy s produkcí⁷⁷.

stabilní a nestabilní
plochy zeleně

Výsledné hodnoty ukázaly, že u městské zeleně je nejčastější a současně negativní hodnotou její pěstební a zdravotní stav hodnocených dřevin, jsou tedy nutné dílčí pěstební zásahy. Mnohdy je třeba zcela vytvořit prostorovou strukturu, právě pro nevhodnost stávající. Z hlediska vhodnosti druhového složení vegetace je nutné řešit, zda ohrožuje zásadním způsobem stabilitu plochy, či nikoli a zda je potřebná pouze částečná výměna druhů. Krajinná zeleň v převažující míře odpovídá prostorovou strukturou vegetačních prvků funkčnímu typu. Svým pěstebním a zdravotním stavem dřevin ale ukazuje na to, že stav je mírně zanedbaný a že vhodnost druhového složení vegetace vyžaduje částečnou výměnu a obohacení druhové skladby.

Obr. č. 17 Stabilní a nestabilní plochy

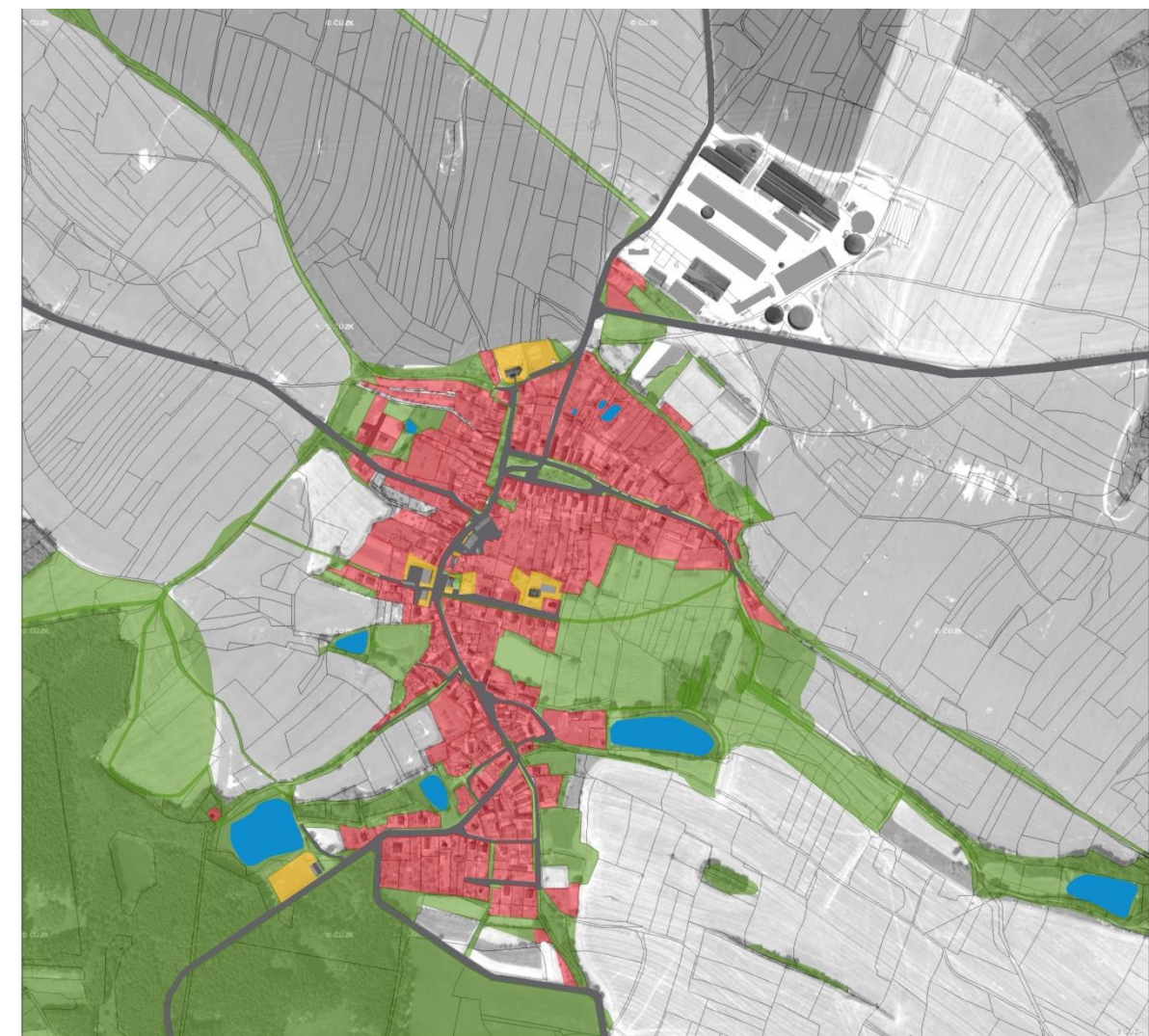
⁷⁵ Hlavní funkce-zástupci v lokalitě: parkově upravená plocha, ostatní zeleň a hřbitovy.

⁷⁶ Ekologicky stabilní prvky – zástupci v lokalitě: vyvinutá niva a litoral, květnaté louky a lesní klimaxová společenstva.

⁷⁷ Plochy s produkcí – zástupci v lokalitě: intenzivní sady a porosty mimo lesní půdní fond.

V rámci stejné metodiky hodnocení⁷⁸ byl tedy, v rámci analýzy stavu systému zeleně, stanoven režim návštěvnosti. Jak ukazuje mapa režimu návštěvnosti (obr.), v rámci zastavěného území obce převládá režim vyhrazených ploch, převážně soukromých zahrad, jež mají režim čistě závislý na svém majiteli. Zastavěné území má ale i pár bodů ploch zeleně s časově omezeným přístupem, kdy čas je závislý na režimu těchto areálů. Konkrétně se jedná o: hřbitov, areál základní školy a mateřské školy, prostranství kolem úřadu městyse, areál Centra pro děti a mládež Slunečnice a sportovní areál patřící spolku Sokol. Vyjmenované plochy jsou vybaveny základním mobiliářem (lavičky a koši), ale v nedostatečné míře a provedení. Louky a lesy kolem, navazující plynule na městys, jsou veřejně přístupné plochy, bez výrazných omezení z hlediska návštěvnosti. Grafické znázornění ale ukazuje, že jsou zde rozsáhlé nepřístupné plochy, kterými je zemědělsky využívaná orná plocha.

režim návštěvnosti
plochy zeleně

Obr. č. 18 Režim návštěvnosti

⁷⁸ Metodika hodnocení: ŠIMEK, 2013

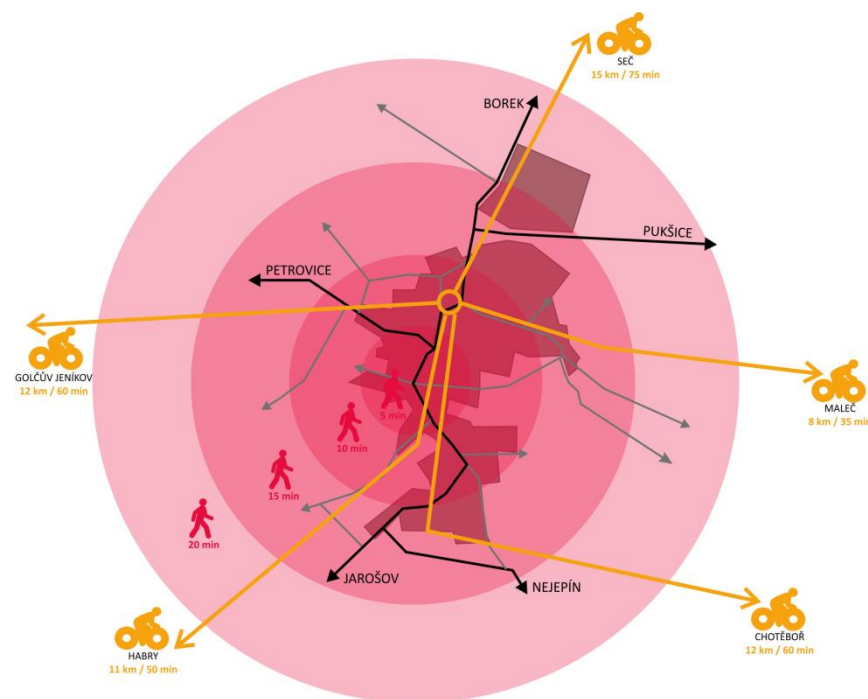
5.1.4 Typologie aktivit

pěší provoz
Nejrozšířenější pohybovou aktivitou zdejších obyvatel je chůze. Ta jim umožňuje volný pohyb po obci a jejích nabídkách občanské vybavenosti (obchod, úřad, hřiště aj.) a dále je vede za relaxací. Jak demonstruje (obr. č. 19), obec je celá průchozí do patnácti minut. Z hlediska turistického obcí prochází pouze modrá značená turistická stezka, která je spojnicí výrazných krajinných dominant lokality (Strážný vrch, vrch Na Kobyle, Kamenná řeka, zastavení Na vyhlídce atd.).

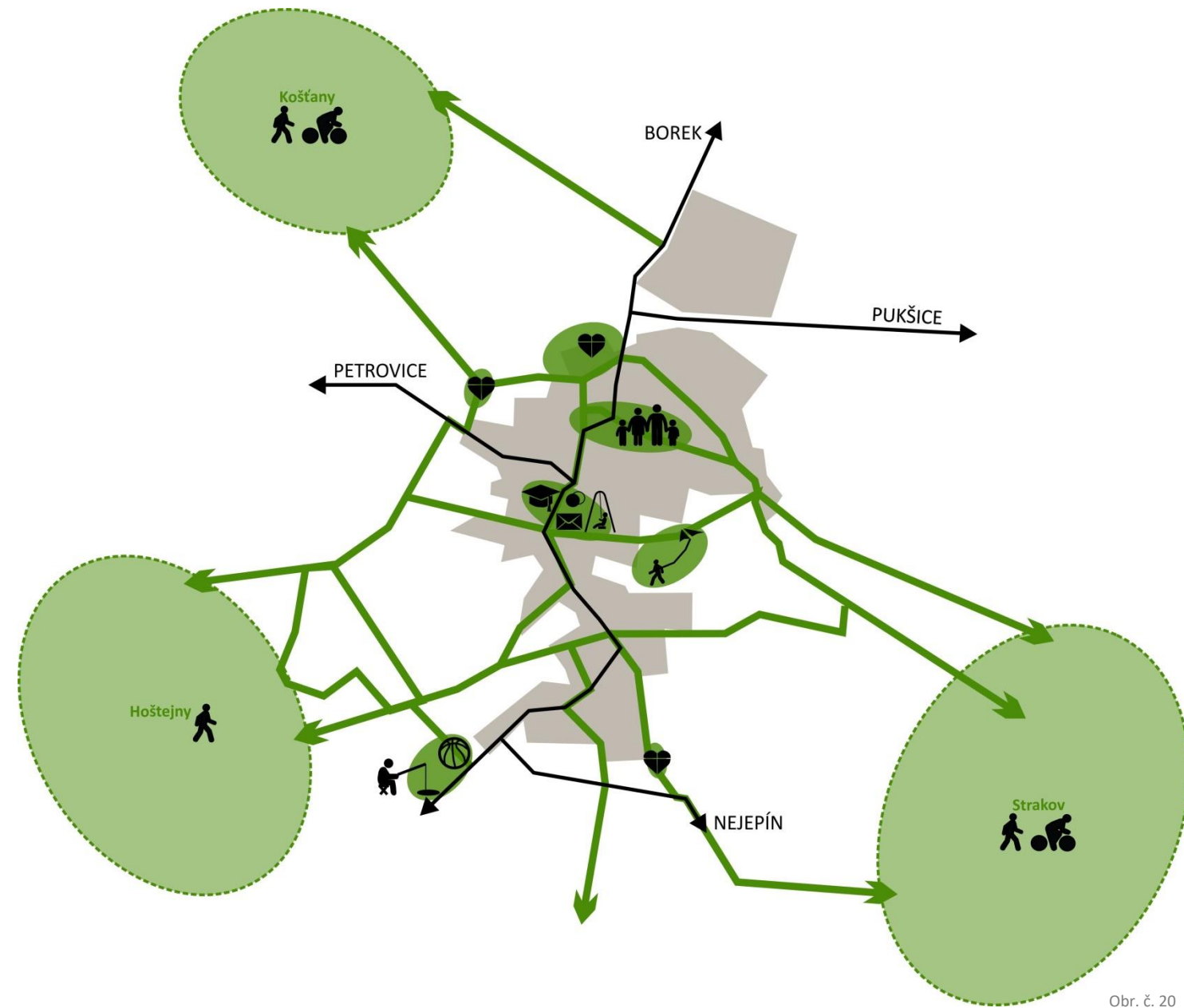
cyklo provoz
Obrázek č. 19 také zobrazuje, jakým směrem a v jakých vzdálenostech leží od obce větší města, nabízející širší občanskou vybavenost či jiné formy sportovního vyžití a relaxace, a to včetně odhadované časové náročnosti jízdy na kole. Od jihu směrem na sever prochází středem obce po jeho hlavní dopravní tepně značená cyklotrasa: Štoky-Třemošnice (číslo 4153; dlouhá 51km a s převýšením 300m).

kolize dopravy
Kvůli již tolikrát zmiňované Mléčné farmě nelze zabránit průjezdu zemědělských technikou obcí. Souběžně s automobilovou dopravou, cyklotrasami a samotným volným pohybem pěších zde dochází k vážné dopravní kolizi, kterou je nutno vyřešit. Mělo by být primárním záměrem návrhového řešení umožnit chodcům a cyklistům plynulý a hlavně bezpečný pohyb obcí i v návaznosti na okolní krajinu. Zároveň pro tyto dvě složky zajistit na navržených a zvolených trasách systémové rozmístění mobiliáře odpovídající podobě, jež zajistí odpočinek a případně návštěvníka informativně poučí.

časové vzdálenosti

Obr. č. 19 Schéma současného zhodnocení vzdáleností

Obr. č. 20

V sídle jsou tzv. „zelené uzly“ neboli místa, kde dochází ke střetávání většího počtu lidí, a to za různými účely. Ústředním společenským dějištěm je místo s občanskou vybaveností, kde se setkávají rozmanité věkové skupiny lidí. Jedná se o prostor mezi školou, poštou, úřadem městyse a obchodem. Toto prostranství na sebe převzalo hlavní funkci obce, kterou by mělo mít náměstí, tedy historický střed sídla, kterým je v tomto případě náves, kde se již od dávných časů konaly všelijaké kulturní akce (od běžného setkávání a povídání lidí, přes pořádání trhů až po sezónní slavnosti). Dnešní podoba návsi má charakter ryze rodinný. Podoba řadové zástavby vymežující prostor v kombinaci otevřených předzahrádek před průčelím domů evokuje v obyvatelích těchto domů spíše klidovou atmosféru soukromého ražení, a tak jakýkoli pokus o organizované střetávání zde není obyvateli vítaným počinem. Aktivnější zábavu, relaxaci a sportovní vyžití pak lidé hledají v lesích a v okolní otevřené krajině, která je protkána sítí drobných prošlapaných cest v kombinaci s neudržovanými cestami širšími, sloužícími i vyjížděním na kole. Otevřené plochy luk s lehce zvlněným a svažitým terénem lidé využívají podle podmínek a sezónních možností (například na podzim k pouštění draků). Důležité je i v rámci této analýzy poukázat na vymezení míst (piktogram srdce) duchovní a klidové podoby s jakýmsi osobním vztahem a příběhem toho daného návštěvníka. Situování takovýchto míst je převážně po okrajích a v těsné návaznosti na obec, kdy člověk má patřičný odstup od „manáže obce,“ ale zároveň na ni má panoramatický výhled a má tedy kontakt s ní.

5.1.5 Referenční příklady

popis sídelní formy

Městys jako typ sídelní formy je velice specifický. Jeho velikost a charakter zástavby je kompaktního charakteru, mnohdy takřka bez možnosti veřejného prostranství větší velikosti, jež by umožňovalo jejich zobytnění pohráním si s kompozičními prvky. Recreace a relaxace obyvatel v takovýchto sídlech žijících je tedy silně vázaná na okolní krajinu a krajina, jak známo, je výrazně proměnlivou plochou, především z hlediska charakteru reliéfu, s čímž nejen úzce souvisí druhové složení vegetačního patra, ale i typy lidí v něm, včetně jejich zvyklostí. Proto se rovina výběru referenčních ploch pohybuje v sídelním charakteru městys a dispozičně v krajině Českomoravské Vysočiny.

modelové příklady
SMUTNÁ, 2014

Pro vybrání referenčních příkladů byly tedy brány v první řadě v potaz lokality (městysy), které byly jako modulové objekty v bakalářské práci. Konkrétně se tedy jedná o Havlíčkovu Borovou, Krucemburk a Vilémov. Ani jeden tento městys nemá vypracovaný dokument o systému zeleně v obci. Pouze Krucemburk má jednotlivé parcely rozděleny dle způsobu využití a Vilémov má zpracovaný Program rozvoje (2017-2022)⁷⁹

přehled městysů
kraje Vysočina

Dalším krokem při hledání vhodných příkladů bylo zmapování celkového přehledu městysů kraje Vysočina, jejichž seznam je vyobrazený na schématu níže. A ani v tomto směru hledání se nepodařilo najít vhodný příklad městyse, který by měl reálně zpracovaný systém zeleně sídla.

Obr. č. 21 Městysy kraje Vysočina

⁷⁹ Program rozvoje městyse Vilémov, má za cíl vytvořit kvalitnější podmínky a rodinné zázemí pro plnohodnotný život, všech obyvatel městyse.

Pátrání se tedy rozšířilo na celou Českou republiku, kdy mimo jiné také existuje projekt „Zeď do měst a obcí“ v rámci dotačního programu Státního fondu životního prostředí, jenž uděluje finanční prostředky na práci se zelení. Obce však pouze v obecné rovině, mnohdy bez pomoci kvalifikovaných odborníků, zhodnotí současný stav a podají žádost na fond o dotaci, ze které zrealizují pouze doplnění současného stavu. I v tomto případě tedy chybí reálný systémový pohled a jeho odborné zpracování, které je tak důležité pro správný udržitelný rozvoj té dané obce.

Inspirací se při hledání stal i Program obnovy venkova⁸⁰, který vyhláší soutěž Vesnice roku. V rámci této soutěže jsou jednotliví vybraní účastníci oceněni stuhami, které se od sebe barevně liší. Každá barva má jinou hodnotu, kdy pro účel výběru referenčního příkladu tohoto diplomního projektu je důležitá stuha zelená, udělující se za koncepční rozvoj zeleně v obci a výchovu veřejnosti ke vztahu životního prostředí obce a jeho zapojování do tvorby.⁸¹ Byly tedy prostudovány dokumenty obcí, které zelenou stuhu v rámci historie soutěže získaly a zároveň měly statut městys. Opět nedošlo k nalezení vhodné příkladové obce. Obdobou výše popsaného programu je mezinárodní zahradnická soutěž Entente Florale,⁸² která oceňuje evropská města i vesnice vynikající v zahradnických směrech. V této soutěži jsou rozlišovány dvě kategorie: města (s počtem obyvatel 10001 +) a vesnice (do 10000 obyvatel). Oceněné vesnice V této soutěži ale nemohly být potřebným příkladem této práce. Vesnice jsou daleko větší než městečka u nás a jsou výrazně rozvolněného dispozičního charakteru zástavby, kdy okolí nenásilně vstupuje a je neoddělitelnou součástí sídla. Tento fakt je výrazným pozitivním poznáním tohoto hledacího procesu!

5.1.6 Zobecňující teze

„Urbánní a krajinné prostředí, jeho celková kvalita vychází z podmínek přírodních, společensko-ekonomických a historických, je typické řadou specifických znaků, symbolů, vyjadřuje vztah k určitým místům a obecně i vztah k životu a jeho hodnotám. Urbánní a krajinné prostředí zejména historických jader, na jehož formování se podílely celé generace našich předků lze chápat jak v celku, tak v detailech jako umělecké dílo nejen výtvarné, ale současně i scénické povahy.“⁸³ Ano, opravdu je důležité brát danou lokalitu jako umělecké dílo a přistupovat tak k tomu. Brát na zřetel, že vše mezi sebou musí spolupracovat a být propojené jednotným komunikačním kanálem, a to v jakékoli úrovni vnějších či vnitřních pochodů a dílčích procesů.

Krajina je polyfunkční a zároveň dynamický systém. Dynamika krajiny je určena jejím historickým vývojem. V čase dochází ke změně struktury a funkce krajiny. Vše je dáno odlišnými časovými a prostorovými dimenzemi. Krajina v okolí sídla je kulturní krajinou, která vznikla procesem společenské výroby a společenského užívání. Krajina plní funkce kulturní, sídelní, výrobní, dopravní i rekreační. Pro trvale udržitelný rozvoj krajiny je potřebné rozvinout jednotlivé krajinné prvky a plochy do krajinářsky hodnotného systému zeleně, který zohlední nejen biologickou a ekologickou hodnotu takového systému, ale bude tvořen také na podkladě principů krajinářské kompozice (krajinový plán s územně plánovací dokumentací).

Nejdůležitějším rekreačním způsobem využívání zemědělské krajiny by mělo být budování procházkových tras spojujících vybraná místa v logický a vizuálně ucelený systém. Procházkové okruhy mají mít svůj cíl a zážitkově gradovat. Podobně je tomu i u tras cyklistických, které navíc člověku umožní poznat širší část krajinného prostoru. Do návrhu vedení cyklistických tras je již vnesena dynamika proměnlivosti reliéfu krajiny. Potažmo za stejný časový úsek cyklista pozná více, než turista pěší. Cyklotrasy také mají svůj pomyslný start a cíl a měly by být jakýmsi odkazem na osobní příběh té konkrétní lokality.

⁸⁰ Program vyhlášený Spolkem pro Obnovu venkova ČR, Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, Svazem měst a obcí ČR a také Ministerstvem zemědělství. Dalšími spoluvyhlašovatelé jsou: Kancelář prezidenta republiky, Ministerstvo kultury, Ministerstvo životního prostředí, Svaz knihovníků a informačních pracovníků, Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Sdružení místních samospráv ČR.

⁸¹ Důraz je přitom kladen na dlouhodobý a koncepční pohled na plánování zeleně v obci a výchovu nejmladších generací

⁸² Entente Florale Europe se dá volně přeložit jako Evropská kvetoucí sídla

⁸³ (KONVIČKA, 2005, s. 67)

přehled městysů
České republiky

soutěž
Vesnice roku

soutěž
Entente Florale

kvality prostředí

krajina jako systém

rekreace v krajině

5.2 NÁVRHOVÁ ČÁST

5.2.1 Od konceptu po návrh

Obr. č. 22 Koncept - směřování návrhu

spojnice
intravilánu a
extravilánu

Systém zeleně sídla bude vytvořen souvislou prolínající se formou mezi intravilánem sídla a okolní krajinou. Jejich striktní oddělení je zcela nevhodné, avšak v mnohých případech v České republice tomu tak bohužel je. Správné architektonicko-urbanistické uchopení okrajové části intravilánu a jeho napojení na volnou krajinu je o to víc důležité, protože hraje výraznou roli v dálkových pohledech na sídlo z okolní krajiny a naopak. Je velice podstatné, správně uchopit původní ráz a charakter místa a návrhem jej jen pozitivně podpořit a chránit tak do budoucna. Mělo by se tedy vždy postupovat s obavou a s opatrností vybírat to, co je ostatním srozumitelné, líbezné a co je ovladatelné.

komunikace
sídlu a krajiny

Koncept poukazuje na to, že není nutné za každou cenu ovládnout krajinu, ale naučit se s ní v určité aktivní frekvenci komunikovat. Nepodřizovat se tolik společnosti a ekonomickým zájmům, ale naopak se více zaměřit na to, jak zbrzdit postupné mizení přírodních zdrojů a vytvořit takový systém, který by zvládl uchopit expanzi novodobého sídla do volné krajiny. Vztah krajiny a sídla by měl být založený na transformaci vlastní povahy a kontroly, podložené kombinací biologických (přírodních) a lidských rytmů. Samotný prostor sídla a jeho dispozice by měly mít v sobě zastoupeny jednotlivé aktivní uzly s různorodým zaměřením (nabídka pro všechny věkové kategorie, s rozmanitou nabídkou aktivit), jejichž propojení je navrženo tak, že každý účastník té urbánní scény nebude nijak ohrožen druhým účastníkem (například chodec, by neměl být vystaven neodvratnému střetu s automobilem).

zážitková pouť

Cílem návrhového řešení (schéma návrhového řešení je v příloze č. 1) je vytvořit jakousi pouť pro člověka, v tomto případě pro obyvatele a ostatní návštěvníky městyse. Poutě, jako každá jiná, má mít svá jednotlivá stadia, jež mezi sebou sehraně fungují a profitují od sebe navzájem. Je tedy na daném člověku, jakým směrem se vydá a jaký zážitek z nabízené poutní mozaiky, bude chtít zakusit a jakou formou jej využít. Pro představu popisovaný koncept si pohrává s myšlenkou jednotlivých korálků (tedy komunikačních a společenských uzlů), které jsou navlečeny na jedné pomyslné nitce, kvůli které musí pospolu fungovat a navzájem se sebou komunikovat. Uhelná Příbram má na imaginárním náhrdelníku navlečeno celkem pět korálků.

GENIUS LOCI – První představovaným prostorem hřbitova s kostelem a ovocný sad za farou.

Tím pomyslným duchem místa je zde osobní prostor člověka pro rozjímání, duchovní rehabilitaci a rozpravu s předky. Hřbitov se sám o sobě svým režimem návštěvnosti i svou etikou, nabízí jako klidová zóna. Proto zde dojde pouze k obnově vegetačních prvků, úpravě povrchu cest a vložení vhodného mobiliáře k posezení. Vše tak, aby nebyla nijak narušena současná atmosféra. Ovocný sad za farou je v současné době oplocen

a přístup do něj je pouze přes budovu fary. Návrh odstraňuje oplocení a vytváří možnost vlastní pěstitelské seberealizace návštěvníka. Prostor bude sice v plné režii zahradníka, ubytovaného na faře, ale pokud návštěvník dodrží pravidla stanovená zahradníkem, bude se moci podílet na pěstitelském procesu a být tak jeho součástí, což je rovněž forma rozjímání, ale v aktivnější dimenzi.

ZELENÁ NÁVES – Historický střed obce, jak již bylo popsáno, v rámci časového horizontu několika generací, ztratil své výsadní kulturní postavení. V dnešní době nabylo více rodinného charakteru, protože lidé žijící v okolních domech, ho vnímají jako svou rozšířenou předzahrádku, což návrh respektuje a pouze vhodným doplněním mobiliáře, úpravou vegetace a vyřešením dopravní situace, lokální atmosféru dotvoří.

KULTURNÍ CENTRUM – Centrum je reálným epicentrem sídla a všeho dění. Je zde umístěná celková občanská vybavenost obce, je zde cítit život a radost, slyšet hluk atd. Negativním článkem jsou pouze parkovací místa, která byla přesunuta za obchod do prostoru, který by se dal využít kreativnějším způsobem. Proto opět návrh řeší střety dopravy a vytváří na uvolněných plochách dřívějších parkovišť veřejná prostranství s trvalkovými záhony s okrasnými keři menšího vzrůstu a letničkovými záhony z přímého výsevu.

POBYTOVÁ LOUKA – Jinou formou seberealizace a nabídku interaktivních přírodních hrátek nabízí navržená pobytová louka, která je umístěna v místech, kde historicky louka vždy byla. Ke změně využití plochy došlo na konci 20. století, kdy byla přeměněna na ornou půdu. Při navrácení původního charakteru tak návštěvníkům může nabídnout prostor pro různé sezónní aktivity či se může stát „přírodní učebnou biologie“ (v těsném sousedství prochází linie biokoridoru lužní nivou).

SPORTOVIŠTĚ – Areál Sokolovny se v dnešní době snaží nabídnout sportovní vyžití lidem⁸⁴, avšak stav této plochy je nestabilní. Vyžaduje zásah, který vytvoří škálu povrchů, umožňující nejrůznější nabídku sportovních aktivit, a to téměř za každého počasí. Zároveň vytvoří v návaznosti na budovu Sokolovny, otevřenou venkovní stavbu, která by byla úkrytem návštěvníků, před nepříznivým počasím či by vytvářela území stínem chráněné před sluncem a zároveň by v ní byla možnost rychlého občerstvení (v podobě kiosku). To by uvítali mimo jiné rybáři, kterým návrh upraví pobřeží rybníka Altejš tak, aby v něm mohli provozovat svůj rybářský koníček (po zakoupení platného rybářského lístku).

⁸⁴ Areál je využíván: Spolkem dobrovolných hasičů, jako cvičiště na soutěže; Sokoly na nejrůznějších aktivitách; Rybářským spolkem, k chytání ryb a dalšími kulturními složkami v obci.

5.2.2 Vrstvy návrhu

5.2.2.1 Okruhy pro pěší a cyklistické trasy

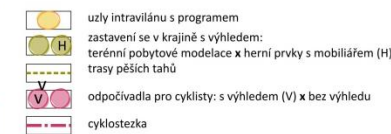
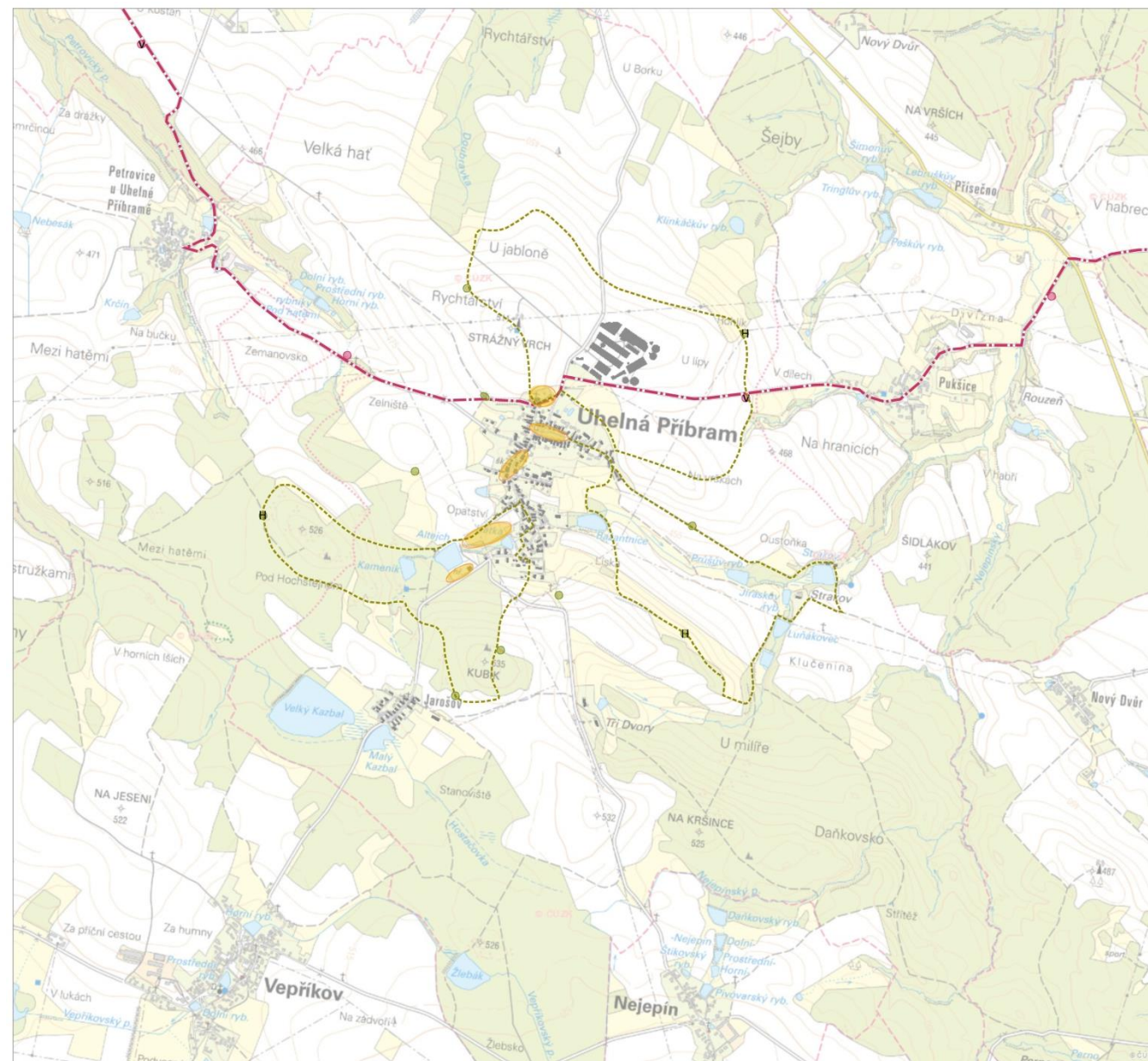
širší systém

Jednotlivé komunikační uzly centra jsou navzájem propojené tzv. koridory pro pěší a místy doplněné i o trasy pro cyklisty. Jejich dispoziční vedení je dále směřováno do okolní krajiny, jež návštěvníkům nabízí především významný rozměr duševní relaxace a celkové regenerace organismu.

koridory

U některých koridorů směřujících do krajiny došlo k jejich propojení. Byly tak vytvořeny tři trasy pěších okruhů. Z hlediska demografického analyzování oblasti bylo mimo jiné zjištěno, že v obci žijí převážně mladé rodiny s dětmi, staří lidé v důchodovém věku a pak chalupaři. Zároveň je v obci Centrum pro děti a mládež Slunečnice, do kterého jezdí na vzdělávací tábory školní skupiny dětí. Na základě tohoto zjištění byl novým pěším trasám navržen program, který v sobě nese náplň poučně zábavného charakteru s odkazem na historii a přírodní hodnoty lokality.

Přes Uhelnu Příbram vede od jihu směrem na sever cyklotrasa č. 4153. Návrh propojuje lokalitu od západu směrem na východ novou cyklotrasou, odkazující se na trasu historické obchodní Liběcké stezky z Kutné Hory⁸⁵ do Libice nad Doubravou.

OKRUHY PRO PĚŠÍ:

1. TRASA: otevřená krajina – pastviny – pohledy na Železné hory

2. TRASA: údolí – rybníční soustava – vodní společenstva

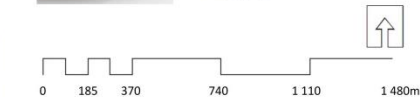

3. TRASA: lesní porosty – uhlířská tradice – těžba ruly a žuly

CYKLOSTEZKA:

TRASA: po stopách Liběcké obchodní stezky Kutná Hora - Libice nad Doubravou

Obr. č. 23 Návrh okruhů pěších tras a cyklotras

Cestní síť v krajině je ve velké míře vedena po historicky se vyskytujících cestách (obr. č. 10). Jejich délka je vždy kolem 4km a trasování je situováno po vrstevnicích, aby nedocházelo k výraznému převýšení, a aby tak nebylo absolvování cesty náročné.

PĚŠÍ TRASY:

1. TRASA je vedena v severní části od obce, kolem nevyššího bodu (Strážný vrch) otevřenou krajinou, jež nabízí za dobrého počasí malebné scenérie vzdálených hor. V současnosti je zde plocha orné půdy. Cesty jsou navrženy s jednostrannými remízky.⁸⁶ Herními prvky jsou zde dřevěné masivní makety ovcí, symbolizující historické využití – louky a pastviny.
2. TRASA prochází údolím s výrazným působením rybníční soustavy. Tato pouť je doprovázena kovovými maketami ryb na tyčích ukotvených v zemi. Děti se je tak mohou hravou formou naučit poznávat.
3. TRASA se line lesy, ve kterých se dříve těžila rula a žula, což akcentují kamenné herní prvky, znázorněny na obrázku č. 23.

CYKLOTRASA:

Městys Uhelná Příbram leží ve strategickém středu nově navržené cyklotrasy, vedoucí většinou po asfaltových cestách z Kutné Hory do Libice nad Doubravou. Její celková délka je 54km, s převýšením přibližně 270m.

Je doplněna dvěma druhy odpočívadel, umístěných ve vzdálenosti cca 2km od sebe.

Prvním typem jsou odpočívadla na místech, kde není možnost výhledu do krajiny. Kovové lavice sloužící zároveň jako stojany na kola, mají na zadní straně vyryty indicie odkazující k Liběcké stezce.

Typem druhým jsou lavice kruhového tvaru, zabudované kolem stromu na místě výhledů. Místo indicí, je do ní vepsáno, co může návštěvník spatřit.

chůze

jízda na kole

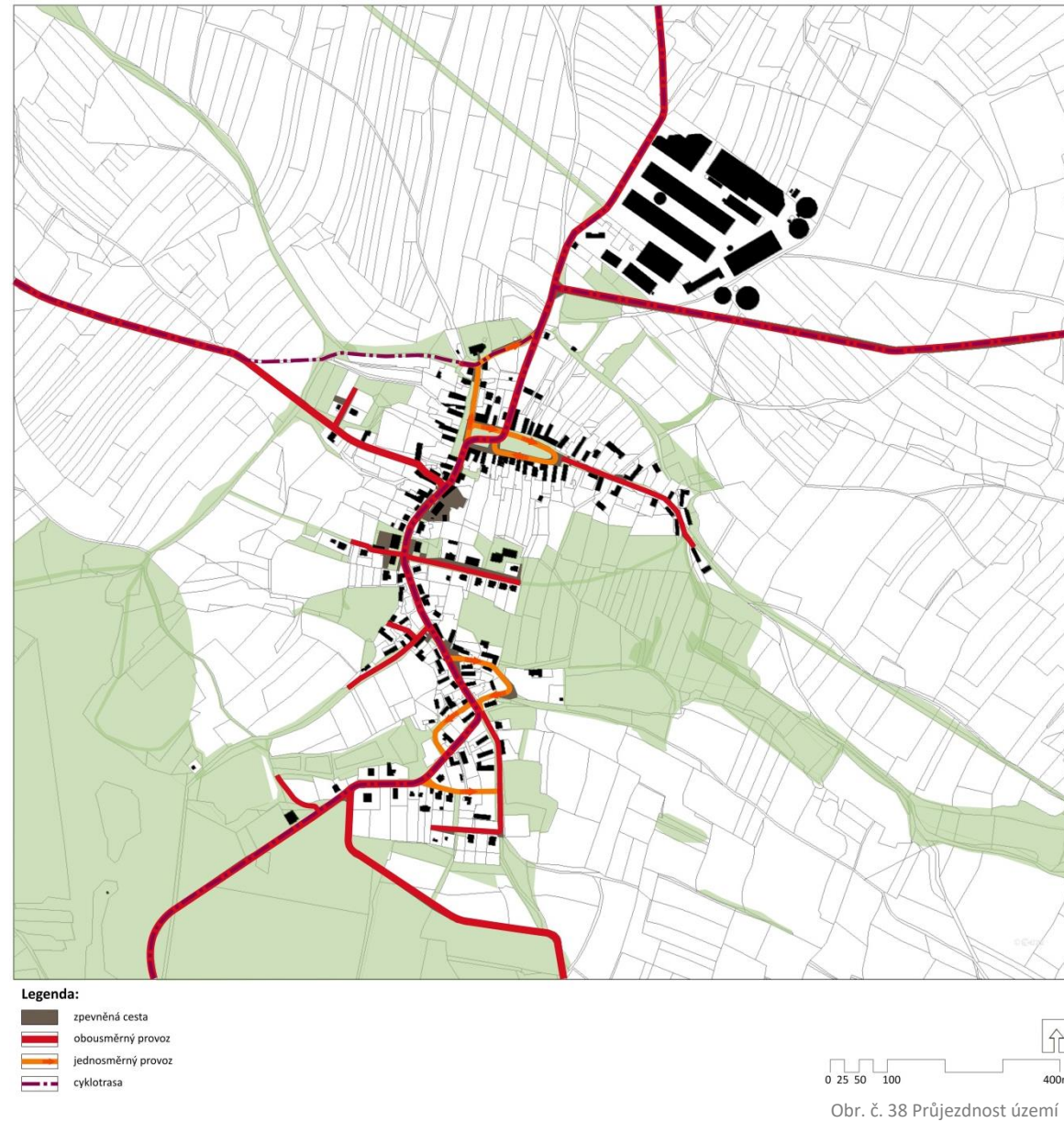
⁸⁵ Uhlíři z Uhelny Příbrami dováželi do kutnohorské mincovny uhlí, které páliili v milířích v okolních lesích.

⁸⁶ (více v kapitole 5.2.2.3 Zelené linie)

Obr. č. 24 Návrh okruhů pěších tras a cyklotras – panoramatické pohledy

5.2.2.2 Dopravní řešení

kolize dopravy

Dopravní situace je v obci Uhelná Příbram velice kolizní, protože se zde potkává hned několik druhů dopravy: nákladní doprava, zemědělské stroje, automobilová doprava, motocyklisté, cyklisté a v neposlední řadě chodci.

Prostor vymezený pro plochu komunikace je bohužel velice úzký a striktně ohraničený okolní zástavbou. Návrh tedy počítá se zklidněním dopravy pomocí dílčích regulačních nařízení. Prvním krokem je rozdělení provozu na jednosměrný a obousměrný, jak znázorňuje obr. č. 38.

Dále pak návrh řeší dopravní kolizi diferenciací povolené rychlosti.

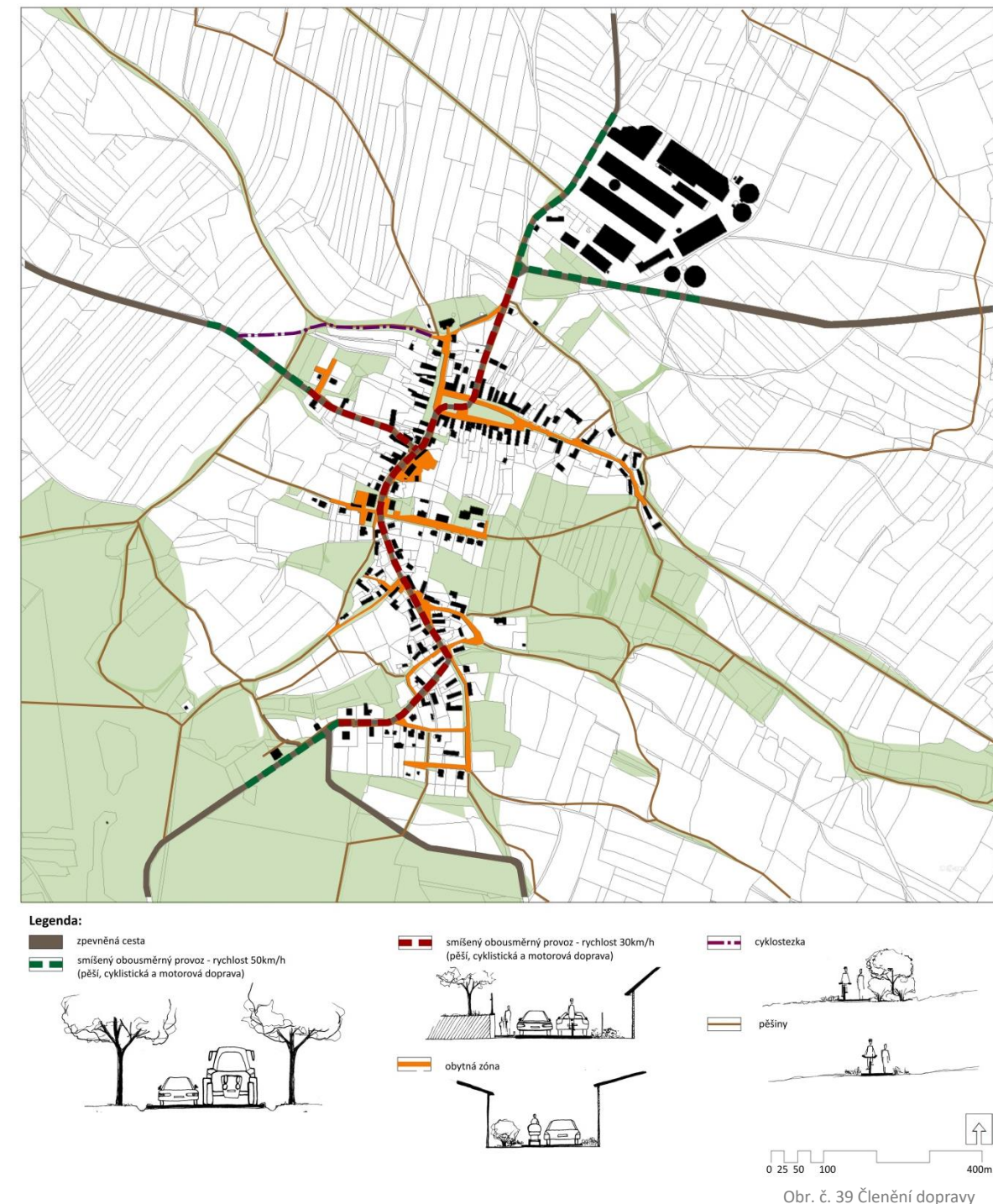
1. Stanovení rychlosti na 50km/h před obcí a na začátku obce jsou to místa, kde už je minimálně počítáno s pohybem pěších
2. vytvoření části „ZÓNA 30“ zakazující vjezd tranzitní dopravy (jejichž odklon je možný po silnicích II. třídy); je počítáno s průjezdem zemědělské techniky (obsluha Mléčné farmy); nechybí předpoklad obousměrného průjezdu cyklistů; platí pravidlo přednosti vozidel

dopravní diference

přijíždějících zprava; maximální povolená rychlost je 30km/h; průchod pěších je oddělen od vozovky vyvýšenými chodníky a bezpečný přechod přes ní umožněn pomocí přechodů, jež jsou vyvýšené a mají tak zároveň funkci zpomalovacího prahu

3. vymezení obytných zón s režimem, který jim legislativně odpovídá a povolenou rychlostí do 20km/h v místech, kde je předpokládán pohyb všech účastníků dopravního provozu
4. nově vytvořená parkovací místa v rámci třech hlavních parkovišť: a) podél hřbitovní zdi (4 parkovací stání); b) za obchodním domem (5 parkovacích stání) – dochozí doba do centra je 2 min.; c) u areálu Sokolovny (parkovací stání dle potřeby lze kapacitně navýšit)

Schémata dopravního řešení (obr. č. 39) ukazují navrhovaný vzhled jednotlivých možností podoby nového režimu dopravy, zajišťujícího bezpečný průjezd a pohyb všech účastníků provozu.

řešení dopravy

Řešení povrchů jednotlivých komunikací a cest:

- a) **komunikace** – souběžně fungující pro automobilovou cyklistickou dopravu, a to jak v intravilánu, tak v extravilánu
 - **silnice II. třídy** s povrchem z asfaltového betonu, převážně vedené v extravilánu
 - **místní komunikace** obslužné, jejichž povrch je zhotoven z žulové dlažby (formátu 9x9); s cílem podpořit zachování historického charakteru sídla
 - **místní komunikace obytné zóny**, povrch: asfaltový beton; umožňující bezproblémový pohyb všech účastníků obytné zóny s možností využití povrchu komunikace k hrátkám dětí;
- b) **cyklostezky** – cyklistická doprava je vedena souběžně s automobilovou dopravou po stejné komunikaci, ve volné krajině jsou záměrně budované cyklostezky z mechanicky zpevněného kameniva;
- c) **komunikace pro pěší provoz**
 - **chodníky v intravilánu** jsou vybudované z kamenné dlažby a celkově jsou výškově vyneseny nad povrch vozovky a doplněny kamenným obrubníkem, celkovým vzhledem chodník navazuje na ztvárnění komunikace z žulové dlažby;
 - **pěší stezky** v extravilánu jsou tvořené směsí štěrku a substrátu, v poměru 80% štěrku a 20% substrátu s osivem, kdy se povrch ozelení a nebude tak v krajině tvořit umělou linku a přesto bude vhodný k pochozímu pohybu lidí

K největším střetům v dopravě dochází v severní části obce, kde je i zároveň nejfrekventovanější pohyb pěších. Přiložené, detailně rozkreslené schéma (obr. č. 40), představuje nově navržený stav, zachycující hlavní komunikace, včetně doprovodných vyvýšených chodníků nad úroveň vozovky, sloužících pro pěší, doplněných přechody pro chodce, které jsou zároveň „šikanou“ pro automobilovou dopravu v podobě vyvýšeného tvaru (zpomalovací práh). Dále ukazuje komunikace obytné zóny, plochy parkoviště, i prostory volně otevřeného veřejného prostranství.

Navrhovaný stav je šíří jednotlivých komunikací na hraně uznatelnosti, ale tuto spodní hranici povoluje i PAVLÍČEK, SMĚLÝ, 2011. Těsná blízkost hranic soukromých pozemků, sousedících s komunikacemi, bohužel neumožňuje její širší provedení. Nejen právě pro úzkou šíří vozovky, byla navržena ZÓNA 30.

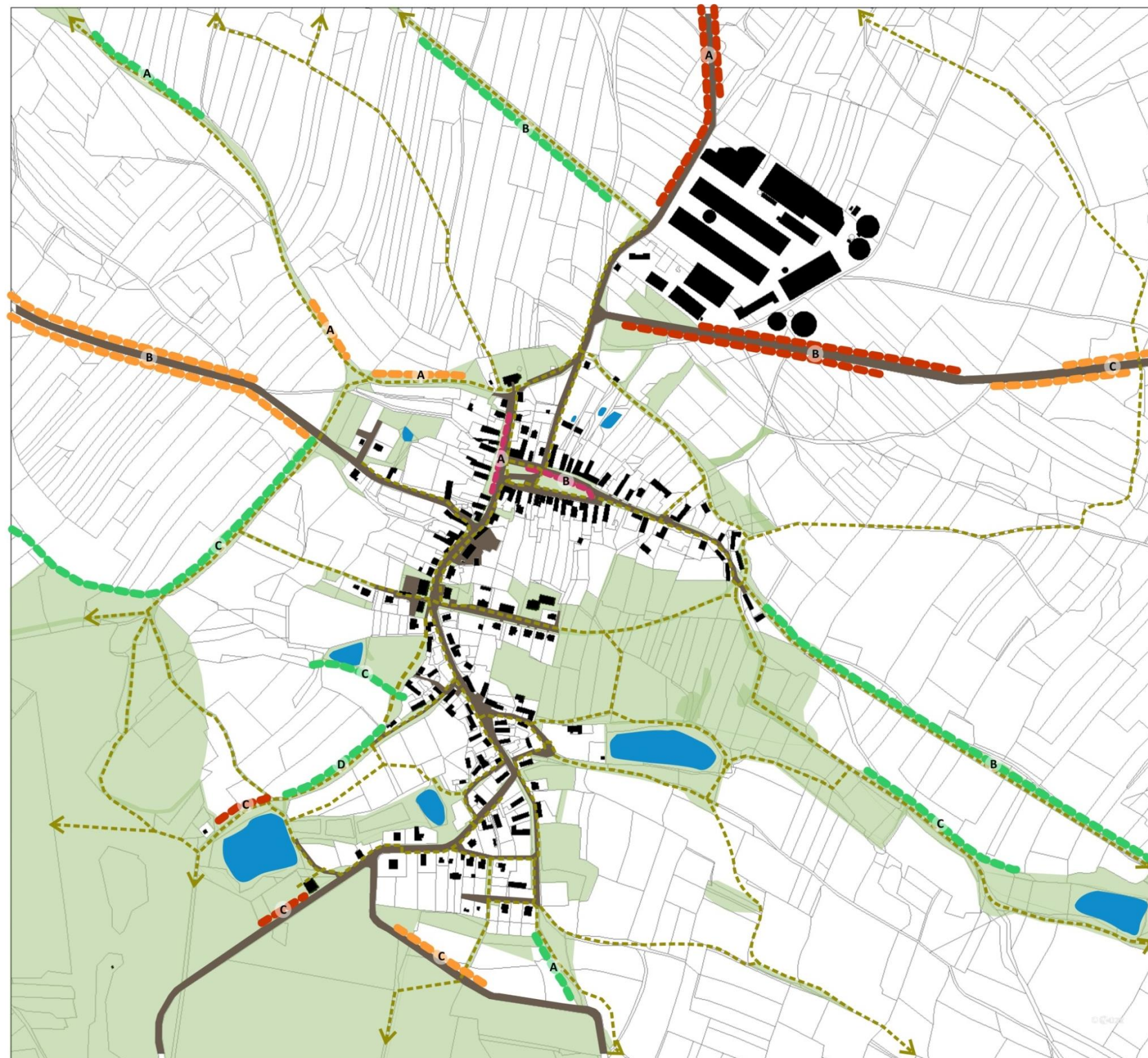
Obr. č. 40 Dopravní koncepce – detail severní části a středu obce

5.2.2.3 Zelené linie

Green line

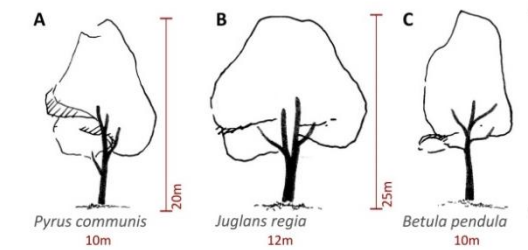
Umístění, velikost, spon výsadby a zvolený druh vybrané formy zelené linie, se mimo jiné opírá o hodnoty, které byly zjištěny percepčním průzkumem.⁸⁷ Dispozice každého nově navrženého vegetačního prvku je situována tak, aby v žádném případě nenarušovala scenérii a charakter místa, ale naopak byla pomocníkem a uvozovatelem patřičně hodnotných kompozičních pohledů. Na přiloženém obr. č. 41 jsou v legendě popsány a vyobrazeny příklady zvolených vegetačních druhů pro stromořadí. Moduly osazovacích plánů k jednotlivým typům jednostranných remízků, včetně tabulky vybraných taxonů, jsou zobrazeny v příloze č. 2.

Na obrázku je ptačím pohledem vidět, jak bude návrh vypadat v konečném reálném stavu.

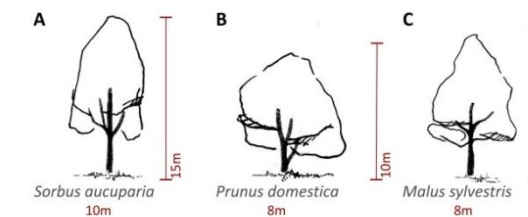

Legenda:

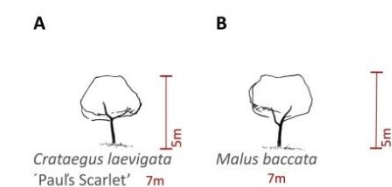
OPTICKÁ CLONA:

DOPROVOD SILNIC:

SÍDELNÍ LINIE:

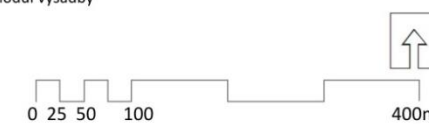
CESTY V KRAJINĚ S JEDNOSTRANNÝM REMÍZKEM

I. vyšší typ

- A modul výsadby
- B modul výsadby

II. nižší typ

- C modul výsadby
- D modul výsadby

Obr. č. 41 Zelené linie

⁸⁷ Kapitola 5.1.3 Celková image

ptačí pohled

Obr. č. 42 Ptačí pohled nově navržených zelených linií

Zastavení v krajině jsou většinou situované v mírně svažitém terénu, umožňujícím zabudování sedací prvek v podobě dřevěné lavice (dubové) na kamenné zídce (místní kámen: rula, žula) zapuštěné do terénu. Takovéto provedení nikterak nenarušuje vizuální charakter místa a je tedy ryze funkčním doplňkem. Přiložené vizualizace ukazují místo zastavení na cestě od kostela směrem na Košťany.

vizualizace návrhu

Panoramatický pohled (obr. č. 45 a) zachycující veřejné prostranství⁸⁸ v navrženém stavu, kdy jsou odstraněná parkovací místa. Nově vzniklý prostor je doplněn o výsadbu stromů a trvalkových záhonů.

⁸⁸ (prostor mezi poštou, budovou základní a mateřské školy a úřadu městyse)

5.3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

práce s měřítky

Při práci s krajinou je naprosto specifická práce s měřítky, která se liší mírou detailu. Možná širší záběr se tak pohybuje od revitalizace velkých krajinných celků až po pouhé umístění lavičky na kopci pod statnou lípou. V naší vysoce urbanizované době se začíná stále více chápat a zpětně doceňovat důležitost krajiny. Koncepční a systémová práce s krajinou je u nás v počátcích, stejně jako nutná spolupráce krajinářských architektů, urbanistů, architektů a jiných dotčených profesí, a proto je tak nesmírně důležité, jak společně věc uchopí a jak budou postupovat.

laická i odborná veřejnost

Samotná sídla jsou v současnosti silně zastavěna a postupně se stále více zahušťují, čímž na zcela nová veřejná prostranství i plochy zeleně připadá čím dál méně prostoru a možností. Proto je v současné době veřejná invence, ať už laické nebo odborné veřejnosti v městském prostoru, jakýmsi poselstvím a nastíněním toho, jak by v něm lidé chtěli ideálně žít. Pro tyto invence musí být vytipována místa, s jejichž podobou nejsou lidé spokojeni a potenciál těchto míst není dostatečně využit. Takové podněty se tedy v optimálním případě mohou stát impulzem pro zástupce městských částí, kteří mohou dále oslovit urbanisty a architekty. Ti se pak ve svých návrzích doberou ztvárnění případných změn tak, aby byly smysluplné a životaschopné.

spolupráce

Návrh v sobě vždy nese několik vrstev, z nichž každá vyžaduje specializaci odborníka. Spolupráce samotného urbanisty s rozmanitou škálou dalších odborníků z jiných profesí je tedy nezbytná, zvláště pak s krajinným architektem. Při absenci této spolupráce může dojít k nezvratným kolizím při realizaci návrhu.

ověřování

Nejdůležitější je však závěrem říci, že pouhým projektem to nekončí! V procesu návrhové tvorby je velice důležitá část ověřování jednotlivých záměrů a zjišťování, zda je navržené řešení tím správným počinem. Vždy je důležité vzít v potaz veškeré potřebné objektivní přístupy a metody simulace urbanistického rozvoje území a jeho faktorů v čase. Prohloubením kvality procesu rozvoje a využití území by mohlo být umožněno využitím veškerých možných metod, poznatků a postupů systémových disciplín, zejména systémové analýzy a systémové dynamiky v praxi územního rozvoje.

koncepte územního rozvoje

Celkové koncepte územního rozvoje vedou k optimálnímu a rovnoměrnému vývoji všech složek, procesů a vztahů v území, jak popisuje KOUTNÝ⁸⁹. Složitější a ekologicky náročnější využití území a zintenzivňující se proces mezinárodní integrace, jak říká, vede v současnosti územní rozvoj k přednostnímu akceptování udržitelného vývoje území a mezinárodní kooperaci územních záměrů jako základních principů politiky v rozvoji území.

⁸⁹ (KOUTNÝ, 2007, s. 79)

Důležitým určením v systému zeleně sídla jsou i funkce jednotlivých ploch zeleně. Podle toho, zda jsou splněny nároky, které jsou na zeleň v sídle kladeny, stává se funkční. Mezi nejvýznamnější nositele znaků funkčnosti se řadí níže vypsání. Toto hodnocení by mělo být výrazným pomocníkem a zároveň dílčí složkou systémového hodnocení zeleně v daných sídlech.

Hodnocené funkce záměrů:

- **Estetická funkce** spočívající v estetickém uplatňování rostlin, které jsou charakteristické vitalitou a proměnlivostí v čase – jejich správným kombinováním, volbou a umístěním dochází k uplatnění estetického principu.
- Na pocitu sounáležitosti člověka s přírodou je založena **psychologická funkce**, kdy zeleň na člověka působí osvěžujícím dojmem.
- Zeleň svojí **mikroklimatickou funkcí** dokáže vyrovnat teploty městského prostředí, zvýšit vzdušnou vlhkost, ovlivnit proudění a sílu vzduchu i umožnit zachycení a zasakování srážek.
- **Hygienická a zdravotní funkce** – zeleň je zdrojem kyslíku; dokáže působit protihlukově; snižuje prašnost; eliminuje pachy aj.
- **Prostorová funkce zeleně** dokáže soustředit pozornost žádoucími směry, odclonit nežádoucí a podtrhnout vítané.
- **Vodohospodářská a půdoochranná funkce** už podle názvu ochraňuje před nejrůznějšími erozemi.
- Významně svojí **ekologickou funkcí** tlumí civilizační zásahy.
- **Ekonomická funkce** je složité vyčíslitelná složka, odvíjející se od daného typu, charakteru sídla, jeho jednotlivých potřeb a dostupnosti.
- Nejvýznamnější **funkcí** je **rekreace**, jejíž podoba a kvalita přímo souvisí s výše vypsáním.

Popsané hodnocení dokáže jasně prokázat, co kterému sídlu chybí a naopak a jakým směrem je tedy potřebné se vydat, aby nastal stav trvalé udržitelnosti systému zeleně sídla. Jak popisuje ŠIPLER, ČELECHOVSKÝ⁹⁰ je možné vytvořením cílevědomé struktury, nabídnout zvýšený objem skutečného volného času pro obyvatelstvo.

Při navrhovacím procesu je vždy nutné vycházet nejen z urbanistických záměrů a vztahů k architektuře, ale současně i respektovat kompoziční principy a harmonickou jednotu celku. Udržitelný rozvoj, transparentnost a kreativní využití mobiliáře by měly být součástí filosofie každého moderního sídla. Zároveň platí, že pro vytváření veřejných prostranství jsou nosné tyto zásady:

- expertem je komunita
- vytváří se konkrétní místo, nikoli abstraktní návrh; spolupráce
- pouhým pozorováním se mnohdy zjistí nejvíce informací
- vytvořit budoucí vizi
- forma podporuje funkci
- sdružování prvků
- nesvázanost finančními prostředky

Naopak systém sídelní zeleně by měl splňovat tyto základní požadavky:

- snadná dostupnost z těžiště osídlení
- hierarchizace náplně zelených ploch vycházející z rozsahu návštěvnosti a územních možností
- propojení navzájem v ucelený systém, včetně rekreačního využití

⁹⁰ (ŠIPLER, ČELECHOVSKÝ, 1983)

určení funkcí

zásady tvorby

základní požadavky

6. DISKUSE

od historie
po současnost

V závislosti na rostoucí hustotě zástavby města docházelo již od poloviny 19. století k vypracování různých teoretických schémat, která se zabývala koncipováním systému zeleně města. Systém zeleně města měl zlepšit životní prostředí ve městě a jeho přelidněných čtvrtích. HÉNARD navrhl spojit původně roztráštěnou zezeň města do kruhových prstenců. V jeho představě se střídají pásy zeleně s pásy zástavby. Zezeň města by tak byla snadno dostupnou pro jeho obyvatele. EBESTADT, MÖHRING, PETERSEN navrhuji klíny zeleně, kterými proniká krajina z okolí města do jeho centra. Přehuštené a nezdravé centrum města, v létě přehřáté a v zimě zasažené smogem, se stává zdravějším v důsledku přílivu čerstvého vzduchu z krajiny. WOLF spojuje obě výše zmíněné představy do sebe a předkládá návrh systému zeleně města založeného na principu okružním i klínovitým. Všechny zmíněné principy mají nezastupitelné místo v teorii systému sídelní zeleně, i když k praktickému využití navržených systémů v praxi důsledně nedocházelo. Využívají se však z hlediska koncepce do dnešní doby. Faktem tedy nadále zůstává, že ať se jedná o město či vesnici, mentalitou a zásahy obyvatel se vše slévá v jedno.

moderní symboly

21. století přináší různé možnosti, projevující se ve více úrovních a jsou podmíněny nejrůznějšími podněty. Velký vliv však mají a vždy bohužel mít budou peníze, a tak různé dotační programy, ať už ve správě Evropské unie nebo ty v rámci našeho státu, mají mnohdy výraznou váhu v dílčích podnětech i v konečné realizaci projektů. Lidem si líbí vidina toho, že se něco děje, že postupně města vylepšují svůj vzhled - rekonstruuji komunikace, chodníky, obnovují fasády, provádějí nové výsadby vegetace. Bohužel tyto změny ale nejsou podchyceny v celkovém kontextu věci, tedy v jednotném systému, a také nejsou promyšleny a provedeny do detailů, jež v konečném důsledku mají výrazný vliv na dlouhodobý stav. Na toto téma reaguje například FLEK, který upozorňuje na jednotlivé kompoziční prvky. Říká, že je důležitý každý, byť i nepatrný detail. Popisuje podceňování významu doprovodného mobiliáře a klade důraz na skladbu vysazované zeleně. Skladba zeleně v České republice vychází podle něj z místních tradic. Oproti sousedním zemím (Rakousko, Německo aj.) se čeští architekti nepouští do tak rozmanité barevné a tvarové kompozice, ale naopak se zde projevuje výrazná opatrnost zpracovatelů. To může být i podmíněno jejich nedostatečnými znalostmi a jejich nepochopením vzájemných vazeb kompozice či neschopností globálního uvažování. Vždy by mělo být prvořadé pozorovat detaily a i nepatrné odchylky od normálu, především však řešit věci komplexně. V návrhu se odkazovat primárně na lokální charakter, architektonický ráz a původní přírodní podmínky, které by měl dále kreativně rozehrávat.

Na základě současné klasifikace obsažené v ČSN 839001 lze v rámci systémových hodnot urbanistické typologie rozdělit zezeň v intravilánu a extravilánu obce podle typů celkového charakteru (tab. č. 11). V diplomním projektu však zezeň byla hodnocena podle metodiky ŠIMEK, 2013, díky které lze určit stabilní a nestabilní plochy řešeného území včetně jejich režimu návštěvnosti, což výše zmiňovaná klasifikace nenabízí.

Tab. č. 11 Typologie rozdělení zeleně v intravilánu a extravilánu

TYP	POPIS
Park	objekt zeleně ztvárněný do charakteristického kompozičního celku; výměra nad 0,5ha a minimální šířka 25m; formy: historický, městský a lázeňský
Menší parková plocha	objekt zeleně ztvárněný dle sadovnických zásad, nesplňující parametry parku; výměra do 0,5ha
Zezeň obytné zástavby	zezeň navazující na budovy určené k bydlení, v podobě zásad pro sadovnickou tvorbu; zástupci: sídlištní, vnitrobloků, u rodinných domů
Zahrada zvláštního určení	podle účelu těchto zahrad vypadá jejich specifické ztvárnění; příklady: botanická, nemocniční, školní
Zahrádková a chatová osada	soubor malých užitkových zahrad se stavbami k rekreačnímu pobytu; slouží ke krátkodobé, každodenní rekreaci
Les	přírozeně či uměle založený porost rostlin, s převahou stromů tvořících převážně patrovité porosty
Rozptýlená zezeň	maloplošné porosty, skupiny dřevin a solitérní dřeviny, bez zařazení k jinému druhu zeleně
Liniová zezeň	doprovod liniové zástavby; například: silniční a uliční zezeň, zezeň přírodních i umělých vodotečí
Zezeň sportovních areálů	zezeň ve sportovních a rekreačních areálech
Zezeň průmyslové zástavby	zezeň průmyslových závodů, výrobních objektů, velkoobchodů a skladů
Zezeň hřbitovů	veškerá zezeň v prostoru hřbitova
Přírodě blízká zezeň	samovolně vzniklé i uměle založené porosty rostlin, se schopnosti udržení si rovnovážného stavu
Trvalý zemědělský porost	trvalý porost rostlin sloužící k zemědělské produkci
Rezervní plocha zeleně	pozemek výhledově určený pro plochu zeleně, který je dočasně nevyužíván

Návrhem nikdy nic nekončí! Mnohdy je to tak ale bráno, a proto se zapomíná na vytvoření systémové správy zeleně, bez níž dochází k chybám v následné péči. Nutnost věnovat se sídelní zeleni systémově zdůrazňuje i ŠIMEK. Apelovat by se podle něj mělo na vytváření nástrojů pro výkon správy zeleně a jejich provázanosti; měla by se stanovit odpovídající intenzita péče pro všechny plochy zeleně; zpracovat pasport zeleně mimo jiné odkazující na danou péči, a to včetně nákladů; mělo by se dát opřít o základní technické normy; opomenuta by samozřejmě neměla být ani celková péče o zezeň.

péče o zezeň

Každý den jsou představovány světu nové myšlenky, nové vize, nové projekty. Nedávno dokonce Raimond de Hullu (nizozemský architekt a urbanista) prezentoval svůj inovativní projekt tak zvaných zelených čtvrtí se „stromovými mrakodrapy.“ Tyto ekologické domy, které navrhuje, by byly z recyklovaného dřeva a byly by energeticky soběstačné. Navrhl je na podkladě své myšlenky: „Lidé města milují, ale i nenávidí. Po celá staletí jsme města potřebovali z ekonomických důvodů, dnes se ale spíše nemůžeme dočkat, až z nich utečeme. Příroda vždycky byla a zůstane dominantní silou na Zemi.“ Jeho myšlenka zelených čtvrtí tedy popisuje vytvoření na místo městských aglomerací sítí malých zelených vesnic. Česká republika má to štěstí, že je protkána sítí malých sídel, které jsou silně spojené s okolní krajinou. Je však důležité, aby došlo k osvětě o problematice navrhování a správy zeleně, aby nastal jakýsi pomyslný zlom v celkovém uchopení.

náhled
budoucnosti

Dopravní situace je v současnosti problém každého sídla a je velkou výzvou pro urbanisty, jak v jednom systému umožnit plynulý pohyb všech účastníků dopravního provozu. V řešeném území je největším problémovým článkem tranzitní doprava versus úzký profil komunikace, která mimo jiné musí pojmout motorovou a cyklistickou dopravu i pěší provoz. Návrh je v řešení provozu radikální, zamezuje průjezdu tranzitní dopravy sídlem Uhelná Příbram a vytváří v obci ZÓNU 30. Odklonění tranzitní dopravy prodlouží trasu jízdy, nicméně objížděné trasy jsou vedeny lokalitami umožňujícími snazší úpravy komunikací, než je tomu v obci Uhelná Příbram. Průjezd zemědělské techniky bude zachován z důvodu dopravní obsluhy Mléčné farmy i zemědělsky obhospodařovaných ploch.

Nejen v sídle, ale i ve volné krajině je zvýšená intenzita pohybu pěších. Jedná se o obyvatele obce, ale i o turisty, kteří se díky zvýšenému turistickému ruchu v lokalitě vyskytují ve větší míře. Řešení návrhu je sice finančně náročné, ať už provedením kamenných chodníků v obci nebo zatravněných cest v krajině, u kterých se budou provádět seče. Řešení je zvoleno tak, aby splnilo parametry pochůzní plochy s ohledem na frekvenci pohybu a současně zvýšilo atraktivitu lokality, jež je nyní přístupnější a umožňuje snazší pohyb. Krajina není návrhem negativně narušena, trasy jsou vedeny místy, které poskytnou návštěvníkům zajímavé výhledy i malebná soukromá zákoutí. Vztah člověka krajinou se tak výrazně zlepšuje a zintenzivňuje.

Cesty jsou místy doplněny liniemi vegetace v podobě stromořadí a jednostranných remízků. Jejich podoba, celkový charakter a dispozice uvozují důležité pohledy do krajiny, cloní negativní dominanty a podporují historický obraz krajiny a genia loci. Navržené remízky nejsou prvky ÚSES, ale plynule na ně mohou navazovat a zlepšovat prostupnost krajiny.

Uhelná Příbram leží v krajině Vysočiny, která je formována zemědělstvím. Analýzou a syntézou podmínek a vlastností lokality byly definovány problémy a střety v území:

- 1) V lokalitě jsou vymezená dvě ochranná pásma vodního zdroje, z nichž jedno překrývá orná půda a zastavěná plocha Mléčné farmy. Vodní zdroj je potenciálně ohrožen průsaky látek organického a anorganického původu
- 2) V území je vymezeno chráněné ložiskové území. Aby byly zachovány jeho hodnoty a stav do budoucích let, je dotčená plocha zalesněna. Územní plán na této ploše vymezuje jedno ze tří zastavitelných území, což může v budoucnu ohrozit zdroje těžby. Zástavba v této lokalitě by současně negativně ovlivnila pohledové osy a vnější vzhled obce, současně by zabránila možnému propojení místních dominant. Vhodným řešením by bylo přepracování příslušného bodu územního plánu.
- 3) Vizualně působícími pozitivními dominantami jsou v tomto území vrch Na Kobyle, společná budova ZŠ, MŠ a školní jídelny s vývažovnou, kde je v těsné blízkosti také historická budova České pošty a úřadu městysu. Významným historickým i pohledovým bodem je v neposlední řadě rovněž kostel Archanděla Michaela na protilehlém kopci od vrchu Na Kobyle, v těsné blízkosti Strážného vrchu. Podoba a vybavení samotného Strážného vrchu nepodtrhuje jeho historický význam, kterým bylo strážit obchodní Liběckou stezku, jež těmito místy vedla ještě v 11. století. V dnešní době zde stojí telefonní vysílač a vodojem. Není zde tedy nic, co by připomínalo počátek osídlení této lokality.
- 4) Výčet nejvíce negativních hodnot území v sobě nese areál Mléčné farmy. Ten je nutný v návrhové části řešit hned z několika hledisek. Tím prvním je vizuální dojem, který narušuje podobu krajinného rázu, dále pak světelné znečištění, zápach z bioplynové stanice, hluk strojů obsluhujících jednotlivé části areálu aj.

Závěrem je nutné říci, že v obci se vykytuje řada architektonických "perel", jejichž vznik umožnil stávající územní plán. Cílem nového územního plánu by mělo být zajištění udržitelného rozvoje sídla s respektem k potřebám obyvatel i návštěvníků i utváření harmonického rázu krajiny.

7. ZÁVĚR

objevování

Už v 19. století, pod vlivem romantismu, jsou viditelné počátky zájmu lidí o cestování, pobyty v přírodě a o poznávání krás rodné země. Nejpřirozenějším a zároveň základním pohybem člověka je chůze. Chůze je pohyb, který nevyžaduje zvláštní úsilí, je vykonávána mechanicky, podvědomě. Teprve, když se terén začne výrazněji měnit, je chůze pohybem vědomým a myslí regulovaným. S cyklistikou je to o něco náročnější. Ne každý dokáže vybalancovat ovládání kola a může tak prozkoumávat a pozorovat svět z jiné perspektivy, s možností překonání větších vzdáleností.

život v prostoru

Respektovat všechny složky života v prostoru a vzájemně se od nich učit je tím nejdůležitějším pravidlem, které by si měl osvojit každý, bez ohledu na to, jestli patří mezi laickou veřejnost nebo je to jeden z odborníků tvůrčího procesu. Krásné vyjádření splynutí člověka s přírodou vyjádřil J. TOMĚČEK: „*Až uondán dnem nebudeš vědět kudy kam, nech všeho a uteč do žlebu. Skloníš se k zemi, splyneš s ní, a to Tě povznese. Žleb Ti dá nahlédnout do panorámatu svých drobných dětí, které mají tak blízko k zániku od vzniku a od zániku k vzniku, že to v Tobě vzbudí úžas. A Ty, udiven tím děním mimo proud, jimž se ty a tvoji brodíte mezi cihlovými zdmi, uvědomíš si, jak jeden je zákon, těch drobných tam i tvůj, a jak všechno je mu podrobno. A toto vědomí tě prostoupí láskou k všednímu dni a trampotám.*“

moderní sídlo

Součástí filosofie růstu každého moderního sídla by měla být především obyvatelnost, schopnost participace, udržitelný rozvoj a transparentnost. Schopenhauer tvrdí, že „*Myšlenkový systém musí vždy mít nějakou architektonickou spojitost, tj. takovou, v níž jedna část vždy nese druhou, ne však druhá první, přičemž základní kámen nese všechny, aniž by byl jimi nesen, a vrchol je pak nesen, aniž by co nesl. Naproti tomu jedna jediná myšlenka, ať je jakkoli obsáhlá, musí zachovávat nejdokonalejší jednotu.*“⁹¹

„*Všechny knihy zežloutnou, ale kniha přírody má každý rok nové, nádherné vydání.*“

(H. Ch. Andersen)

⁹¹ <https://schopenhauerarthur.wordpress.com/2013/04/22/predmluva-k-prvnimu-vydani/>

8. SOUHRN

Diplomová práce se zabývá systémem zeleně v sídle malého měřítka (městyse). Řeší možné podoby a formy propojené s okolní krajinou, jejich vzájemnou interakci a plynulý přechod. Zaměřuje se na uživatele krajiny – člověka – a jeho pohyb, především chůzi a jízdu na kole. Vytváří pro tyto aktivity zelené koridory propojující mezi sebou komunikační uzly v rámci sídla napojující se na okolní krajinu. Návrh uchovává krajinný ráz a charakter lokality, ale zároveň nabízí veškerou moderní vybavenost a reflektuje požadavky doby. Na základě studia pramenů a provedených analýz formuluje obecný postup pro vytvoření a správu systému zeleně městysů.

Klíčová slova: krajinný ráz, systém zeleně, komunikační uzly, zelené koridory, městyse

RESUME

The diploma thesis deals with the system of greenery in the small town. It solves possible forms connected with surrounding landscape, their mutual interaction and smooth transition. It focuses on landscape users - humans - and their movement, especially walking and cycling. It creates green corridors for these activities interconnecting communication nodes within the town, connecting to surrounding landscape. Design retains the landscape character and character of the site, but at the same time offers all modern equipment and reflects requirements of the time. Based on study of sources and analysis, it formulates general procedure for creating and managing a system of greenery of small towns.

Key words: landscape character, system of greenery, communication nodes, green corridors, small town

9. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ

LITERATURA K TÉMATU

- ALLEN, A. 2003.** Environmental planning and management of the peri-urban interface: perspectives on an emerging field. In *Environment and Urbanization*. [online]. c2013 [cit. 2013-10-17].
Dostupné z: <http://eau.sagepub.com/content/15/1/135>. s. 134-148.
- ANTROP, M. 2004.** Landscape chase and the urbanization process in Europe. In *Landscape and Urban Planning*. [online]. c2013 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: www.elsevier.com/locate/landurbplan. s. 9-26.
- Atlas krajiny České republiky: Landscape atlas of the Czech Republic*. 2009. Praha: Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2009, 1 atlas (331 s.). ISBN 978-80-85116-59-5.
- BAŠOVÁ, S. 2007.** Význam namestia pre súčasné mesto. (s. 4-11). In *Systémový pohled na problémy rozvoje současných měst a jejich reflexe ve vývoji urbanismu*. Brno: Fakulta architektury VUT Brno, 2007. 120 s. ISBN 978-80-214-3478-3.
- Biogeografické členění České republiky*. 1996. Editor Martin Culek. Praha: Enigma, 1996, 347 s. ISBN 80-853-6880-3.
- BOŽEK, K. 1985.** *Vývoj urbanismu – I*. 1. vyd. Brno: VŠZ, 1985. 89 s.
- BUČEK, A. – LACINA, J. 2007.** *Geobiocenologie II: geobiocenologická typologie krajiny České republiky*. Vyd. 1. v Brně: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, 2007, 251 s. ISBN 978-80-7375-046-6.
- BUHL, J. 2006.** Topological patterns in street network of self-organized urban settlements. *The European Physical Journal B* 49. [online]. c2013 [cit. 2013-09-08] (<http://www.epj.org/>). s. 513-522.
- CARMONA, M. a kol. 2002.** *Public places-urban spaces : the dimensions of urban design*. Boston, MA: Architectural Press, 2002. 312 s. ISBN 978-0-7506-3632-2.
- CZECHSCAPE portrét současné české krajinářské architektury*. 2014. Praha: Galerie Jaroslava Fragnera a Architektura, 2014, 287 s. ISBN 978-80-905782-3-4

ČELECHOVSKÝ, G. 2016. *Utopie v urbanismu, Československý architekt*. [online]. c2016 [cit. 2013-10-27]. Dostupné z: <http://humenv.fss.muni.cz/studovna/clanek/gorazd-celechovsky-mesta-jako-systemy/>

Česká republika. Zákon č. 20/1987 Sb.: o státní památkové péči. In: *Sbírka zákonů*. 30.3.1987.

Česká republika. Zákon č. 254/2001 Sb.: o vodách a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů*. 28.6.2001.

DOSTÁLÍK, J. 2015. *Organická modernita. Ekologicky šetrné tendence v Československém urbanismu a územním plánování (1918-1968)*. Brno: 2015. s. 299. ISBN 978-80-210-7876-5

FINE, M. 2002. *Urban spaces*. México: Atrium Internacional de México, 2002. 191 s. ISBN 84-95692-18-x.

FLEK. 2017. *Zeleň – symbol moderní obce. Co chybí, aby sídla rozkvetla*. [online]. c2017 [cit. 2017-01-13]. Článek dostupný z: <http://moderniobec.cz/zelen-symbol-moderni-obce-co-chybi-aby-sidla-rozkvetla/>.

GEHL, J. 2012. *Města pro lidi*. Brno: 2012. 261 s. ISBN: 978-80-260-2080-6

GEHL, J. 2000. *Život mezi budovami: užívání veřejných prostranství*, 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2000. 202 s. ISBN 80-85834-79-0.

HALÍK, P. 1998. Počátky a proměny současné urbanistické scény. In HALÍK, P. – KRATOCHVÍL, P. – NOVÝ, O. *Architektura a město*. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 204 s. ISBN 80-200-0665-6.

HAUXNER, M. 2003. *Open to the sky: the second phase of the modern breakthrough 1950-1970: building and landscape, spaces and works, city landscape*. [Křbenhavn]: Arkitektens Forlag, 2003. 389 s. ISBN 87-7407-257-9.

HEJNÝ, S. - SLAVÍK, B. 1988. *Regionálně fyto geografické členění ČSR*. GEODETIKÝ a KARTOGRAFICKÝ PODNIK PRAHA. Praha: Academia, 1988. Květena České socialistické republiky, sv. 1.

HORA, D. 2015. Udržitelnost v zahradní a krajinářské tvorbě. *Sborník přednášek ze semináře konaného v Luhačovicích v roce 2015 v rámci Dnů zahradní a krajinářské tvorby*. 1. vyd. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z.s., 2015. s. 67-69. ISBN 978-80-86950-17-4.

HORÁK, F. – CHRAMOSTA, E. 1923. *Cesta Liběčká*, Praha 1923

HRUBANOVÁ, D. 2007. Zeleň, jako důležitá součást rozvoje prostředí veřejných prostorů města. (s. 20-25). In *Systémový pohled na problémy rozvoje současných měst a jejich reflexe ve vývoji urbanismu*. Brno: Fakulta architektury VUT Brno, 2007. 120 s. ISBN 978-80-214-3478-3.

HRŮZA, J. 1977. *Slovník soudobého urbanismu*. Odeon. Praha 1977. ISBN 01-527-77.

HRŮZA, J. 1965. *Teorie města*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství. 1965. s. 328.

HUDEČKOVÁ, H. – LOŠŤÁK, M. – ŠEVČÍKOVÁ, A. 2008. *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: ČZU v Praze, 2008. 186 s.

CHYTRÝ, M. Katalog biotopů České republiky: interpretační příručka k evropským programům Natura 2000 a Smaragd. Vyd. 1. Editor Milan Chytrý, Tomáš Kučera, Martin Kočí. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR ve spolupráci s katedrou botaniky Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně a Botanickým ústavem Akademie věd České republiky, 2001, 304 s. ISBN 80-860-6455-7. 59

JABARENN, Y. 2006. Their Typologies, Models, and Concepts. *Sustainable Urban Forms*. [online]. c2013 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://jpe.sagepub.com/content/26/1/38.abstract>. s. 38-52.

JELICOE, G. – JELICOE, S. 2000. *The landscape of man: shaping the environment from prehistory to the present day*. 3. vyd. London: Thamas and Hudson, 2000. 408 s. ISBN 0-500-27819-9.

KADLEČEK, J. 2008. *Z historie městyse Uhelná Příbram*, Uhelná Příbram 2008, 347 s.

KONVIČKA, M. 2005. *Náměstí – ohniska funkčně provozních a prostorových vztahů.* Konference fakulty architektury, STU Bratislava, květen 2005.

KONVIČKA, M. 2006. *Městská a příměstská krajina a ochrana krajinného rázu.* In Praha: Naděžda Skleníčková, Praha 2006. ISBN 80-903206-7-8.

KONVIČKA, M. 2006. *Řeka a vodní prvky v městském interiéru.* In.: sborník příspěvků z konference River landscape 4, PF Univerzita Palackého Olomouc, Olomouc 2006.

KOUTNÝ, J. 2007. Systémová dynamika v urbanismu. (s. 77-85). In. *Systémový pohled na problémy rozvoje současných měst a jejich reflexe ve vývoji urbanismu.* Brno: Fakulta architektury VUT Brno, 2007. 120 s. ISBN 978-80-214-3478-3.

KRATOCHVÍL, P. 1998. Město jako kulturní fenomén. In HALÍK, P. – KRATOCHVÍL, P. – NOVÝ, O. *Architektura a město.* 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 204 s. ISBN 80-200-0665-6.

KUPKA, J. 2006. *Zeleň v historii města.* Praha: Nakladatelství ČVUT, 2006. ISBN 80-01-03443-7.

KUČA, K. 2008. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.* 1. vyd. Praha: Libri, 2008, 991 s. ISBN 978-80-7277-041-0.

KŘIVKA V., ŠKAVÍN V. 2017. *Městské komunikace a křižovatky.* [online]. c2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://kds.vsb.cz/mkk/>.

LYNCH, K. 2004. *Obraz města: The image of the city.* 1. vyd. Praha: Polygon 2004. 202 s. ISBN 80-7273-094-0.

MARTIŠ, M. 1988. Člověk versus krajina. 1. vyd. Praha: Horizont, 1988. s. 264.

MLEZIVA, Š., KŮČA, K. 2006. *Historický lexikon MĚSTYSŮ a MĚST. Vývoj postavení a funkce městských sídel v dějinách územněsprávního členění českých zemí od roku 1850 do současnosti,* 1. vyd. Zlín: GRASPO CZ, a.s., 2006. ISBN 80-7340-092-8.

MOSER, F. 1981. *Pěší turistika.* 1. vyd. Praha: Olympia. 1981.

NADACE PARTNERSTVÍ. 2013. *Prostory.* 1. vyd. Brno: 2013. 123 s. ISBN: 978-80-904918-6-1

NORBERG-SCHULTZ, CH. 1971. *Baroque Architecture,* New York 1971.

NOVÁK, Z. 2015. Udržitelnost kompozice zahradního díla v průběhu času. *Sborník přednášek ze semináře konaného v Luhačovicích v roce 2015 v rámci Dnů zahradní a krajinářské tvorby.* 1. vyd. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z.s., 2015. s. 63-66. ISBN 978-80-86950-17-4.

NOVOTNÁ, D. 2010. Proměny historických městských interiérů z pohledu uplatnění zeleně. In *Urbanismus a územní rozvoj.* 2010, roč. 13, č. 1, s. 21-24.

Nový, O. 1998. Řeč architektury. In HALÍK, P. – KRATOCHVÍL, P. – NOVÝ, O. *Architektura a město.* 1. vyd. Praha: Academia, 1998. 204 s. ISBN 80-200-0665-6.

ONDRUŠKA, P. 2015. Naše role v životě obce aneb Proč usilovat o pospolitost. *Sborník přednášek ze semináře konaného v Luhačovicích v roce 2015 v rámci Dnů zahradní a krajinářské tvorby.* 1. vyd. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z.s., 2015. s. 10-13. ISBN 978-80-86950-17-4.

PAVLÍČEK, J. – SMĚLÝ, M. 2011. Projekt místních komunikací. Brno. VZDĚLÁVÁNÍM KE KVALITĚ, reg. č. projektu CZ.1.07/3.2.13/01.0018. 2011. 33s.

PĚŠTA, J. 2003. *Encyklopedie českých vesnic.* Praha: Libri. 2003. s. 328. ISBN 80-7277-148-5.

POKORNÝ, F. -- PAVLOVSKÝ, T. -- WITTMANN, M. *Systémový pohled na problémy rozvoje současných měst a jejich reflexe ve vývoji urbanismu.* Brno: Fakulta architektury VUT Brno, 2007. 120 s. ISBN 978-80-214-3478-3.

QUITT, E. 1971. *Klimatické oblasti ČSR.* 1:500 000. Brno: GÚ ČSAV, 1971.

RUDOLFOVÁ, V. 2013. *Kraj návratů a vzpomínek.* Medailonky osobností kulturního života Vysočiny, 1. vyd. Tišnov: SURSUM, 2013. ISBN 978-80-7323-257-3.

RUSCHKOVÁ, K. 2015. Péče jako základ udržitelnosti v městské zeleni. *Sborník přednášek ze semináře konaného v Luhačovicích v roce 2015 v rámci Dnů zahradní a krajinářské tvorby.* 1. vyd. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, z.s., 2015. s. 14-18. ISBN 978-80-86950-17-4.

SCHAUBERT, J. 2013. *Obec a její orgány.* Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, Ústav společenských a právních věd. 2013

SCHEIDLER, K. 2001. *Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě.* Brno: Zdeněk Novotný, 2001. 292 s. ISBN 80-238-6582-X.

SCHOPENHAUER, A. 2013. *Předmluva k prvnímu vydání.* [online]. c2013 [cit. 2013-04-22]. Dostupné z: <https://schopenhauerarthur.wordpress.com/2013/04/22/predmluva-k-prvnimu-vydani/>.

SMUTNÁ, I. 2014. *Proměny urbánních prostorů městských sídel menšího měřítka (městys).* Bakalářská práce. Lednice. 2014. 57 s.

SMUTNÁ, I. 2016. *Strategický plán městyse Uhelná Příbram.* Semestrální práce předmětu Ateliér krajinného plánování. Lednice 2014. 40s.

SOUKALOVÁ, P. 2012. *Městský veřejný prostor a jeho komodifikace - Diplomová práce.* Sociologie, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, Brno. 2012.

SPURNÁ, S. – SALINGEROVÁ, A. 2007. Prostor pro lidi, aneb Kdyby ještě krajinářských architektů nebylo, museli bychom si je pro městské plánování vymyslet. In *Dny zahradní a krajinářské tvorby: prostor pro lidi.* Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2007, s. 16—17. ISBN 978-80-86950-03-7.

ŠILHÁNKOVÁ, V. 2003. *Veřejné prostory v územně plánovacím procesu.* 1. vyd. Brno: VUT Brno, Fakulta architektury, Ústav teorie urbanismu, 2003. 146 s. ISBN 80-214-2505-9

ŠIMEK, P. 2013. *Systém zeleně sídla – osnova doporučené metodiky hodnocení základních ploch.* Studijní materiál předmětu Praktika (Mgr.) – LS 2012/2013. Lednice: 2013.

ŠIMEK. 2017. *Kterých nejčastějších omylů se v péči o zeleň dopouští obec?.* [online]. c2017 [cit. 2017-01-13]. Článek dostupný z: <http://moderniobec.cz/kterych-nejcastejsich-omylu-se-v-peci-o-zelen-dopousteji-obce/>.

ŠIPLER, V. – ČELECHOVSKÝ, G. 1983. *Města jako systémy.* 1. vyd. Praha, Academia, 1983. s. 206. ISBN

TREVISIAN, J. 2007. Člověk a prostor. In *Dny zahradní a krajinářské tvorby: prostor pro lidi*. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2007, s. 77—78. ISBN 978-80-86950-03-7.

ÚSTAV RACIONALIZACE VE STAVEBNICTVÍ PRAHA. 2009. *Plochy a úprava území*. Praha: Ústav racionalizace ve stavebnictví Praha, 2009. ISBN 978-80-7369-207-0.

VACEK, O. a kol. 2014. *Tvorba krajiny*. 1. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita v Praze, 2014 182 s. ISBN 978-80-213-2462-6.

VELIČKOVÁ, M. – VELIČEK, P. 2007. *Krajinářská architektura našima očima*. In *Dny zahradní a krajinářské tvorby: prostor pro lidi*. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2007, s. 11—12. ISBN 978-80-86950-03-7.

WHYTE, W. H. *The social life of small urban spaces*. New York: Project for Public Spaces, 2001. 125 s. ISBN 0-9706324-1-X.

WILHELMOVÁ, D. – DAMEC, J. 2007. Podstata a role krajinářské architektury ve spoluvytváření a dotváření soudobé městské krajiny. In *Dny zahradní a krajinářské tvorby: prostor pro lidi*. Praha: Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, 2007, s. 77—78. ISBN 978-80-86950-03-7.

WILHELMOVÁ, D. 2004. *Zahradní architektura v historickém prostoru*. In KREJČÍŘÍK, P. *Krajinářská architektura a proměny historických prostorů*. 1. vyd. Lednice: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2004, s. 41—47. ISBN 80-7157-823-1.

ZUCKER, P. 1959. *Town and Square*. NY: Columbia university, 1959. 287 s.

INTERNETOVÉ ZDROJE

ENTENTE FLORALE EUROPE. 2017. Evropská kvetoucí města [online]. c2017 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.entente-florale.eu/>.

KRAJ VYSOČINA. 2017. Wikipedia, *Kraj Vysočina*. [online]. c2017 [cit. 2017-01-02]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Kraj_Vyso%C4%8Dina.

LIBECKÁ STEZKA. 2017. Libecká stezka, *Libice nad Doubravou*. [online]. c2017 [cit. 2017-01-02]. Dostupné z: <http://libice.vladas.cz/libecka-stezka/>.

OKRES HAVLÍČKŮV BROD. 2017. Wikipedia. *Okres Havlíčkův Brod*. [online]. c2017 [cit. 2017-01-02]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_Havl%C3%AD%C4%8Dk%C5%AFv_Brod.

STATNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY. 2017. Národní programy životního prostředí ČR. [online]. c2017 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <https://www.sfzp.cz/>.

UHELNÁ PŘÍBRAM. 2017. Uhelná Příbram, *Uhelná Příbram*. [online]. c2017 [cit. 2017-01-02]. Dostupné z: <http://www.uhelnapribram.cz/>.

VESNICE ROKU. 2017. Soutěž Vesnice roku. [online]. c2017 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.vesniceroku.cz/o-soutezi/oceneni>.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1 Schéma návrhového řešení

PŘÍLOHA 2 Moduly výsadeb jednostranných remízků